

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### विषय प्रवेश

स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५ अनुसार साविकमा जिल्ला विकास समिति, नगरपालिका, गाउँउं विकास समितिहरु स्थानिय निकायको रूपमा रहेका थिए । यी इकाइहरुबाट ऐनद्वारा प्रदत्त अधिकारको प्रयोग गरी सेवा प्रवाह भइरहेको थियो । स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५ र यसमा आधारीत भएर लागू गरिएका निर्देशिका, नियमावली र कार्यविधिले तोके अनुरूप स्थानीय तह र निकायले आफ्नो क्षेत्राधिकार र शासीत क्षेत्रको विकासका योजना तर्जुमा गर्ने, बजेट तयार गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने अधिकार स्थानीय तहमै निहित हुने निर्दिष्ट गरेको थियो ।

हाल आएर नेपालको संविधानले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक ढाँचामा राज्यको पुनर्संरचना गर्नुका साथै जन प्रतिनिधि मुलक स्थानीय तहलाई स्थानीय सरकारको मान्यता प्रदान गरेको छ । आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्रको विषयमा विधायिकी, कार्यकारिणी तथा न्यायिक अधिकार क्षेत्रको प्रयोग गर्न पाउने तथा आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रका विषयमा योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने अवसरको निर्माण भएको छ । नेपालको संविधान २०७२ ले नेपालमा तिन तहको शासकिय संरचना रहने व्यवस्था अन्तर्गत संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकार रहने व्यवस्था गरेको छ । संविधान अनुसारको स्थानीय तहमा गाउँपालिका, नगरपालिका र जिल्ला सभा रहने छन् । नेपाल सरकार मन्त्रीपरिषद्को २०७३ फाल्गुन २२ गतेको निर्णय फाल्गुन २७ मा राजपत्रमा प्रकाशित भएपछि स्थानीय तहको व्यवस्था लागू भई कार्यान्वयनमा आएको हो ।

स्थानीय सरकारले संविधानद्वारा शुनिश्चित गरिएको आ-आफ्नो अधिकार स्वायत्त रूपमा प्रयोग गर्नेछन् । संविधान बमोजिम स्थानीय तह सञ्चालन र व्यवस्थापनका लागि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ कार्यान्वयनमा आएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्रको विकासका लागी योजना तर्जुमा गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

जनताको सबैभन्दा नजिक रहेर सेवा प्रदान गर्ने इकाइ नै स्थानीय सरकार हुन । संविधान अनुसार स्थानीय तह एक स्वायत्त सरकार पनि हो । यसैकममा, स्थानीय तहमा गठन हुने गाउँ र नगर सभाले संविधानले दिएको अधिकार प्रयोग गर्नका लागी आवश्यक कानून बनाउन सक्ने अधिकार संविधानले प्रदान गरेको छ । साथै, शहरी विकास योजना निर्माण र व्यवस्थापन, शहरी सुव्यवस्था, शहरी विकास संवन्धि कार्यकमहरु पनि स्थानीय तहकै काम, कर्तव्य र अधिकार क्षेत्र भित्र पर्दछ । योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमनको अधिकार पनि स्थानीय तहमै निहित छ ।

संवैधानिक व्यवस्था अनुसार हाल विभिन्न नगरपालिकाहरूले आ-आफ्नो नगरको नीति नियम ऐन कानून निर्माण गर्ने देखि लिएर द्रुत र दीगो सामाजिक, आर्थिक, भौतिक, सांस्कृतिक, पर्यावरणीय विकासका लागी विभिन्न निकायहरुसंग सहकार्य र समन्वय गर्दै भावी विकासको योजना तथा खाका तय गरिरहेका छन् । माथिल्लो सरकारको निग्राह र निर्देशनमा भन्दा पनि जनतासंगै प्रत्यक्ष संवाद र छलफल गरी विकास निर्माणको योजना बनाउने, योजनाको लागत राख्ने, जनताको राय सल्लाहसुझाव लिएर जनताकै सहभागीतामा योजनाको कार्यान्वयन गर्ने, आफैले कानून बनाएर स्थानीय सरकार सञ्चालन गर्ने जस्ता कार्यहरु गरिरहेका छन् । यस प्रकारको व्यवस्थाले नगरपालिका या स्थानीय सरकारलाई जनताको नजिक पुर्याएको छ, स्थानीय सरकारलाई जनताले देख्न पाउने र महशुस गर्न

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

सक्ने भएको छ । यसरी स्थानीय जनता लगायत विकास निर्माणसंग संबन्धित सबै तह र तपका सरोकारवाला निकायहरूसंग निरन्तर संवाद र सहकार्य गरी नगरको विकास गर्दा सबैले अपनात्व महशस गर्नेछन् । योजना निर्माण गर्ने कम्मा स्थानीय जनता र सबै निकायहरूसंग प्रत्यक्ष छलफल गर्दा नगर विकास योजनामा जनताको चाहना, इच्छा, आकांक्षा, अपेक्षा, वास्तविक आवश्यकता, माग र समस्याहरु समेटिने र संवोधन हुने हुन्छ । जनताले समस्यै समस्या मात्रै हैन समाधानका उपायहरु पनि दिन्छन् ।

प्रभावकारी योजना निर्माणमा आफ्नो सहभागीता र आ आफ्नो क्षेत्रबाट योगदान दिन पनि जनता अघि सर्दछन् जसले गर्दा नगरपालिकालाई पनि जनतासँगै रहेर जनताकै लागी काम गर्दा जनविश्वास आजन गर्न सजिलो हुन्छ । नगर योजना निर्माण गर्दा नगरको सामाजिक, आर्थिक, भौतिक, वातावरणीय, सांस्कृतिक, धार्मिक जस्ता विभिन्न क्षेत्रसंग संबन्धित तथ्य, तथ्यांक, सुचना, जानकारीको आशयकता पर्दछ । स्थलगत भ्रमण, अध्ययन, अनुसन्धान, घरधुरी सर्भे लगायत विविध माध्यमबाट तथ्य र तथ्यांक संकलन गरी नगरको विस्तृत वस्तुगत विवरण निर्माण गरिन्छ । यसै विवरणका आधारमा नगरको योजना निर्माण हुन्छ ।

यसै पृष्ठभूमिमा स्थानीय तहको भावी गुरु योजना तर्जुमा गर्नका लागी सबैभन्दा पहिले स्थानीय तहको वर्तमान अवस्थाको विस्तृत विश्लेषणात्मक विवरणको आवश्यकता पर्दछ । योजना निर्माण मात्रै नभएर कार्यक्रम तथा बजेटको प्राथमिककरण र निर्धारणका लागी पनि नविनतम, वैज्ञानिक, यर्थाथपरक, विश्वसनिय, सहि तथ्यांक सहितको स्थानीय निकायको विस्तृत विवरण आवश्यक पर्दछ । यी यावत विवरणहरुको संगालोलाई सरल र स्पष्टरूपमा प्रस्तुत गरी तयार गरिएको दस्तावेजलाई स्थानीय तहको प्रोफाइल या स्रोतनक्साको रूपमा नामाकरण गरिन्छ ।

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### चापाकोट नगरपालिकाको नगर प्रोफाइलको पृष्ठभूमि

तथ्य, तथ्यांक र सुचना संकलन गरी चापाकोट नगरपालिकाको नगर प्रोफाइल तथा स्रोत नक्सा बनाउने क्रममा निम्न लिखित गतिविधिहरु भएको छ ।

#### १) स्थलगत भ्रमण तथा अवलोकनः

नगर प्रोफाइल निर्माण गर्ने क्रममा, प्रोफाइल निर्माण टीमले नगर प्रमुख तथा नगरपालिका कार्यालयको संयोजन र सहयोगमा नगरपालिकाको १० वटै बडाका प्रत्येक गाँउ, वस्ती टोलको स्थलगत भ्रमण गर्यो । प्रत्येक बडामा अवस्थित धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक स्रोत तथा सम्पदाहरुको अध्ययन, रामडाँडा, कालिगण्डकीका विभिन्न घाटहरु लगायत अन्य पर्यटकीय स्थलहरुको अवलोकन गर्ने कार्य गर्यो । यस नगरपालिकाको मौलिक पहिचान र अभ्यासहरु, जीवन स्तरको अवस्था, जीवन पद्धति, कला, चाडपर्व, परम्परागत मौलिक चालचलन, रितिरिवाज, कला, संस्कृति, सामाजीक संस्कार, धार्मिक प्रचलन तथा क्रियाकलाप, नगरको उचाई, भौगोलीक बनावट, हावापानी, जैविक विविधता, भौतिक पुर्वाधार, संरचना र विकासको अवस्था, शैक्षिक तथा स्वास्थ्य संग संबन्धित पुर्वाधार तथा संरचनाको अवस्था, कृषिका संभावनाका बारेमा पनि जानकारी प्राप्त भयो । समग्रमा, चापाकोट नगरपालिकाको वर्तमान वास्तविक अवस्था र वस्तुस्थितिलाई नजिकबाट नियाल्ने मौका प्रोफाइल तयार गर्ने टीमलाई प्राप्त भयो ।

#### २) छलफल, अन्तरक्रिया र राय सुभाव संकलनः

प्रोफाइल निर्माण गर्ने क्रममा, प्रोफाइल निर्माण टीमले स्थानीय जनताहरुसंग, स्थानीय निकाय र तथा सरोकारवालाहरु (सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरु, स्थानिय संघसंस्था तथा व्यक्ति) संग यथेष्ठ औपचारीक तथा अनौपचारिक भेटघाट र छलफल गरेको छ । यसै क्रममा, नगरवासी लगायत सरोकारवालाहरुले उनीहरुको चाहना, आवश्यकता र प्राथमिकता लगायत नगरको वर्तमान अवस्था, वस्तुस्थितिको बारेमा जानकारी प्रदान गरेका थिए । साथै, टीमले सामाजिक, सांस्कृतिक, आर्थिक रूपमा विपन्न समदायका व्यक्ति तथा समदायसंग पनि अनौपचारिक अन्तरक्रिया गरेको छ ।

#### ३) स्थलगत अध्ययन तथा अनुसन्धानः

चापाकोट नगरपालिकाको प्राकृतिक, धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक पक्षहरु तथा संभावनाहरुको बारेमा पनि अध्ययन अनुसन्धान भएको छ । यसै क्रममा, नगरपालिका कार्यालय तथा अन्य सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरुको प्रकाशन, अध्ययन सामग्री र नगरपालिकाको बारेमा विस्तृत जानकारी भएको र ज्ञाताहरु संग अन्तर्वाता र कुराकानी मार्फत आवश्यकीय जानकारी तथा तथ्यहरु संकलन गरिएको छ । नगरपालिकाको सुशासन, प्रशासनिक तथा आर्थिक अवस्था, सेवा प्रवाहको प्रभावकारीता, क्षमता र अवस्थाको बारेमा पनि अध्ययन गरिएको छ । यसै मात्र नभई नगरपालिका भित्रको आर्थिक गतिविधीसंग संबन्धित संरचना तथा साना, मझौला तथा ठुला उच्चोगहरु र वर्तमान अवस्था, व्यापार व्यवसाय, कृषि तथा पर्यटन संग संबन्धित व्यवसायहरुको वर्तमान अवस्था र संभावनाहरुको बारेमा पनि अध्ययन गरिएको छ ।

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### ३) सल्लाह सुभाव तथा तथ्यांक संकलनः

बालबालिका, महिला, युवा, जेष्ठ नागरिक, अपांग, स्थानीय समाजसेवी, राजनीति कर्मी लगायत स्थानीय जनता तथा स्रोत (स्थानीय निकाय, सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरु) तथा केन्द्रिय स्रोतहरुबाट तथ्य, तथ्यांक र सुचना संकलन गर्नुका साथै राय, सल्लाह र सुभाव पनि संकलन गरिएको छ ।

### ४) घरधुरी सर्भेका लागी प्रश्नहरुको निर्धारण

नेपाल सरकार स्थानीय विकास मन्त्रालयले नमुनाका रूपमा तयार पारिएको ढाँचालाई नै मुल आधार मानी प्राप्त सूचना तथा तथ्याङ्कका आधारमा विषयगत विज्ञहरुको सहभागीतामा घरधुरी सर्भेका लागी प्रश्नहरुको निर्धारण, सम्शोधन र तर्जुमा संवन्धि कार्यशाला गोष्ठि आयोजना गरिएको छ ।

### ५) मोवाइल एप्स निर्माण

जियोस्याट्रीक इन्जिनियर, जि आई एस एक्स्पर्ट, कम्प्यूटर इन्जिनियरको प्राविधिक टिम मार्फत प्रश्नहरुको सुचिलाई फरम्याटमा राखेर डिजीटल चापाकोट सर्भे नामक मोवाइल एप्स निर्माण गरिएको छ ।

### ६) स्वयंसेवकको छनौट

घरधुरी सर्भे मार्फत नगरपालिकालको प्रत्येक घरपरिवारको विस्तृत तथ्यांक तथा सुचना संकलन गर्नका लागी १० वटै वार्डका २५ जना स्थानीय युवाहरुलाई तथ्यांक संकलन गर्न स्वयंसेवकका रूपमा परिचालन गर्नका लागी छनौट गरिएको छ ।

### ७) प्रयोगात्मक तालिम

युवाहरुलाई आधुनिक प्रविधि (जि. आइ. एस प्रणाली) को प्रयोग गरी घरघर गएर आफ्नो मोवाइल फोन मार्फत तथ्यांक संकलन गर्ने तथ्यांक सेभ गर्ने र इन्टरनेट सेवा उपलब्ध भएको स्थलबाट तथ्यांकलाई पठाउने विषयमा प्रयोगात्मक तालिम प्रदान गरिएको छ ।

### ८) स्वयंसेवक परिचालन तथा तथ्यांक संकलन

तालिम पश्चात घरधुरी सर्भेका लागी २५ जना स्वयंसेवकलाई १० वटै वडाको प्रत्येक घरमा जियो डाटा संकलनका लागी परिचालन गरिएको छ । आधुनिक प्रविधिको प्रयोग मार्फत स्वयंसेवकहरुले घरधुरी सर्भे (डिजीटल सर्भे मार्फत विस्तृत तथ्यांक संकलन) गरी पठाएको तथ्यांकहरुलाई डाटा डिजिटाइजर सहितको प्राविधिक टिम मार्फत निश्चित ठाँउ र फरम्याटमा डाटालाई इन्ट्रि, रेकर्ड, स्टोर र प्रशोधन गरिएको छ ।

### ९) विज्ञहरुसंग अन्तरक्रिया

स्वयंसेवकबाट घरघरबाट संकलित तथ्यांकका आधारमा सामुहिक छलफल र विषयगत विज्ञहरुसंग अन्तरक्रिया र विज्ञहरुको सल्लाह सुभाव संकलन गरिएको छ ।

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### १०) प्रोफाइल तथा स्रोत नक्सा तयारी

जियोम्याट्रीक इन्जिनियर, इन्भाइरोमेन्टल इन्जिनियर र डाटा एनालिस्ट सहितको प्राविधिक टिम मार्फत तथ्य, तथ्यांक र स्थलगत अध्ययन, अनुसन्धान र भ्रमणको आधारमा प्रोफाइल तथा स्रोत नक्सा निर्माण गरिएको छ।

### विवरण र तथ्यांकको विश्वसनीयता:

चापाकोट नगरपालिकाको प्रोफाइल तयार पार्नका लागि स्वयंसेवकहरु घर-घरमै गई घर-परिवारसँग र प्रोफाइल टीमले नागरिकहरुसँग प्रत्यक्षरूपमा भेटघाट, व्यक्तिगत अन्तरवार्ता, संवाद, छलफल, अन्तरक्रिया र स्थलगत अध्ययन गरेर तथ्यांक, सूचना र जानकारी संकलन गरेका हुनाले प्रोफाइलमा समावेश गरिएको विवरण आधिकारिक र विश्वसनीय भएको छ। साथै, वडाको तथ्यांक संकलनमा सम्बन्धित वडाकै वडा अध्यक्ष ज्यूहरुलगायत वडा सदस्यहरुको मात्रै नभएर नगरपालिकाको कर्मचारी र नगरपालिकाका शिक्षित तथा विशिष्ट व्यक्तित्वहरुको पनि प्रत्यक्ष संलग्नता भएकाले यो प्रोफाइलमा भएका विवरण भरपर्दो भएको छ। बाट्य-स्रोतलाई आधार मानेर कुनै पनि विषयमा अस्पष्ट, अपुष्ट र अपुग सूचना र तथ्यांक संकलन गरिएको छैन।

### प्रोफाइलका अध्यायहरु :

प्रोफाइलमा समावेश गरिएका विवरणहरुलाई विभिन्न अध्यायहरुमा विभाजन गरी प्रत्येक विषय, शीर्षक र पक्षहरुको सूक्ष्मरूपमा अध्ययन र विश्लेषण गरी प्रस्तुत गरिएको छ। प्रोफाइलको प्रथम अध्यायमा नगरपालिकाको परिचयको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ। जसअन्तर्गत नगरको पृष्ठभूमि र नामाकरण, भौगोलिकस्थिति सीमाना, सामाजिक, सांस्कृतिक र धार्मिक अवस्था रहेका छन्। दोस्रो अध्यायमा जनसंख्याको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ भने तेस्रो अध्यायमा आर्थिक पक्ष सम्बन्धी विवरण प्रस्तुत गरिएको छ। जसअन्तर्गत उद्योग-धन्दा, कृषि, रोजगारी, बैंक, सहकारी तथा वित्तीय संस्थासम्बन्धी विवरण समेटिएको छ। त्यसैगरी चौथो अध्यायमा शिक्षा, पाँचौमा स्वास्थ्य, छैठौमा भौतिक पूर्वाधार, सातौमा विद्युत, आठौमा सञ्चार प्रणाली, नवौमा प्राकृतिक स्रोत र दशौमा पर्यटनसँग सम्बन्धित विवरण तथा तथ्यांक समावेश गरिएको छ। अध्याय ११ मा राजनीतिक अवस्था र विवरण, बाह्रौमा विपत् व्यवस्थापन र तेह्नौमा शान्ति-सुरक्षा छ भने चौधौ अध्यायमा अत्यावश्यक सम्पर्क ठेगाना र नम्बरहरु समावेश गरिएको छ। अन्तिम अध्यायमा नगरपालिकाको सबल पक्ष, दुर्बल पक्ष, अवसर, सम्भावना, चुनौतीलाई विश्लेषणात्मक ढंगले प्रस्तुत गरिएको छ। साथै, स्थलगत अध्ययन अनुसन्धानका आधारमा नगरको विकासको लागि नगरले चाल्नुपर्ने आवश्यकीय कदमहरुलाई पनि सुझावका रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ।

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### चापाकोट नगरपालिकाको सबल पक्ष, कमजोर पक्ष, संभावना, अवसर, बाधा अवरोध, चुनौति (वडागत रूपमा)

चापाकोट नगरपालिका संभावना नै संभावना बोकेको नगरपालिका हो । यो नगरपालिका प्राकृतिकरूपमा एकदमै रमणीय र प्राकृतिक, धार्मिक, सांस्कृतिक स्रोत सम्पदाले भरिपूर्ण नगरपालिका हो । यस नगरपालिकामा भएको जल, जमिन, जंगल, जनशक्ति नगरपालिकाको सबल पक्ष हो । दीगो विकास अवधारणाको आधारमा जल, जमिन, जंगल, जनशक्तिलाई सदुपयोग गरी सामाजीक आर्थिक विकास गर्न तत्त्वालिक भएर लाग्नु पर्दछ । यस नगरपालिकाको खाली तथा बाँझो तर उर्वर जमिनलाई आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गरी १२ महिना नै सिंचित गराउने हो भने र प्रांगारीक, आधुनिक तथा व्यावसायीक कृषिलाई प्रवर्धन गरिए यो कृषिको विशाल औद्योगिक क्षेत्र बन्न सक्छ । यो नगरपालिकालाई अर्गानिक सिटीको रूपमा विकास गरी अर्गानिक कृषि उत्पादनको हब बनाउन सकिन्छ, जसबाट नगरको मौलिक पहिचान पनि कायम हुनेछ । एक नगर एक पहिचान भन्ने नेपाल सरकारको नीति अनुसार नगर खाद्यान्त तथा कृषि उत्पादनमा आत्मनिर्भरता तिर लाग्नु सेसकर हुनेछ । नगरपालिकाको हरेक जनता विशेषगरी बालबालिकाको खाद्यान्त र पोषण सुरक्षा कायम गर्न मद्दत पुग्नेछ ।

नगरको सबैभन्दा बढी करिव ८००० जनसंख्याका कृषि पेशामा संलग्न छ । प्रायजसो सबैले परम्परागत रूपमै कृषि गरिरहेका छन् । आफुले उत्पादन गरेका कृषि उपज र अन्नले ६ महिना पनि खान पुग्ने अवस्था छैन । आधुनिक र व्यावसायीक तरिकाले कृषि गर्न प्राविधिक ज्ञान, सिप र अन्य स्रोतसाधन प्रदान गर्ने हो भने विहान बेलुकी हातमुख जोड्ने समस्या भएका साना किसानहरुको उत्पादकत्व बढाएर ती किसानहरुको आयआर्जन वृद्धि गर्न र जीवनस्तर सुधार्न सकिन्छ । कृषि उद्यमशिलता मात्र चापाकोटको गरिबी न्यूनीकरणको माध्यम बन्न सक्छ ।

स्थानीय युवाहरु रोजगारको खोजीमा अन्य शहर र विदेश पलायन भएका छन् । चापाकोट नगरपालिकाको करिव ४५०० जना युवाहरु वैदेशिक रोजगारमा संलग्न भएका छन् र करिव १०,००० जना व्यक्तिहरु वेरोजगार छन् । कृषिबाटै युवाहरुको वेरोजगार समस्यालाई न्युनिकरण गरेर युवा पलायनलाई रोक्न सकिन्छ । युवाहरुलाई कृषि उद्यमशील बनाई स्थानीय स्तरमै रोजगारी सिर्जना गर्न सकिन्छ । कृषिसंग संवन्धित उद्योगधन्दा, व्यापार व्यवसायबाट नगरपालिकाको आय बढ्नेछ जुन आफैमा कृषि क्रान्ति ठहरीनेछ । कृषिको आधुनिकिकरण, व्यावसायीकरण र औद्योगीकिकरण गर्न आवश्यक छ । स्थानीय रूपमै कृषिसंग संवन्धित उद्योगधन्दा स्थापना गरी रोजगारी सिर्जना गर्न आवश्यक छ ।

चापाकोट वडा नं १ कृषिको लागी एकदमै संभावना भएको उर्वर क्षेत्र भएतापनि सिंचाइको अभावका कारण व्यावसायीक कृषिले गति लिन सकेको देखिदैना यस क्षेत्रमा, किसानहरुले अंगर, लिचि, आँप, आरु, कटहर, नासपति, अनार, कागती, केरा जस्ता फलफुल, काका, गोलभेडा, काउली, बेसार, अदुवा, सागसब्जी अत्याधिक मात्रामा उत्पादन गरेका छन् । कुनै कुनै घरमा माहुरीपालन पनि गरेको पाइयो ।

यो क्षेत्रमा रासायनिक मल हल्कारूपमा प्रयोग भएको पाइन्छ । यस वडामा मौसम हावापानी र जमिन पनि राम्रो भएकोले अत्याधिक मात्रामा अर्गानिक तरकारी र फलफुल उत्पादन गर्न सकिन्छ । कृषि

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

उत्पादनको लागी बजारको समस्या नरहेको स्थानीय किसानहरुले बताएका छन् । यो क्षेत्रमा कागतीको उत्पादनलाई पनि प्रोत्साहन गर्न सकिन्छ । १ वोटमा ८०० कागती फलाउन सकिन्छ । वर्षमा ४ पटकसम्म कागतीको वोटमा दाना लाग्छ । १ विघा खेतमा ११०० वोट (८, ८०,००० वटा) सम्म कागती फलाउन सकिन्छ । बजारमा एउटा कागतीको खुद्रा मुल्य ३ रुपैया छ । मद्रासी M १२ जातको कागती र उत्पादनको लागी बाखाको मल उपयुक्त हुने किसानहरु बताउछन् । कागतीको अचार बनाएर विकिगर्न सकिन्छ । कहि कहि किसानहरुले धानबाली मासेर कागती खेती पनि शुरु गरेका छन् । पानीघाट खोलामा पानी जम्मा गरी ट्र्यांकी बनाएर लिफ्टिंग गरी माथी गाउँमा पिउनको लागी र सिंचाइको लागी व्यवस्था गर्ने हो भने यो वडाको विकासले गति लिने संभावना देखिन्छ ।

चापाकोट वडा नं २ अन्य वडाभन्दा धेरै पाखा र वनक्षेत्र भएको वडा हो । करिव ९० प्रतिशत जमिन वनजंगलले ओगटेको छ । वनजंगलमा पाटे वाघ, मृग जस्ता वन्यजन्तुहरु धेरै पाइन्छ । वन तरुल, गिठ्ठा, कन्दमुल, भ्याकुर पाइन्छ । अन्तको भन्दा साल, कटुस र चिलाउनेको रुख बढी पाइने क्षेत्र हो । यहाँ मकै, कोदोखेती हुन्छ, तर जनशक्तिको अभावले र पानीको समस्याले यस क्षेत्रका मानिसहरुले खेती छाडिसकेका छन् । भूपू सैनिक संस्थाले फिर्से खोलाको पानी ल्याएर व्यवस्था गरेको छ, तर आफैपनि पानीको राम्रो व्यवस्था हुन सकेको छैन । सिरौडीबाट लिफ्टिंग गर्ने हो भने २ नंवरमा पानी प्रशस्त आपूर्ती गर्न सकिने संभावना देखिन्छ ।

यस वडामा सुन्तला, उखू, दराइ, अमिलो, भुइकटहर, अदुवा राम्रो उत्पादन हुन्छ । तर यस क्षेत्रमा बाँदरले एकदमै दुख दिने गरेकोले सागसब्जि तथा फलफुल खेती गर्न समस्या हुने देखिएकोछ । त्यसैले, यो वडामा व्यावसायीक पशुपन्थि पालन तथा बाखापालनलाई प्रवर्द्धन गर्न सकिन्छ । साथै, यस क्षेत्रलाई संरक्षित क्षेत्रको रूपमा विकसित गरी वन तथा वन्यजन्तु पर्यटनस्थलको रूपमा पनि प्रवर्द्धन गर्न सकिन्छ । यसै वडाको ठुल पोखरी धर्कोटमा करोडौ रुपैयाको खर्चमा ठुलो मन्दिर बनेको छ । कालीका र दुर्गाको मन्दिर रहेको र गुफा समेत रहेको छ । धार्मिक पर्यटनलाई प्रवर्द्धन गर्न सकिने संभावना छ ।

चापाकोट वडा नं ३ कृषि र पर्यटनको संभावना बोकेको क्षेत्र हो । यस वडाका केहि मानिसहरुले आल, गोलभेडा, प्याज, केरा खेती व्यावसायीक रूपमै गरिरहेका छन् । वर्षेधान मात्र हुने यो वडामा बाघ र मृग जस्ता वन्यजन्तुहरु धेरै पाइन्छ । प्राय जसो मानिसहरु कोदो, मकै खेतीमा संलग्न छन्, तर लागत धेरै, मिहिनेत पनि धेरै तर उत्पादन भने कम छ । उन्नतजातको वित्तिजन, तालीमको व्यवस्था नभएकोले किसानले सोचेअनुरूप र मिहिनेत गरे अनुरूप उत्पादन र आयआर्जन गर्न नसकिरहेको किसानहरु बताउछन् । गाउँमा रोजगारीको सुविधा नभएकोले युवा जनशक्ति विदेशिने कम बढ्दो छ । आजभोलि युवाहरु गाउँमा बस्दैनन् ।

यो वडामा व्यावसायीक तरकारी खेती, बाखापालन र कुखुरापालनलाई प्रवर्द्धन गर्न सके यो क्षेत्रका जनताहरुको आयआर्जन वृद्धि हुने र जिवनस्तर उकासिने प्रवल संभावना देखिन्छ । आधुनिक तथा व्यावसायीक कृषिमा युवालाई लगाउन सकियो भने जनशक्ति विदेशिने कम घट्ने देखिन्छ । कृषि उत्पादनको लागी बजारको समस्या देखिदैन । यस वडामा उत्पादित कृषि उपज नजिकैको चापाकोट, रामपुर, वालिंग, पोखरा बजारमा बेचविखन गर्न लान सकिने संभावना छ । साथै वनजंगलमा, साल, कटुस, चिलाउने, साज जस्ता वनपैदावार पाइने हुनाले यो वडामा काष्ठ उद्योगको संभावना पनि देखिन्छ ।

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

इनासकोट पिपलडाँडामा मन्दिर भएकोले मानिसहरु पुजा गर्न आउने र यो डाँडा रमणीय भएकोले पिकनिक खान आउने गर्दछन्। यसलाई धार्मिक र रिक्रिएसनल् पर्यटन स्थलका रूपमा विकसित गर्न सकिन्छ। साथै यसैवडामा रहेको बाज्यैबज्यै मन्दिरमा मंसिर र वैशाख पूर्णिमाको दिन मेला लाग्दछ। तनहु, पाल्या लगायत अन्य स्थानबाट भक्तजनहरु पुजा गर्न आउछन्। इनासकोट पिपलडाँडाबाट प्यारागलाइडिङ गर्न सकिने संभावना पनि छ। यस वडाको सबैभन्दा प्रमुख समस्या भनेको पानी, सिंचाइ र यातायात रहेको छ।

चापाकोट वडा नं ४ पनि कृषिको अपार संभावना बोकेको क्षेत्र हो। यस वडामा चैते धान र असारे धान गरि २ पटक धान खेती हुने गरेको छ। यस वडाका किसानहरुलाई बाँदरले दख दिने गरेकोले बाँदरलाई व्यवस्थापन गर्न आवश्यक देखिन्छ। किसानले आलको राम्रो मुल्य (पाथीको रु १२०) पाउने गरेकोले डढुवा नलाग्ने आल खेतीलाई प्रोत्साहन गर्न पर्ने देखिन्छ। करिव ४ हजार हेक्टरको जमिनमा आल खेती गर्दा बर्खे र हिउद गरी २ याम मा ७०,००० मेट्रिक टन भन्दा बढि (१७.४७ मेट्रिक टन प्रति हेक्टर) आल उत्पादन हुने गरेको पाइएको छ। प्रति रोपनि करिव १३०० केजी आल उत्पादन हुने गरेको पाइएको छ। स्थानीय बजारमा प्रति केजी रु १५को हिसाव गर्दा ४ हजार हेक्टर क्षेत्रफलमा वार्षिक करिव १ अर्व भन्दा बढीको आल उत्पादन हुन्छ।

यस क्षेत्रमा अदुवा उत्पादन राम्रो हुन्छ। किसानहरुले १४ रोपनी जग्गामा कम्तिमा ३ मुरी अदुवा उत्पादन गरेका छन्। अदुवा उत्पादन गरी अदुवाको सठो र जिन्जर वाइन बनाएर व्यापार व्यवसाय गर्न सकिने संभावना देखिन्छ। गिलाग देखि डगदी सम्म, खानीगाउँदेखि फटिकेसम्म कफी खेती राम्रो हुन्छ। यो वडामा व्यापकरूपमा संजिवनी उत्पादन गरी संजिवनीको तेल विकिगर्न सकिने संभावना पनि देखिन्छ।

कृषि पेशा गरेर घाटा बेहोरिरहेकोले कसरी गरे फाइदा हुन्छ, सिकाइदिन पर्यो भनेर किसानहरुले विचार राख्ने गरेको पाइन्छ। सिंचाइ सुविधा नभएको र आकाशेपानीको भरमा खेती गर्नपर्दा किसानहरु समस्यामा परेका छन्। भदौदेखि यता पानी परेको छैन। असोज लाग्न थालेपछि केरा सुक्न थालेको किसानहरु बताउछन्। सबैभन्दा पहिले माटो परिक्षण गर्नुपर्ने र माटो परिक्षण गरेपछि, मात्रै प्राविधिकहरुको सल्लाहमा खेती गर्ने किसानहरुको चाहना छ। किसानलाई व्यावसायीक बनाउनका लागी नगरपालिकाको तर्फबाट आवश्यकीय कदमहरु चालिन आवश्यक छ।

सुन्तला खेतीलाई प्रवर्द्धन गर्न सकियो भने जनताको आयआर्जन सुधार हुने देखिएको छ। किसानहरुले १ बोट सुन्तलाबाट रु २००० देखि ४००० सम्म आम्दानी गरिरहेका छन्। वडा नं ४ मा वाभो जमिन प्रशस्तै भएकोले खाली जमिनलाई सदुपयोग गर्न सकिन्छ। सबैलाई एउटा मात्रै बाली लगाउने, कोदो मकै लगाउने जग्गामा सुन्तला लगाउनको लागी प्रोत्साहन र आवश्यक प्राविधिक सहयोग गर्न आवश्यक देखिन्छ।

साथै, वडा नं ४ को उचाइमा रहेको गाउँ लगदामा पनि स्थानीयवासीहरु व्यावसायीक कृषिमा चासो राखेको पाइयो। यहाँको माटो एकदमै उर्वरा छ। यहाँ तरकारी, साग, मुला, आलु, अदुवा, बेसार, केरा,

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

कफि, मौसमी, आँप खेती हुन्छ । त्यहाँबाट वालिंग नजिकै भएकोले बजारको समस्या छैन । तर तालिम नभएकोले व्यावसायीक तरिकाले नगरेको स्थानीय कृषकहरु बताउछन् । सिंचाइ सुविधा र तालिम भयो भने कृषिबाटै आम्दानी गर्न सकिने देखिन्छ । हाल प्रत्येक घरले कम्तिमा १ वटा भैसी, ४, ५ वटा बाखापालन गरिरहेका छन् । चापाकोट नगरपालिका ४ धलीचौर, डुम्रीडाङ स्थित कालीका बाखा फार्म र युवा कृषि उद्यमी विश्वास परीको बाखा फार्म अवलोकन गर्दा व्यावसायीक बाखा पालनको संभावना यो वडामा अत्याधिक रहेको देखिन्छ । यी फार्ममा १०० भन्दा बढी बाखा पालिएका छन् ।

चापाकोट वडा नं ५ का गाउँउवस्तीहरु कृषि र पर्यटनको प्रचुर संभावना भएका क्षेत्रहरु हुन् । यहाँका किसानहरु समुहगतरूपमा नै सामान्य प्लास्टिक टनेल हाउस बनाएर तरकारी खेती, बाखापालनमा संलग्न हुदै आएको पाइन्छ । सिम्मा व्यावसायीकरूपमा माछापालनलाई प्रवर्द्धन गर्न सके यहाँको जनताको आयआर्जन भई जिवनस्तर उकासिन सक्ने संभावना छ । यसै गाउँ र नजिकैको अन्य केहि गाउँउहरुमा सिंचाइको समस्या नभएकोले व्यावसायीक तरकारी खेतीलाई प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक छ । साथै धर्पाल, सान्दी, हटीया, गन्जर, गिलांग, सेखाम, मगर गाउँमा राम्रो सुन्तला खेती हुन्छ । धर्पाल, सान्दी, हटीया, गन्जर, गिलांग, सेखाम, मगर गाउँलाई सुन्तलाको पाकेट क्षेत्र बनाएर “एक घर १०० सन्तला बोट” अभियान सञ्चालन गर्न सके प्रत्येक घरपरिवारको आम्दानी वार्षिक २ देखि ४ लाख सम्म पुग्ने देखिन्छ । १ बोट सुन्तलाको २ हजार देखि ४ हजारसम्म विक्रि हुने गरेको छ । नगरपालिकाले ८५ प्रतिशतसम्मको अनुदानमा सुन्तलाको विरुवा प्रदान गर्ने कार्यक्रम लागु गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

यस वडामा भएका मठमन्दिर लगायत धार्मिकस्थलहरुलाई धार्मिक पर्यटनस्थलको रूपमा र रामडाँडालाई विशेष पर्यटकीय क्षेत्रको रूपमा विकास गर्न आवश्यक देखिन्छ । ज्यारदीखोलामा ड्याम बनाएर कृत्रिम ताल बनाएर जलपर्यटनको प्रवर्द्धन गर्ने र त्यहाँदेखि सिम हुदै रामडाँडासम्म जंगलको मार्ग हुदै पैदलमार्ग बनाउन सकिन्छ ।

उर्जा उत्पादक या निजीक्षेत्र र अन्य निकायहरुसंग सहकार्य गरी दिदीवहिनी जोरदुंगामा ड्याम बाँधेर ज्यारदी खोला मार्फत विजुली उत्पादन गर्ने, सिंचाइ सुविधा पुऱ्याउने, माछापालन गर्ने, जलपर्यटनको विकास गर्ने र नेपालडाँडा छेडेर वडा नं ९ र १० मा सिंचाइ गर्ने कार्यक्रम लागु गर्न सकिन्छ ।

त्यसैगरी, चापाकोट वडा नं ६,७,८,९,१० का प्राय जसो जमिन सम्म परेको, समथर र उर्वर भएकाले यी ५ वटै वडा लाई विशेषरूपमा कृषि उत्पादनलाई नै प्राथमिकता राख्न पर्दछ । यी वडामा तरकारीका साथै आँप, कटहर, लिचि, केरा जस्ता फलफुलको खेती एकदमै राम्रो हुन्छ । तरकारी र फलफुलको उत्पादन मात्र नभएर सोलार प्रविधिबाट आँप, लिची, कटहर, केरा जस्ता फलफुल सकाएर, आकर्षक तरिकाले प्याकिंग गरी ड्राई फ्रुयट्सको रूपमा विक्रितरण गर्न सकिन्छ । केन्याको एजयरी हेल्थ कम्पनिले आँप, कटहर, केरा, आलुलाई पातलो सानो पिस बनाएर घाममा सुकाएर अति आकर्षकरूपमा प्याकिंग गरेर विदेश निर्यात गरिरहेको छ । आँप, कागती, खुर्सानी, लसुन आदीको अचार बनाएर प्याकिंग गरी विक्रि गर्न सकिन्छ । अर्गानिक फलफुलको जाम बनाएर राम्रो संग प्याकिंग गरेर विक्रितरण गर्न सकिन्छ । नजिकको पोखरा/ काठमाडौं जस्ता शहरहरु चापाकोटबाट उत्पादित अर्गानिक जामको बजार हुनसक्छ । फलफुलबाट जुस बनाई राम्रोसंग प्याकिंग गरेर विक्रितरण गर्न सकिन्छ । त्यतिमात्रै हैन, प्रांगारीक सागसब्जीबाट बनेको गुन्द्रुक एकदमै स्वादिलो हुन्छ । प्रांगारीक गन्दुकलाई देशविदेशमा विक्रितरण तथा निर्यात गर्न सकिन्छ । चापाकोटमा उत्पादन भएका यी सबै

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

उत्पादनलाई अर्गानिक सिटी चापाकोटको उत्पादन भनेर ब्रान्डिग् गर्न आवश्यक छ । किनकी अहिलेको समयमा ब्रान्डिग् को महत्वपुर्ण भुमिका हुन्छ। जसरी पतञ्जलीको उत्पादन भन्ने ब्रान्डिग् छ ।

# चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

## विषय सुची

|   |    |
|---|----|
| अध्याय १: नगर परिचय .....                                     | 15 |
| १.१. नगरको सम्झौता चिनारी .....                               | 15 |
| १.२. भौगोलिक स्थिति र सिमाना .....                            | 23 |
| १.३. सामाजिक, सांस्कृतिक तथा धार्मिक अवस्था .....             | 23 |
| १.३.१ मन्दिर नामावली .....                                    | 24 |
| १.३.२ ऐतिहासिक पाटीपौवा तथा धाराहरुको विवरण .....             | 27 |
| अध्याय २: जनसंख्या .....                                      | 32 |
| २.१. जनसंख्या विवरण :.....                                    | 32 |
| २.२. जातिअनुसार घरधुरी जनसंख्या .....                         | 33 |
| २.३ धर्मअनुसार घरधुरी संख्या .....                            | 34 |
| २.४ ज्येष्ठ तथा अपाङ्गता भएका नागरिकको विवरण .....            | 35 |
| अध्याय ३: आर्थिक .....  | 36 |
| ३.१ उद्योग धन्दा.....   | 37 |
| ३.२. कृषि .....   | 38 |
| तालिका नं २० : सिंचाई योजना.....                              | 40 |
| ३.३. पशुपंक्षी पालन .....                                     | 42 |
| ३.४ रोजगारी .....   | 43 |
| ३.५ बैंक, सहकारी तथा अन्य वित्तीय संस्था सम्बन्धी विवरण ..... | 44 |
| अध्याय ४: शिक्षा .....  | 49 |
| अध्याय ५: स्वास्थ्य .....                                     | 55 |
| ५.१ स्वास्थ्यको अवस्था .....                                  | 56 |
| ५.१.१ नगरपालिकाका अस्पताल र स्वास्थ्य चौकीहरुको विवरण :.....  | 56 |
| ५.२ खानेपानी.....   | 56 |
| ५.२.१ खानेपानीको विवरण .....                                  | 58 |
| ५.३ चर्पिको विवरण :.....                                      | 58 |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

|  |    |
|--|----|
| ५.४. वातावरण र फोहोरमैला व्यवस्थापन .....                      | 59 |
| अध्याय ६: भौतिक पुर्वाधार .....                                | 61 |
| ६.१ सडक सम्बन्धी विवरण : .....                                 | 61 |
| ६.२ यातायात .....  | 62 |
| ६.२.१ यातायताका साधनको विवरण.....                              | 62 |
| ६.३ घरको विवरण .....   | 63 |
| अध्याय ७: विद्युत .....  | 70 |
| ७.१ विद्युतको श्रोत .....                                      | 70 |
| ७.१ खाना पकाउने इन्धन .....                                    | 70 |
| अध्याय ८: सञ्चार प्रणाली .....                                 | 72 |
| अध्याय ९ : प्राकृतिक सम्पदा .....                              | 73 |
| ९.१ वन सम्पदा .....  | 73 |
| ९.२ खोला र भरना सम्बन्धी विवरण.....                            | 76 |
| अध्याय १० : पर्यटन .....                                       | 79 |
| अध्याय ११ : शान्ति सुरक्षा .....                               | 83 |
| अध्याय १२ : अत्यावश्यक टेलिफोन नं .....                        | 83 |
| १३: जिल्लाका नगरपालिका तथा गाउँपालिकाहरुको सम्पर्क विवरण ..... | 84 |

# चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

## तालिकाको सूची

|  |    |
|--|----|
| तालिका नं 1: वडा कार्यालयहरुको विवरण .....                         | 15 |
| तालिका नं 2: भौगोलिक वडागत क्षेत्रफल .....                         | 23 |
| तालिका नं 3: मन्दिरहरुको नामावली .....                             | 24 |
| तालिका नं 4: पाटीपौवाको विवरण .....                                | 27 |
| तालिका नं 5 : चर्च, गुम्बा तथा मस्जीतको विवरण .....                | 27 |
| तालिका नं 6: वडामा रहेका धाराहरुको विवरण.....                      | 29 |
| तालिका नं 7: नगरपालिकाको जनसंख्या विवरण .....                      | 32 |
| तालिका नं 8: नगरपालिकाको जनसंख्या विवरण.....                       | 32 |
| तालिका न. 9: जातिगत आधारमा घरधुरीको विवरण .....                    | 33 |
| तालिका नं. 10: धार्मिक आधारमा घरधुरीको विवरण .....                 | 34 |
| तालिका नं 11: अपाङ्गता र ज्येष्ठ नागरिकको विवरण.....               | 35 |
| तालिका नं 12: असक्षमताको विवरण .....                               | 35 |
| तालिका नं 13: आर्थिक विवरण.....                                    | 36 |
| तालिका नं 14: आय विवरण (बार्षिक) .....                             | 36 |
| तालिका नं 15: दर्ता भएका कम्पनीहरु .....                           | 37 |
| तालिका नं 16: बाली पात्रो .....                                    | 39 |
| तालिका नं 17: फलफुलका रुखको विवरण.....                             | 39 |
| तालिका नं 18: तरकारी उत्पादन .....                                 | 39 |
| तालिका नं 19: कृषि सेवा केन्द्र .....                              | 40 |
| तालिका नं 20: सिंचाई योजना .....                                   | 40 |
| तालिका नं 21: वडागत पशुपंक्षी विवरण .....                          | 42 |
| तालिका नं 22: बैंक, सहकारी तथा अन्य वित्तीय संस्थाहरुको सूची ..... | 44 |
| तालिका नं 23: गैरसरकारी संघ संस्थाको विवरण.....                    | 46 |
| तालिका नं. 24: शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण .....                     | 50 |
| तालिका नं 25: शैक्षिक योग्यता अनुसारको विवरण .....                 | 53 |
| तालिका नं 26: शाखर तथा निरक्षर जनसंख्या .....                      | 53 |
| तालिका नं. 27: अस्पताल/स्वास्थ्य चौकी विवरण.....                   | 55 |
| तालिका नं 28: खानेपानीको विवरण.....                                | 58 |
| तालिका नं 29 : शौचालयको विवरण.....                                 | 59 |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

|  |    |
|--|----|
| तालिका नं 30 : फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि विवरण .....                 | 60 |
| तालिका नं 31 : नगरपालिकाको सडकको विवरण .....                             | 61 |
| तालिका नं 32: यातायताका साधनको उपलब्धता .....                            | 62 |
| तालिका नं 33: घरको प्रकार सम्बन्धी विवरण .....                           | 63 |
| तालिका नं 34: नगरपालिका भित्रका सार्वजनिक भवनहरूको विवरण .....           | 65 |
| तालिका नं 35: नगरपालिकाका भित्रका पुलहरूको विवरण .....                   | 67 |
| तालिका नं 36: विचुत उपभोगको स्रोत सम्बन्धी विवरण .....                   | 70 |
| तालिका नं 37: वडागत खाना पकाउने इन्धनको प्रयोगकर्ता सम्बन्धी विवरण ..... | 70 |
| तालिका नं 38: सुचना तथा सञ्चारको प्रयोग सम्बन्धी विवरण.....              | 72 |

### चित्र सुची

|  |           |
|--|-----------|
| चित्र नं 1: नगरपालिकाको पुरुष तथा महिला संख्या ..... | <u>32</u> |
| चित्र नं 2: जातजातिगत विवरण .....                    | 33        |
| चित्र नं 3: धार्मिक सम्प्रदायको विवरण .....          | <u>35</u> |
| चित्र नं 4: स्थानीय मानिसको आय श्रेतको विवरण .....   | <u>36</u> |
| चित्र नं 5: दर्ता भएका कुल कम्पनी .....              | 37        |
| चित्र नं 6 : वडागत पशुपंक्षिको विवरण .....           | <u>43</u> |
| चित्र नं 7: शैक्षिक योग्यता.....                     | 53        |
| चित्र नं 8: शैक्षिक योग्यता.....                     | 54        |
| चित्र नं 9 खानेपानीको विवरण.....                     | 58        |
| चित्र नं 10 : व्यक्तिगत शौचालयको विवरण .....         | 59        |
| चित्र नं 11: फोहोरमैला व्यवस्थापन.....               | <u>60</u> |
| चित्र नं 12: सडकको विवरण .....                       | 62        |
| चित्र नं 13 घरको प्रकार .....                        | 64        |
| चित्र नं 14 इन्धनको प्रयोगकर्ता सम्बन्धी विवरण.....  | 70        |
| चित्र नं 15 सुचना तथा सञ्चारको प्रयोग .....          | 72        |

# चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

## अभ्याय १: नगर परिचय

### १.१. नगरको सम्झौत चिनारी

हालको चापाकोट वडा नं. २ चिर्केथुम्का स्थित धार्मिक तथा पुरातात्त्विक महत्व बोकेको कोट जुन ठुलो चापको फेदीमा थियो यसैको नाममा नामाङ्कन चापाकोट पहाडी उकाली ओराली हुँदै समथर भुभाग देखि काली गण्डकीको कलकलताले अत्यन्त मनोरम भु-बनावटले बनेको एक सुन्दर नगरी हो । उत्तरी सिमानामा वनजङ्गलको हरीयाली, पुर्वी तथा पश्चिमी सिमाना मैदी तथा बुढादी खोला र दक्षिणी सिमाना कालीले सालिग्राम कुँदै गरेको निश्चल पानीको बहावले यसको सौन्दर्यता छछल्काएको छ । गण्डकी प्रदेश स्याङ्गजा जिल्लाको दक्षिण पुर्वी भेगमा सामुन्द्रिक सतह देखि ३१५ मि उचाई देखि करीव १२०० मी उचाइमा रहेको काली गण्डकीको काख ज्यागदी खोलाको बगलमा साविक कुवाकोट, चापाकोट, रत्नपुर, मल्याङ्कोट, सेखाम, साँखर र पकवादीको वार्ड नं ८ मिली बनेको भन्डै त्रिभुज आकारको १२०.५९ व.कि.मि. क्षेत्रफलमा फैलिएको करिब ५,००० घरधुरी र ३०,००० जनसंख्या भएको क्षेत्र नै चापाकोट नगरपालिका हो ।

मुक्तिनाथ र दामोदर कुण्ड जस्ता पवित्र तिर्थस्थलबाट उत्पत्ति भई बगै आएको काली गण्डकीले भगवान विष्णुको अंश शालिकग्राम बायाँ काखमा लिइ मधुर वाणीमा शान्त, भद्र शैलीमा आफ्नो पहिचान गराई बगेको सौम्य बेग यस नगरीको गौरव हो । यस्तो प्रकृति प्रदत्त भूमिमा ऋषि मुनिहरू आई तपस्या गरेको हिन्दु धर्मालम्बीहरूको विश्वास रहेको पाइन्छ । खैरेनी जहाँ कलीले विचको भागमा केही जमिन छाडेर दुवै किनारबाट मन्द बेगमा बगेको देख्न सकिन्छ त्यही महाभारतका रचहिता व्यासको जन्म भएको हो भन्ने मान्यतन पनि रही आएको छ ।

उच्च पहाडी भेगमा हिमालको मनोरम दृष्य, हरीयो जङ्गल, अनेक थरीका वन्य जन्तु हुँदै फेदीको समथर भाग र यहाँको मानव सभ्यता आफैमा ऐतिहासिक छ ।

### तालिका नं :१ वडा संरचना र वस्तीको विवरण

#### वडा नं १

##### वडा संरचना

##### सदस्य नामावलि (५ जना)

| पद               | नाम थर         | ठेगाना   | फोन नं     | पार्टीको नाम |
|------------------|----------------|----------|------------|--------------|
| अध्यक्ष          | टिकाराम तिवारी | च न पा १ | ९८५६०५०७७९ | नेका         |
| सदस्य            | कृष्ण ब आले    | च न पा १ | ९८०५४६७६२५ | नेका         |
| सदस्य            | तिल ब क्षेष्ठ  | च न पा १ | ९८४६९९९५५  | नेका         |
| सदस्य<br>(महिला) | मिना थापा      | च न पा १ |            | नेका         |
| सदस्य<br>(दलित)  | चुनिसरा बि क   | च न पा १ | ९८२६१८७३६३ | नेका         |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

वडामा अवस्थित गाउँ, वस्ती तथा टोलहरुको विवरण

| क्र सं | गाउँ, वस्ती तथा टोलको नाम        | साविकको गा वि स | साविकको वडा |
|--------|----------------------------------|-----------------|-------------|
| १      | मैदान, विर्डाङा, तेउनास          | कुवाकोट         | ९           |
| २      | जेगिनाम्सा, मन्थुवन              | कुवाकोट         | ९           |
| ३      | पेखरिछाप, मौलाथर                 | कुवाकोट         | ९           |
| ४      | बाटुला                           | कुवाकोट         | ९           |
| ५      | किम्खा, छापडाँडा, सुर्केडाँडा    | कुवाकोट         | ७           |
| ६      | बैनाकी, सिसिर डाँडा, सेपडाँडा    | कुवाकोट         | ७           |
| ७      | चौधेरा, जिम्वालथर                | कुवाकोट         | ८           |
| ८      | गैरीथर, खोलेगाम, लाम्सोरा        | कुवाकोट         | ८           |
| ९      | मगरे, लामडाँडा, पैदी, गुहेस्वोरी | कुवाकोट         | ६           |
| १०     | डढगा, छाप, रोगदी, डुनडाँडा       | पकवादी          | ८           |

### वडा नं २

वडा संरचना

सदस्य नामावलि (५ जना)

| पद               | नाम थर              | ठेगाना   | फोन नं     | पार्टीको नाम |
|------------------|---------------------|----------|------------|--------------|
| अध्यक्ष          | सुर्य व सेन         | च न पा २ | ९८४६२२२८४८ | ने का        |
| सदस्य            | महेन्द्र सिं सिजालि | च न पा २ | ९८१६६१०३६९ | ने का        |
| सदस्य            | दिपेन्द्र गतराज     | च न पा २ | ९८५६०३९८२१ | ने का        |
| सदस्य<br>(महिला) | इशा राना            | च न पा २ | ९८४६५७९६५० | ने का        |
| सदस्य<br>(दलित)  | नारायणी दमाइ        | च न पा २ | ९८४७२१८३५५ | ने का        |

२)

वडामा अवस्थित गाउँ, वस्ती तथा टोलहरुको विवरण

| क्र सं | गाउँ, वस्ती तथा टोलको नाम | साविकको गा वि स | साविकको वडा |
|--------|---------------------------|-----------------|-------------|
| १      | फुलबारी तल्लो कुमालगाउ    | चापाकोट         | ५           |
| २      | कान्तिपुर                 | चापाकोट         | ५           |
| ३      | चिरके थुम्का              | चापाकोट         | ७           |
| ४      | पोखरी डाडा                | चापाकोट         | ७           |
| ५      | ठकुरी गाउ                 | चापाकोट         | ८           |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

|    |                        |         |   |
|----|------------------------|---------|---|
| ६  | ठाटी भञ्ज्याङ्ग        | चापाकोट | ८ |
| ७  | विरता                  | चापाकोट | ८ |
| ८  | धुर्कोट                | चापाकोट | ९ |
| ९  | तल्लो धुर्कोट वाहुनगाउ | रत्नपुर | १ |
| १० | धुर्कोट वस्ती          | रत्नपुर | १ |
| ११ | देविथान, कन्ठदेवी      | रत्नपुर | २ |
| १२ | नेपानेडाङ्डा           | रत्नपुर | ९ |
| १३ | तिनपिले                | रत्नपुर | ९ |
| १४ | महीनडाङ्डा             | रत्नपुर | ९ |

वडा नं ३

वडा संरचना

सदस्य नामावलि (५जना)

| पद               | नाम थर             | ठेगाना    | फोन नं     | पार्टीको नाम |
|------------------|--------------------|-----------|------------|--------------|
| अध्यक्ष          | सुन्दर विक्रम खाण  | चा न पा ३ | ९८४६०७९६५६ | ने का        |
| सदस्य            | कृष्ण प्र. ज्ञावलि | चा न पा ३ | ९८४६२४०९५३ | ने का        |
| सदस्य            | जुत ब राना         | चा न पा ३ | ९८४६२५९४४५ | ने का        |
| सदस्य<br>(महिला) | भगवति सारु         | चा न पा ३ | ९८१९४९९४०९ | ने का        |
| सदस्य<br>(दलित)  | लिला मोजि          | चा न पा ३ | ९८१४९४०२२८ | ने का        |

३ वडामा अवस्थित गाउँ, वस्ती तथा टोलहरुको विवरण

| क्र सं | गाउँ, वस्ती तथा टोलको नाम | साविकको गा वि स | साविकको वडा |
|--------|---------------------------|-----------------|-------------|
| १      | हुक्का डाङ्डा             | मल्याडकोट       | ५           |
| २      | इनास्कोट                  | मल्याडकोट       | ५           |
| ३      | ज्यामिरे                  | मल्याडकोट       | ७           |
| ४      | दिसिडकोट                  | मल्याडकोट       | ८           |
| ५      | पिपल डाङ्डा               | मल्याडकोट       | ८           |
| ६      | विनदि                     | मल्याडकोट       | ९           |
| ७      | अहेरि डाङ्डा              | मल्याडकोट       | ६           |
| ८      | बजेदि                     | मल्याडकोट       | ६           |
| ९      | वाहुन डाङ्डा,धेस्टारी     | मल्याडकोट       | ६           |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

**वडा नं ४**

वडा संरचना

सदस्य नामावलि (५जना)

| पद               | नाम थर            | ठेगाना    | फोन नं       | पार्टीको नाम |
|------------------|-------------------|-----------|--------------|--------------|
| अध्यक्ष          | बिक्रम ब सारु     | चा न पा ४ | ९८०५८८७२८७   | ने का        |
| सदस्य            | बम ब हमाल         | चा न पा ४ | ९८०३४९९९३५   | ने का        |
| सदस्य            | तिलक ब खाण        | चा न पा ४ | ९८१६६४९७४२   | ने का        |
| सदस्य<br>(महिला) | इन्द्र कुमारी खाण | चा न पा ४ | ९८२४१५८९९७   | ने का        |
| सदस्य<br>(दलित)  | माया देवि बि क    | चा न पा ४ | ९८०५२४१५८९९७ | ने का        |

४ वडामा अवस्थित गाउँ, वस्ती तथा टोलहरुको विवरण

| क्र सं | गाउँ, वस्ती तथा टोलको नाम | साविकको गा वि स | साविकको वडा |
|--------|---------------------------|-----------------|-------------|
| १      | दार्सिङ चाहरे             | मल्याडकोट       | १           |
| २      | रमालिगाउ, लामाडाङा        | मल्याडकोट       | १           |
| ३      | जदुवाखोला, पिपलस्वारा     | मल्याडकोट       | १           |
| ४      | भन्टावारी                 | मल्याडकोट       | २           |
| ५      | तल्लो धुर्लिचौर           | मल्याडकोट       | २           |
| ६      | कोट गाउ                   | मल्याडकोट       | २           |
| ७      | माथिल्लो धुर्लिचौर        | मल्याडकोट       | ३           |
| ८      | लागदा                     | मल्याडकोट       | ४           |
| ९      | खानिगाउ धरादी             | सेखाम           | ७           |
| १०     | पुरीगाउ विरडाङा           | सेखाम           | ७           |

**वडा नं ५**

वडा संरचना

सदस्य नामावलि (५जना)

| पद               | नाम थर          | ठेगाना    | फोन नं     | पार्टीको नाम |
|------------------|-----------------|-----------|------------|--------------|
| अध्यक्ष          | इन्द्र ब शाही   | चा न पा ५ | ९८१६१२७५४० | ने का        |
| सदस्य            | लोक ब राना मगर  | चा न पा ५ | ९८१३९९९६०  | ने का        |
| सदस्य            | रवि चन्द्र मल्ल | चा न पा ५ | ९८४६०७५५५० | ने का        |
| सदस्य<br>(महिला) | हितमाया चन्द    | चा न पा ५ | ९८०५८१२६४१ | ने का        |
| सदस्य<br>(दलित)  | भेलसरी कामी     | चा न पा ५ |            | ने का        |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

५ वडामा अवस्थित गाउँ, वस्ती तथा टोलहरुको विवरण

| क्र सं | गाउँ, वस्ती तथा टोलको नाम | साविकको गावि स | साविकको वडा |
|--------|---------------------------|----------------|-------------|
| १      | सिम                       | सेखाम          | ४           |
| २      | मकै डाडा                  | सेखाम          | ४           |
| ३      | हिला मराड                 | सेखाम          | २           |
| ४      | गन्जर                     | सेखाम          | ४           |
| ५      | गिलाड                     | सेखाम          | ४           |
| ६      | काम्ती                    | सेखाम          | ६           |
| ७      | सहानदी                    | सेखाम          | ५           |
| ८      | मैदान                     | सेखाम          | ८           |
| ९      | घुपाल                     | सेखाम          | २           |
| १०     | खासा                      | सेखाम          | १           |

वडा नं ६

वडा संरचना

सदस्य नामावलि (५ जना)

| पद               | नाम थर           | ठेगाना      | फोन नं     | पार्टीको नाम    |
|------------------|------------------|-------------|------------|-----------------|
| अध्यक्ष          | एकदेव भट्टराई    | चा. न. पा ६ | ९८५६०५०००७ | नेपाली कांग्रेस |
| सदस्य            | तारा बहादुर राना | चा. न. पा ६ | ९८२६११७६८१ | नेपाली कांग्रेस |
| सदस्य            | पर्शुराम गिरी    | चा. न. पा ६ | ९८४७२७३४४० | नेपाली कांग्रेस |
| सदस्य<br>(महिला) | नौ माया राना     | चा. न. पा ६ | ९८१५४८०९६८ | नेपाली कांग्रेस |
| सदस्य<br>(दलित)  | विष्णु माया वि.क | चा. न. पा ६ | ९८२६१५३९०४ | नेपाली कांग्रेस |

६ वडामा अवस्थितगाउँ, वस्ती तथा टोलहरुको विवरण

| क्र सं | गाउँ, वस्ती तथा टोलको नाम  | साविकको गावि स | साविकको वडा |
|--------|----------------------------|----------------|-------------|
| १      | कोल डाँडा                  | साँखर          | १           |
| २      | तिलडाँडा, कुसुन्डे, गौफौदी | साँखर          | १, ३        |
| ३      | जालिम डाँडा खार्दी         | साँखर          | १, ३        |
| ४      | गैडुभञ्ज्याङ्ग             | साँखर          | १           |
| ५      | सामाकोट                    | साँखर          | २           |
| ६      | पधेरा, केलादी              | साँखर          | २, ६        |
| ७      | गहते, मजुवा                | साँखर          | २, ६        |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

|    |                                 |       |      |
|----|---------------------------------|-------|------|
| ८  | ताडले , हाडीवन                  | साँखर | २    |
| ९  | अजिङगारे, जयटार, ज्ञानीचौर      | साँखर | २, ४ |
| १० | कोकमादी                         | साँखर | २    |
| ११ | मानेचौर, डाँडाभञ्ज्याङ्ग, मोहमी | साँखर | ५, ६ |
| १२ | सोल्टी                          | साँखर |      |

### वडा नं ७

#### वडा संरचना

सदस्य नामावलि (५ जना)

| पद               | नाम थर               | ठेगाना      | फोन नं     | पार्टीको नाम |
|------------------|----------------------|-------------|------------|--------------|
| अध्यक्ष          | रविचन्द्र वस्ताकोटी  | चा. न. पा ७ | ९८६२९०३२९  | एमाले        |
| सदस्य            | लक्ष्मी प्रसाद रिमाल | चा. न. पा ७ | ९८९६९९३५८० | एमाले        |
| सदस्य            | जंग बहादुर मगर       | चा. न. पा ७ | ९६९६३६४४३४ | एमाले        |
| सदस्य<br>(महिला) | टोपली थापा           | चा. न. पा ७ | ९८४६२५६८९  | एमाले        |
| सदस्य<br>(दलित)  | अनकुमारी सार्की      | चा. न. पा ७ | ९८०६७३६३६८ | एमाले        |

७ वडामा अवस्थितगाउँ, वस्ती तथा टोलहरुको विवरण

| क्र सं | गाउँ, वस्तीतथा टोलको नाम                       | साविकको गावि स | साविकको वडा |
|--------|--|----------------|-------------|
| १      | वनकटा, पिपलछाप                                 | साँखर          | ९           |
| २      | वडराती, भुर्सिङ बटाड                           | सेखाम          | ३           |
| ३      | बलाडी  | सेखाम          | ३           |
| ४      | खासा, छाप, एक्ले, सिरौदी                       | साँखर          | ९           |
| ५      | पाडलुड, बटडाँडा, कोडारी, पटसार                 | साँखर          | ७           |
| ६      | फक्सिङडकोट, हिउही, मल्लथर                      | साँखर          | ७           |
| ७      | भोले, ढुडगेढाटी, मुचौर                         | साँखर          | ८           |
| ८      | सालविसाउने, भुताहा, भट्टाईगाउ                  | साँखर          | ८           |
| ९      | टार, केवलघारी, फाट                             | साँखर          | ८           |
| १०     | रिमाल्दी, मिलनचोक, सपौदे चुइकुने गाउँ, आग्नोटे | साँखर          | ८           |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### वडा नं ८

वडा संरचना

सदस्यनामा वलि (५ जना)

| पद               | नाम थर             | ठेगाना         | फोन नं     | पार्टीको नाम    |
|------------------|--------------------|----------------|------------|-----------------|
| अध्यक्ष          | नवराज श्रेष्ठ      | कृष्णपुर       | ९८५६०७६६२० | नेपाली कांग्रेस |
| सदस्य            | नारायण प्रसाद बराल | क्वामी, चौराहा | ९८६००३७८८९ | नेपाली कांग्रेस |
| सदस्य            | राजु कुमाल         | दामाचौर        | ९८६७३२०२०० | नेपाली कांग्रेस |
| सदस्य<br>(महिला) | बिमला काफ्ले       | माणी           | ९८४६३८७८६९ | नेपाली कांग्रेस |
| सदस्य<br>(दलित)  | बिमला वि. क        | बगैचा          | ९८१६६७४३५२ | नेपाली कांग्रेस |

८(वडामा अवस्थितगाउँ, वस्ती तथा टोलहरुको विवरण

| क्र सं | गाउँ, वस्तीतथा टोलको नाम    | साविकको गावि स | साविकको वडा |
|--------|-----------------------------|----------------|-------------|
| १      | कृष्णपुर/छिपछाप             | रत्नपुर        | ३           |
| २      | बेल्टारी दिम्पा             | रत्नपुर        | ४           |
| ३      | क्वामी                      | रत्नपुर        | ५           |
| ४      | बगैचा                       | रत्नपुर        | ५           |
| ५      | माणी, खोरिया घाट            | रत्नपुर        | ६           |
| ६      | अर्चले                      | रत्नपुर        | ७           |
| ७      | दामाचौर बजार                | रत्नपुर        | ८           |
| ८      | दामाचौर कसेनी               | रत्नपुर        | ८           |
| ९      | दामाचौर माथिल्लो कुमाल गाउँ | रत्नपुर        | ८           |
| १०     | दामाचौर चर्केटार            | रत्नपुर        | ८           |

### वडा नं ९

वडा संरचना

सदस्य नामावलि (५ जना)

| पद      | नाम थर               | ठेगाना    | फोन नं     | पार्टीको नाम                        |
|---------|----------------------|-----------|------------|-------------------------------------|
| अध्यक्ष | शंकरभक्त भण्डारी     | चापाकोट-९ | ९८५६०५४९६३ | नेकपा                               |
| सदस्य   | भुपराज घर्ती         | चापाकोट-९ | ९८१९९२९३६० | नेकपा                               |
| सदस्य   | विष्णु प्रसाद आचार्य | चापाकोट-९ | ९८४६०९४६९९ | जिल्ला समन्वय समिति सदस्य स्याङ्गजा |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

|                  |                 |           |            |       |
|------------------|-----------------|-----------|------------|-------|
| सदस्य<br>(महिला) | शान्ति आचार्य   | चापाकोट-९ | ९८५६०५५२३३ | नेकपा |
| सदस्य<br>(दलित)  | पुर्णिमा नेपाली | चापाकोट-९ | ९८४६६१६६३५ | नेकपा |

९) वडामा अवस्थितगाउँ, वस्ती तथा टोलहरूको विवरण

| क्र सं | गाउँ, वस्तीतथा टोलको नाम | साविकको गावि स | साविकको वडा |
|--------|--------------------------|----------------|-------------|
| १      | नयाँ गाउँ गैटार          | चापाकोट-९      | १           |
| २      | निर्दिम                  | चापाकोट-९      | १           |
| ३      | बैडी                     | चापाकोट-९      | २           |
| ४      | चोसी                     | चापाकोट-९      | ३           |
| ५      | बेल्वौर                  | चापाकोट-९      | ३           |
| ६      | सेरा                     | चापाकोट-९      | ४           |
| ७      | फुलबारी                  | चापाकोट-९      | ४           |
| ८      | सन्तलीटार                | चापाकोट-९      | ६           |
| ९      | पाकरी                    | चापाकोट-९      | ६           |

वडा नं १०

वडा संरचना

सदस्यनामा वलि (५जना)

| पद               | नाम थर          | ठेगाना   | फोन नं     | पार्टीको नाम |
|------------------|-----------------|----------|------------|--------------|
| अध्यक्ष          | रामु कोइराला    | किसान    | ९८५६०५५०९८ | एमाले        |
| सदस्य            | होम बहादुर थापा | छाप      |            | एमाले        |
| सदस्य            | ठग बहादुर थापा  | बारीकुना |            | एमाले        |
| सदस्य<br>(महिला) | गंगीसरा कोइराला | भुमरीघाट |            | एमाले        |
| सदस्य<br>(दलित)  | नुमाकान्ती      | किसान    |            | एमाले        |

१० वडामा अवस्थितगाउँ, वस्ती तथा टोलहरूको विवरण

| क्र सं | गाउँ, वस्तीतथा टोलको नाम | साविकको गावि स | साविकको वडा |
|--------|--------------------------|----------------|-------------|
| १      | किसान                    | कुवाकोट        | ४           |
| २      | बोटेटार                  | कुवाकोट        | ३           |
| ३      | वायडाँडा                 | कुवाकोट        | २           |
| ४      | छाप                      | कुवाकोट        | ५           |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

|    |          |         |      |
|----|----------|---------|------|
| ५  | बारीकुना | कुवाकोट | १    |
| ६  | भुमरीघाट | कुवाकोट | २    |
| ७  | आँधीघाट  | कुवाकोट | ३    |
| ८  | पायटार   | कुवाकोट | २, ३ |
| ९  | उटक      | कुवाकोट | ३    |
| १० | पलुवाबन  | कुवाकोट | ३    |

### १.२. भौगोलिक स्थिति र सिमाना

चापाकोटको भुवनावट नियाल्दा फेदिका केहि भाग वाहेक नगरपालिकाको अधिकांश क्षेत्रफल पहाडी एवं लेकाली भागमा पर्दछ । हालको वडा नं. ८ र ९ को सबै भाग र वार्ड नं १, १०, २, ६, ७ को केही भागमा समथर जमिन छ भने अन्यत्र पहाडी भिरालो जमिन रहेको छ । आँधीघाट, किसन, सुन्तलीटार, क्वामी, दामाचौर र दार्सिङ, काम्ती, साँखर र केलादी समथर क्षेत्रहरु हुन भने पैदी, चौधेरा, पोखरी छाप, छाप भन्ज्याड, बारीकुना, धुक्कोट, नेपानेडाँडा, कमिरे, पिपलडाँडा, दिसिम्कोट, धुर्लिचौर, मल्याड्कोट, खानीखोला, गंजर, घुर्पाल, सिमपीपल, छाप, पटसार, भुर्सिङ, मानेचौर, सामाकोट, खार्दी पाहाडी क्षेत्र हुन भने राम डाँडा, गड भन्ज्याड, नगरपालिकाको उच्च पहाडी क्षेत्रहरु हुन ।

### तालिका नं २ : भौगोलिक वडागत क्षेत्रफल

| वडा नं.       | जम्मा क्षेत्रफल (वर्ग किलोमिटर) |
|---------------|---------------------------------|
| १.            | १३.५९                           |
| २.            | ९.४८                            |
| ३.            | ११.६९                           |
| ४.            | १०.१३                           |
| ५.            | १७.७०                           |
| ६.            | १८.०७                           |
| ७.            | ७.१२.५२                         |
| ८.            | ८.१०.०८                         |
| ९.            | ६.७४                            |
| १०.           | ११.०३                           |
| कुल क्षेत्रफल | १२०.५८                          |

### १.३. सामाजिक, सांस्कृतिक तथा धार्मिक अवस्था

हिन्दु धर्मालम्बिहरुको एक सम्प्रदाय वैस्णवी धर्मको केन्द्रस्थल निमार्गी सत्संग पीठ चापाकोट ६ केलादिमा अवस्थित छ । खोरियाघाट मन्दिर तथा वृद्धाआश्रम पनि यस क्षेत्रको महत्वपूर्ण तिर्थ मानिन्छ । चौधौ शताब्दीमा तत्कालिन पाल्याली राजा मुकुन्द सेनले उत्तर आयान भई बरेको कालिनदीमा स्नान गरे अनन्य पुण्य पाइन्छ भनि स्नान गरि त्यहि निर्माण गरेको मणी मुकुन्देश्वर महादेव एवं उत्तरगङ्गा धाम पनि यो नगरपालिकाका गहाँना हो । काली नदीको बीचमा रहेको शिला, शिवालय मन्दिर कुवाकोट, चापाकोट, बराजुस्थान, कालिकाकोट, पुर्कोट, शिवमन्दिर, राधाकृष्ण मन्दिर, बंगलाकाली आदि महत्वपूर्ण छन् ।

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

यो नगरपालिका को सबै भन्दा ठुलो गुफा चमारे गुफा वडा नं. ७ स्थीत खार्दीमा पर्दछ । उक्त गुफामा भन्डै १५० जना मानिस एकसाथ पस्न सकिन्छ । वडा नं ९ को हांगे गुफा, वडा नं २ को बासु गुफा, वडा नं १० को बेबारी गुफा, सिता गुफा आदि गुफाहरूले प्रकृति प्रेमीहरूलाई लोभ्याई रहेका छन् । प्राचीन कला एवं सिपको अध्ययन गर्दा बतारा कुलाको वडार, उटक कुलो, भर्ले कुलो, सेरा कुलो, करडखालाले सिंचाइ हुने, ज्यागदीको पानी लाग्ने आदी निर्माणको अवलोकन गर्दा हाम्रा पूर्वजको सिप भल्किन्छ । उटक कुलाको भन्डै १०० मीटर लामो सुरुड बनाई सिंचाइ गर्न लागेको कुलो देख्दा अचम्मित परिन्छ । प्रविधिको कमी रहे भएको समयमा बनाइएका संरचनाहरु आश्चर्य चकित बनाउने छन् । आधुनिक आर्किटेक्टहरूको ध्यान खिच्न सक्ने गरि बनाइएका संरचनाहरु क्षणीक नभइ पुस्तौ पुस्ता प्रयोगमा छन् ।

### १.३.१ मन्दिर नामावली

#### तालिका नं ३ : मन्दिर नामावली

१ वडामा अवस्थित मन्दिरहरूको विवरण :

| क्र सं | मन्दिरको नाम          | गाउँ, वस्ति तथा टोल | साविकको गा वि स |
|--------|-----------------------|---------------------|-----------------|
| १      | शिव मन्दिर            | आधीघाट              | कुवाकोट ९       |
| २      | महारुद्र मन्दीर       | आधीगाउँ             | कुवाकोट ९       |
| ३      | कालिका मन्दीर         | आधीगाउँ             | कुवाकोट ९       |
| ४      | जाल्पा देवि           | पोखरी छाँप          | कुवाकोट ९       |
| ५      | दुर्गा माता           | चौधेरा              | कुवाकोट ८       |
| ६      | भोवनेश्वर, शिव मन्दीर | डढगा                | पकवादी ८        |
| ७      | सिला मन्दीर           | साडीखोला            | कुवाकोट ९       |

२ वडामा अवस्थित मन्दिरहरूको विवरण :

| क्र सं | मन्दिरको नाम                | गाउँ, वस्ति तथा टोल | साविकको गा वि स |
|--------|-----------------------------|---------------------|-----------------|
| १      | विश्वकर्मा मन्दिर           | कान्तिपुर           | चापाकोट ५       |
| २      | पुरानो चापकोट कालिका मन्दिर | ठाटिभन्ड्याङ        | चापाकोट ८       |
| ३      | देवि मन्दिर                 | तिनपिले             | रत्नपुर ९       |
| ४      | दुर्गा मन्दिर निर्माणधिन    | ठकुरीगाउँ           | चापाकोट ७       |
| ५      | गहौकालीका मन्दिर            | चिर्केथुम्का        | चापाकोट ७       |

३ वडामा अवस्थित मन्दिरहरूको विवरण :

| क्र सं | मन्दिरको नाम  | गाउँ, वस्ति तथा टोल | साविकको गा वि स |
|--------|---------------|---------------------|-----------------|
| १      | भपार थाना     | इनास्कोट            | मल्याडकोट       |
| २      | खड्गकालि देवि | दिसिडकोट            | मल्याडकोट       |
| ३      | भैरव थान      | ज्यामिरे            | मल्याडकोट       |
| ४      | चक्र देवि     | कमिरे               | मल्याडकोट       |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

|   |                  |                       |           |
|---|------------------|-----------------------|-----------|
| ५ | बाजे बज्याइ      | थान भञ्याड            | मल्याडकोट |
| ६ | मनकामना देवि     | पिपल डाडा             | मल्याडकोट |
| ७ | बज्यादि देवि     | बजेदि                 | मल्याडकोट |
| ८ | मण्डलि देवि      | दिसिडकोट<br>,पिपलडाडा | मल्याडकोट |
| ९ | कण्ठ देवि मन्दिर | विनदि                 | मल्याडकोट |

४ वडामा अवस्थित मन्दिरहरुको विवरण :

| क्र सं | मन्दिरको नाम          | गाउँ, वस्ति तथा टोल   | साविकको गा वि स |
|--------|-----------------------|-----------------------|-----------------|
| १      | खडककालि मन्दिर        | कोट गाउँ              | मल्याडकोट       |
| २      | बराह मन्दिर           | जदुवाखोला,पिपलस्वाँरा | मल्याडकोट       |
| ३      | चन्द्रकला देवि मन्दिर | भन्टावारी             | मल्याडकोट       |
| ४      | चन्द्रकला देवि मन्दिर | लमाडाडा               | मल्याडकोट       |
| ५      | कृष्ण मन्दिर          | तल्लो धुलिचौर         | मल्याडकोट       |
| ६      | कृष्ण मन्दिर          | माथिल्लो धुलिचौर      | मल्याडकोट       |
| ७      | शिव मन्दिर            | लगदा                  | मल्याडकोट       |

५ वडामा अवस्थित मन्दिरहरुको विवरण :

| क्र सं | मन्दिरको नाम      | गाउँ, वस्ति तथा टोल | साविकको गा वि स |
|--------|-------------------|---------------------|-----------------|
| १      | कान्छि माकामना    | रामडाडा             | सेखाम           |
| २      | कोट कालिका मन्दिर | मैदान               | सेखाम           |
| ३      | जल देवि मन्दिर    | मकैडाडा             | सेखाम           |
| ४      | जल देवि मन्दिर    | खासा                | सेखाम           |
| ५      | पञ्चपैलि मन्दिर   | गञ्जर               | सेखाम           |

६ वडामा अवस्थित मन्दिरहरुको विवरण :

| क्र सं | मन्दिरको नाम            | गाउँ, वस्तितथा टोल | साविकको गावि स |
|--------|-------------------------|--------------------|----------------|
| १      | छत्तिसा देवि मन्दिर     | देवि थान           | साँखर          |
| २      | श्री राधा दामोदर मन्दिर | केलादी             | साँखर          |
| ३      | श्री चतुर्भुज मन्दिर    | केलादी             | साँखर          |
| ४      | राधा कृष्ण मन्दिर       | केलादी             | साँखर          |
| ५      | सीमीड कोट               | सामाकोट            | साँखर          |
| ६      | चमेरे गुफा              | सुन्दरी            | साँखर          |
| ७      | ढडेनी ढाँडको गुफा       | कुसुन्डे           | साँखर          |
| ८      | राधा कृष्ण मन्दिर       | सोहरी              | साँखर          |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

७ वडामा अवस्थित मन्दिरहरूको विवरण :

| क्र सं | मन्दिरको नाम  | गाउँ, वस्ति तथा टोल | साविककोगावि स |
|--------|---------------|---------------------|---------------|
| १      | रामघाट मन्दिर | साँखर               | साँखर         |
| २      | कालिका मन्दिर | पटेसार              | साँखर         |
| ३      | कालिका मन्दिर | बटडाँडा             | साँखर         |
| ४      | धरापे मन्दिर  | धरापे               | साँखर         |
| ५      | धाराखोला कोट  | धराखोला             | साँखर         |

८ वडामा अवस्थित मन्दिरहरूको विवरण :

| क्र सं | मन्दिरको नाम          | गाउँ, वस्ति तथा टोल | साविक को गावि स |
|--------|-----------------------|---------------------|-----------------|
| १      | मणी मुकुण्डे श्वर     | दिम्पा              | रत्नपुर         |
| २      | राधा कृष्ण खोरीया घाट | खोरीया घाट          | रत्नपुर         |
| ३      | मनकामना मन्दिर        | दामाचौर             | रत्नपुर         |
| ४      | दुर्गा मन्दिर         | क्वामी              | रत्नपुर         |
| ५      | कोटेश्वर मन्दिर       | बेल्टारी            | रत्नपुर         |
| ६      | गरौ कालीका छिपछाप     | छिपछाप              | रत्नपुर         |
| ७      | दुर्गा मन्दिर         | छिपछाप              | रत्नपुर         |
| ८      | कृष्णचोक मन्दिर       | कृष्णपुर            | रत्नपुर         |

९ वडामा अवस्थित मन्दिरहरूको विवरण

| क्र सं | मन्दिरको नाम           | गाउँ, वस्तितथा टोल | साविककोगावि स |
|--------|------------------------|--------------------|---------------|
| १      | उत्तर गंगा मधुबनधाम    | नयाँ गाँउ          | चापाकोट-१     |
| २      | शिव मन्दिर             | बेल्चौर            | चापाकोट-३     |
| ३      | राधा कृष्ण मन्दिर      | बेल्चौर            | चापाकोट-३     |
| ४      | कृष्ण मन्दिर           | रचनेटार            | चापाकोट-४     |
| ५      | गहौ कालिका             | फुलबारी            | चापाकोट-४     |
| ६      | पशुपति नाथ मन्दिर      | सुन्तलीटार         | चापाकोट-६     |
| ७      | जय दुर्गा भवानी मन्दिर | पाकरी              | चापाकोट-६     |
| ८      | जलसागर मन्दिर          | माझीगाँउ           | चापाकोट       |

१० वडामा अवस्थित मन्दिरहरूको विवरण :

| क्र सं | मन्दिरको नाम        | गाउँ, वस्तितथा टोल | साविककोगावि स |
|--------|---------------------|--------------------|---------------|
| १      | दुर्गा माता मन्दिर  | रातमाटा, पायटार    | कुवाकोट       |
| २      | पशुपति नाथ मन्दिर   | वायडाँडा           | कुवाकोट       |
| ३      | जौकुटी मन्दिर       | आँधीघाट            | कुवाकोट       |
| ४      | दुर्गा भवानी मन्दिर | आँधीघाट            | कुवाकोट       |
| ५      | सरस्वती मन्दिर      | बोटेटार            | कुवाकोट       |
| ६      | कालिका मन्दिर       | बारीकुना           | कुवाकोट       |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

|    |                   |            |         |
|----|-------------------|------------|---------|
| ७  | शिव मन्दिर        | किसान      | कुवाकोट |
| ८  | कोटेश्वर मन्दिर   | छाप        | कुवाकोट |
| ९  | शिव मन्दिर        | बारीकुना   | कुवाकोट |
| १० | शिव मन्दिर        | सातदोबाटो  | कुवाकोट |
| ११ | बाजे बज्जे मन्दिर | रेखमीपधेरा | कुवाकोट |
| १२ | सुख्खा मन्दिर     | बोटेटार    | कुवाकोट |
| १३ | चण्डीथान मन्दिर   | बोटेगाउ    | कुवाकोट |
| १४ | मण्डली            | मधुकेसरी   | कुवाकोट |

### तालिका ४: चर्चहरुको विवरण

३ वडामा अवस्थित चर्चहरुको विवरण :

| क्र सं | चर्चहरुको नाम | गाउँ, वस्ति तथा टोल | साविकको गा वि स |
|--------|---------------|---------------------|-----------------|
| १      | पिपलडाडा चर्च | पिपलडाडा            | मल्याडकोट       |

८ वडामा अवस्थित चर्चहरुको विवरण :

| क्र सं | चर्चहरुको नाम | गाउँ, वस्ति तथा टोल | साविकको गा वि स |
|--------|---------------|---------------------|-----------------|
| १      | दामाचौर चर्च  | दामाचौर             | रत्नपुर         |

### १.३.२. ऐतिहासिक पाटीपौवा तथा धाराहरुको विवरण

### तालिका ५: ऐतिहासिक पाटी पौवाको विवरण

१ वडामा अवस्थित ऐतिहासिक पाटी पौवाहरुको विवरण :

| क्र सं | पाटीपौवाहरुको नाम     | गाउँ, वस्ति तथा टोल | साविकको गा वि स |
|--------|-----------------------|---------------------|-----------------|
| १      | चैधेरा पौवा           | चैधेरा              | कुवाकोट         |
| २      | यहारुद्र, मन्दीर पाटी | मैदान चौपारी        | कुवाकोट         |
| ३      | तेउनास पाटी           | तेउनास              | कुवाकोट         |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

|   |                        |            |         |
|---|------------------------|------------|---------|
| ४ | जोगनाम्सा पाटी         | जेगिनाम्सा | कुवाकोट |
| ५ | गुप्तेश्वर महादेव पाटी | जेगिनाम्सा | कुवाकोट |

३ वडामा अवस्थित ऐतिहासिक पाटी पौवाहरुको विवरण :

| क्र सं | पाटीपौवाहरुको नाम   | गाउँ, वस्ति तथा टोल | साविकको गा वि स |
|--------|---------------------|---------------------|-----------------|
| १      | किनरे भञ्ज्याड पौवा | किनारे              | मल्याडकोट       |
| २      | बजेदि पौवा          | बजेदि               | मल्याडकोट       |
| ३      | वाहुन डाडा पौवा     | वाहुन डाडा          | मल्याडकोट       |

४ वडामा अवस्थित ऐतिहासिक पाटी पौवाहरुको विवरण :

| क्र सं | पाटीपौवाहरुको नाम | गाउँ, वस्ति तथा टोल | साविकको गा वि स |
|--------|-------------------|---------------------|-----------------|
| १      | काइमुरे पाटी      | काइमुरे             | सेखाम           |

५ वडामा अवस्थित ऐतिहासिक पाटीपौवाहरुको विवरण :

| क्र सं | पाटीपौवाहरुको नाम                      | गाउँ, वस्तितथा टोल | साविककोगावि स |
|--------|--|--------------------|---------------|
| १      | सोहरी पौवा                             | सोहरी              | साँखर         |
| २      | चतुर्भुज पौवा                          | केलादीघाट          | साँखर         |
| ३      | मन्डली थान पौवा                        | मन्दली थान         | साँखर         |
| ४      | कुसुन्धरी पौवा                         | कुसुन्धरी          | साँखर         |
| ५      | हाडीवन पौवा                            | हाडीवन             | साँखर         |
| ६      | जालिम डाँडा पौवा                       | जालिम डाँडा        | साँखर         |
| ७      | राधा दामोदार मन्दिरको<br>ऐतिहासीक पौवा | केलादीघाट          | साँखर         |

६ वडामा अवस्थित ऐतिहासिक पाटीपौवाहरुको विवरण :

| क्र सं | पाटीपौवाहरुको नाम       | गाउँ, वस्तितथा टोल | साविककोगावि स |
|--------|-------------------------|--------------------|---------------|
| १      | बटडाँडा दुलहादुलही पौवा | बटडाँडा            | साँखर         |
| २      | जन्ति ढुङ्गा            |                    | साँखर         |

७ वडामा अवस्थित ऐतिहासिक पाटीपौवाहरुको विवरण :

| क्र सं | पाटीपौवाहरुको नाम | गाउँ, वस्तितथा टोल | साविककोगावि स |
|--------|-------------------|--------------------|---------------|
| १      | पौवा              | भकुण्डे खोला       | रत्नपुर       |
| २      | दामाचौर घाट       | दामाचौर            | रत्नपुर       |
| ३      | दामाचौर बजार      | दामाचौर बजार       | रत्नपुर       |
| ४      | चौराहा            | बेलटारी            | रत्नपुर       |
| ५      | ठाटी बारी         | कृष्णपुर           | रत्नपुर       |
| ६      | चौराहा            | क्वामी             | रत्नपुर       |
| ७      | फुलबारी           | दामाचौर            | रत्नपुर       |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

**१० वडामा अवस्थित ऐतिहासिक पाटीपौवाहरुको विवरण :**

| क्र सं | पाटीपौवाहरुको नाम  | गाउँ, वस्ति तथा टोल | साविककोगावि स |
|--------|--------------------|---------------------|---------------|
| १      | जैकुटी बरेटार पौवा | आदीघाट              | कुवाकोट       |
| २      | धितेघाट पौवा       | किसान               | कुवाकोट       |
| ३      | सातदोबाटो पौवा     | आदीघाट              | कुवाकोट       |
| ४      | मणी गुठी पौवा      | आदीघाट              | कुवाकोट       |
| ५      | बारीकुना पौवा      | बारीकुना            | कुवाकोट       |

### तालिका ६: वडामा रहेका धाराहरुको विवरण

**१ वडामा अवस्थित धाराहरुको विवरण :**

| क्र सं | धाराको नाम       | गाउँ, वस्ति तथा टोल | साविकको गा वि स |
|--------|------------------|---------------------|-----------------|
| १      | आधी गाउँ धारा    | पेखरी छाप           | कुवाकोट         |
| २      | जोगी नाम्सा धारा | जोगीनाम्सा          | कुवाकोट         |
| ३      | चौघेरा धारा      | चौघेरा              | कुवाकोट         |
| ४      | मगरे धारा        | मगरे                | कुवाकोट         |
| ५      | दरछा धारा        | दरछा                | कुवाकोट         |
| ६      | पैदी धारा        | पैदी                | कुवाकोट         |

**२ वडामा अवस्थित धाराहरुको विवरण :**

| क्र सं | धाराको नाम         | गाउँ, वस्ति तथा टोल | साविकको गा वि स |
|--------|--------------------|---------------------|-----------------|
| १      | ठाटि भञ्ज्याड धारा | ठाटि भञ्ज्याड       | चापाकोट         |
| २      | चिर्के थुम्का धारा | पुरानो चापकोट       | चापाकोट         |

**३ वडामा अवस्थित धाराहरुको विवरण :**

| क्र सं | धाराको नाम              | गाउँ, वस्ति तथा टोल | साविकको गा वि स |
|--------|-------------------------|---------------------|-----------------|
| १      | इनासकोट खा पा २० घर     | इनासकोट             | मल्याडकोट       |
| २      | कमीरे खा पा ५० घर       | कमीरे               | मल्याडकोट       |
| ३      | ज्यामिरे खा पा २० घर    | ज्यामिरे            | मल्याडकोट       |
| ४      | दिसिङ्कोट खा पा २० घर   | दिसिङ्कोट           | मल्याडकोट       |
| ५      | पिपलडाडा खा पा ४० घर    | पिपलडाडा            | मल्याडकोट       |
| ६      | विनदी खा पा ५५ घर       | विनदी               | मल्याडकोट       |
| ७      | हुक्का डाडा खा पा २० घर | हुक्का डाडा         | मल्याडकोट       |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

**५ वडामा अवस्थित धाराहरुको विवरण :**

| क्र सं | धाराको नाम            | गाउँ, वस्तितथा टोल | साविकको गाविस |
|--------|-----------------------|--------------------|---------------|
| १      | वेलगौरा धारा          | सिम                | सेखाम         |
| २      | मैदाने गौरा           | सिम                | सेखाम         |
| ३      | धेंगा गौरा            | मकैडाडा            | सेखाम         |
| ४      | रि पाडदी              | गिलाड              | सेखाम         |
| ५      | सहान्दी               | सहान्दी            | सेखाम         |
| ६      | घुर्पाल               | धुर्पाल            | सेखाम         |
| ७      | मैदान लिफटीड खानेपानी | मैदान              | सेखाम         |

**६ वडामा अवस्थितधाराहरुको विवरण :**

| क्र सं | धाराको नाम    | गाउँ, वस्तितथा टोल | साविकको गाविस |
|--------|---------------|--------------------|---------------|
| १      | कुसुन्डे धारा | कुसुन्डे           | साँखर         |

**७ वडामा अवस्थितधाराहरुको विवरण :**

| क्र सं | धाराको नाम  | गाउँ, वस्तितथा टोल | साविक को गाविस |
|--------|---|--------------------|----------------|
| १      | दुङ्गे पध्येरो, भुताहा पध्येरो, भिमपानी, पेहेले आम्बो र हिउदी पध्येरो |                    | साँखर          |

**८ वडामा अवस्थितधाराहरुको विवरण :**

| क्र सं | धाराको नाम      | गाउँ, वस्तितथा टोल | साविकको गाविस |
|--------|-----------------|--------------------|---------------|
| १      | धारा खोल्सा     | कृष्णपुर           | रत्नपुर       |
| २      | पंगेनी पध्येरो  | छिपछाप             | रत्नपुर       |
| ३      | मुखीया पध्येरो  | छिपछाप             | रत्नपुर       |
| ४      | जैसी पध्येरो    | छिपछाप             | रत्नपुर       |
| ५      | पुरानो धारा     | क्वामी             | रत्नपुर       |
| ६      | बराल पध्येरो    | क्वामी             | रत्नपुर       |
| ७      | क्वामी पध्येरो  | क्वामी             | रत्नपुर       |
| ८      | चिदियान पध्येरो | माडी               | रत्नपुर       |
| ९      | ठुलो पध्येरो    | दामाचौर            | रत्नपुर       |
| १०     | जोरी पध्येरो    | दामाचौर            | रत्नपुर       |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

९ वडामा अवस्थितधाराहरुको विवरण :

| क्र सं | धाराको नाम    | गाउँ, वस्तितथा टोल | साविककोगावि स |
|--------|---------------|--------------------|---------------|
| १      | कुरौ धारा     | हातीदुङ्गा         | चापाकोट       |
| २      | सिमलधारा      | पश्चिमटार          | चापाकोट       |
| ३      | बेल्चौर धारा  | बेल्चौर            | चापाकोट       |
| ४      | वराकोटे धारा  | राजाबारी           | चापाकोट       |
| ५      | बासकोटे       | गंगटे              | चापाकोट       |
| ६      | चिलाउने धारा  | पाकरी              | चापाकोट       |
| ७      | कुमाल्दी धारा | बैडी               | चापाकोट       |

१० वडामा अवस्थितधाराहरुको विवरण :

| क्र सं | धाराको नाम      | गाउँ, वस्तितथा टोल | साविक को गावि स |
|--------|-----------------|--------------------|-----------------|
| १      | ठूलो धारा       | भुमीघाट            | कुवाकोट         |
| २      | बढ्टारे धारा    | वोटेटार सिमलखोल्सी | कुवाकोट         |
| ३      | पूरानो धारा     | आदीघाट डाडाबारी    | कुवाकोट         |
| ४      | वोटेटार धारा    | वोटेटार            | कुवाकोट         |
| ५      | चिसापानी        | बोटेगाउ            | कुवाकोट         |
| ६      | डुढ धारो        | आधीघाट सातदोबाटो   | कुवाकोट         |
| ७      | बुलबुले पध्देरो | किसान              | कुवाकोट         |
| ८      | रेशमी पध्देरो   | पलूवान             | कुवाकोट         |
| ९      | निउरीवारी       | पायटार             | कुवाकोट         |
| १०     | खहरे पध्देरो    | पायटार खहरे        | कुवाकोट         |
| ११     | रिखण्डी पध्देरो | आदिघाट             | कुवाकोट         |
| १२     | बस्कोटी पध्देरो | भुमीघाट            | कुवाकोट         |
| १३     | घितेघाट पध्देरो | किसान              | कुवाकोट         |
| १४     | कुडादी पध्देरो  | किसान              | कुवाकोट         |
| १५     | डोभडाई पध्देरो  | सईटार              | कुवाकोट         |
| १६     | अधिकारी पध्देरो | भुमीघाट            | कुवाकोट         |
| १७     | मूहारे पध्देरो  | आदीघाट             | कुवाकोट         |

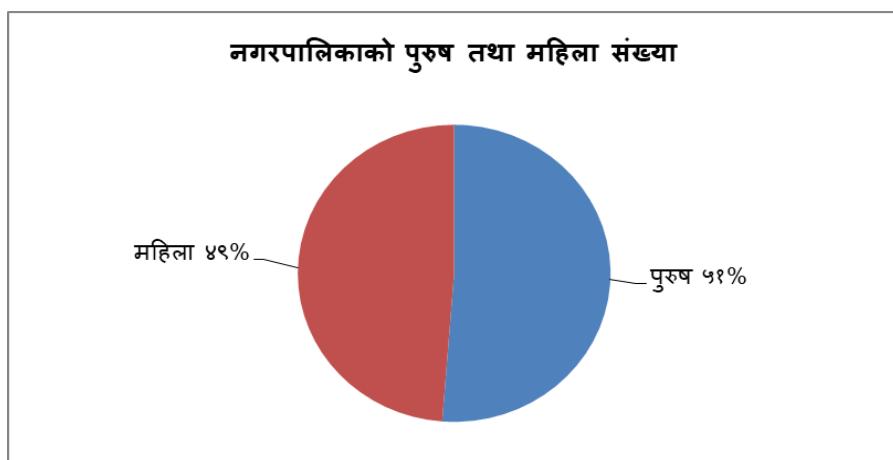
## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### अध्याय २: जनसंख्या

#### २.१. जनसंख्या विवरण :

कुल जनसंख्या २८,१९१ रहेको यस चापाकोट नगरपालिकामा १४,४३० पुरुष र १३,७६१ महिला रहेका छन् । ४६४४ घरधुरीले भरिएको यस नगरपालिकाको औषत घरधुरी परिवार परिवार संख्या ६.०७ रहेको छ । जनसंख्याको हिसाबले महिलाको संख्या पुरुषको भन्दा कम रहेको देखिन्छ । वडागत हिसाबले वडा नं. ९ मा सबैभन्दा बढी कुल ४९८४ मानिसहरु बसोबास गर्दै आएका छन् ।

#### चित्र नं १ : नगरपालिकाको पुरुष तथा महिला संख्या :



#### तालिका नं ७ :

#### नगरपालिकाको जनसंख्या विवरण : (मिति २०७४ चैत्र महिनामा लिईएको)

| वडा   | पुरुष | महिला | जम्मा(संख्या) |
|-------|-------|-------|---------------|
| १     | ११६४  | ११२७  | २२९१          |
| २     | ५१९   | ५२६   | १०४५          |
| ३     | ११७४  | ११३०  | २३०४          |
| ४     | १२१४  | ११६०  | २३७४          |
| ५     | १४४७  | १३५९  | २८०६          |
| ६     | १६६६  | १५१६  | ३१८२          |
| ७     | १८१५  | १७४४  | ३५५९          |
| ८     | १३२६  | १२६२  | २५८८          |
| ९     | २५५४  | २४३०  | ४९८४          |
| १०    | १५५१  | १५०७  | ३०५८          |
| जम्मा | १४४३० | १३७६१ | २८,१९१        |

#### तालिका नं ८ : नगरपालिकाको जनसंख्या विवरण

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

| वडा/उमेर अनुसार    | १    | २   | ३    | ४    | ५    | ६    | ७    | ८    | ९    | १०   | जम्मा |
|--------------------|------|-----|------|------|------|------|------|------|------|------|-------|
| ५ वर्ष मुनि        | २०२  | ८३  | २०६  | २११  | २४६  | २८४  | २८३  | १७८  | ३६२  | ३१२  | २३६७  |
| ५ देखि १६ वर्ष     | ४४२  | ५८  | ४४४  | ४३३  | ५४५  | ६८९  | ५८१  | ४७८  | ९६९  | ६१०  | ५२४१  |
| १६ देखि ४० वर्ष    | १०७१ | ४६७ | १०२२ | १०९७ | १३२४ | १४०७ | १५७९ | ११८० | २२९८ | १२२० | १२६६५ |
| ४० देखि ६५ वर्ष    | ४४४  | २०१ | ४८४  | ४८३  | ६५३  | ६६४  | ८२५  | ५९६  | १०९७ | ६६४  | ५९५१  |
| ६५ वर्ष भन्दा माथी | १२२  | ९४  | १५४  | १३२  | २२४  | २०३  | २१४  | २१७  | ३५६  | २५१  | १९६७  |

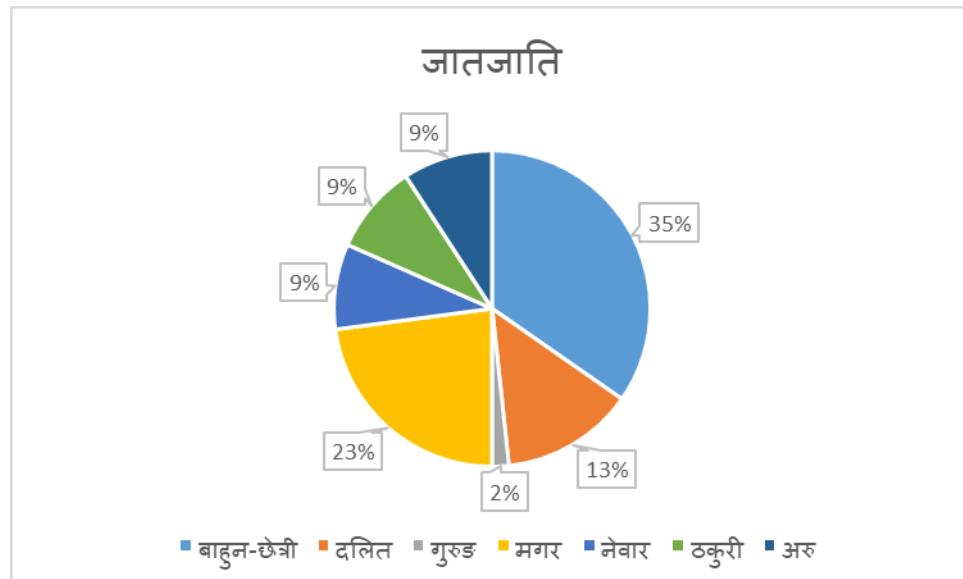
### २.२. जातिअनुसार घरधुरी जनसंख्या

जातिगत हिसाबले ब्राह्मण जातिको बाहुल्यता रहेको यस नगरपालिका करिब ३५ प्रतिशत ब्राह्मण बसोबास गर्दछन्।

### तालिका नं. ९ : जातिगत आधारमा घरधुरीको विवरण :

| वडा गत जातजाति | १   | २   | ३   | ४   | ५   | ६   | ७   | ८   | ९   | १०  | जम्मा |
|----------------|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-------|
| बाहुन(छेत्री)  | १५६ | १०३ | २३८ | २२५ | २९६ | १२१ | ८२  | ९०  | १७२ | १२८ | १५११  |
| दलित           | ९२  | ३१  | ६२  | ४४  | ९८  | ८०  | ८२  | १९  | ८९  | ३५  | ६३२   |
| गुरुड          | ०   | ०   | ९   | ४   | ८   | ०   | १५  | ०   | ३८  | ६   | ८०    |
| मगर            | ४०  | १४  | ३२  | ४९  | ५७  | २०२ | १७४ | २१२ | २७१ | ११  | १०६२  |
| नेवार          | २२  | १०  | १५  | १४  | १३  | १२  | ६७  | ४   | १०  | २३९ | ४०६   |
| ठकुरी          | ४   | २   | १३  | १७  | १७  | ५४  | ९९  | ६९  | १०५ | ४६  | ४२६   |
| अरु            | ९९  | ३३  | ३९  | ६७  | ११  | १५  | ८२  | ५   | ३२  | ४४  | ४२७   |

### चित्र नं २: जातजातिगत विवरण



## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### २.३ धर्मअनुसार घरधुरी संख्या

मिश्रित जात जातिहरूको बसोबास रहेको यस नगरपालिका नेपालका अन्य क्षेत्रका तुलनामा धार्मिक तथा सांस्कृतिक हिसाबले केही भिन्न तथा धनी मान्न सकिन्छ । हिन्दु धर्म मान्ने मानिसको बाहुल्यता रहेको यस नगरपालिकामा अन्य धर्मालम्बीहरु जस्तै बौद्ध, क्रिस्चियन, मुस्लिम लगायत अन्य धार्मिक आस्था बोक्ने मानिसरहरु बसोबास गर्दछन भने यहाँ धार्मिक साहिष्णु समाज नै रहेको देखिन्छ ।

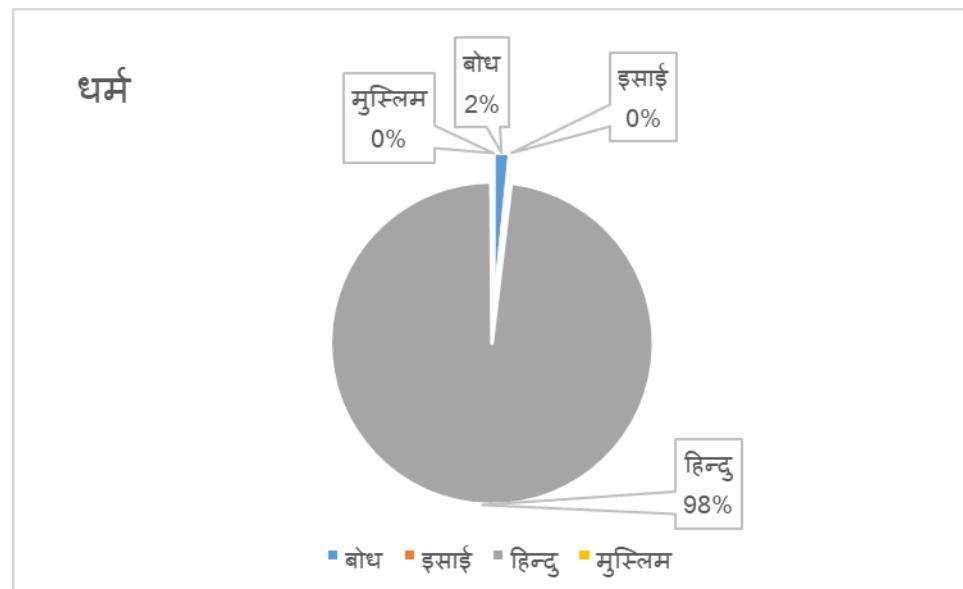
### तालिका नं. १० : धार्मिक आधारमा घरधुरीको विवरण

| वडा / धर्म | १   | २   | ३   | ४   | ५   | ६   | ७   | ८   | ९   | १०  |
|------------|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|
| बौद्ध      | १   | ०   | २   | ०   | ०   | ०   | ५८  | ५   | ८   | ०   |
| इसाई       | ४   | ०   | ०   | १   | ०   | ०   | २   | ७   | ०   | ०   |
| हिन्दु     | ३९८ | १८३ | ३९६ | ४०९ | ४८८ | ४७४ | ५३० | ३८८ | ७०३ | ५८३ |
| मुस्लिम    | ०   | ०   | १   | ०   | २   | ०   | १   | ०   | ०   | १   |

| धर्म      | जनसंख्या(जम्मा) |
|-----------|-----------------|
| बौद्ध     | ७४              |
| इसाई      | १४              |
| हिन्दु    | ४५५२            |
| मुस्लिम   | ४               |
| अन्य धर्म | १               |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### चित्र नं ३: धार्मिक विवरण



### २.४ ज्येष्ठ तथा अपाङ्गता भएका नागरिकको विवरण

कुल जनसंख्याको करिब ७ प्रतिशत अर्थात् १७५४ जना ज्येष्ठ नागरिक रहेको यस नगरपालिकामा जम्मा २५० जना विभिन्न खालका अपाङ्गता भएका मानिसहरु रहेको तथ्यांकले देखाउदछ ।

#### तालिका नं ११ : अपाङ्गता र ज्येष्ठ नागरिकको विवरण

| वडा नं         | १   | २  | ३   | ४   | ५   | ६   | ७   | ८   | ९   | १० | जम्मा |
|----------------|-----|----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|----|-------|
| ज्येष्ठ नागरिक | १२२ | ९४ | १५४ | १३२ | २२४ | २०३ | २१४ | २१७ | ३५६ | ३८ | १७५४  |
| अपाङ्ग         | १६  | ८  | ३४  | ३६  | १८  | ४१  | १६  | ३०  | ४८  | ३  | २५०   |

#### तालिका नं १२ : असक्षमताको विवरण

| असक्षमता | बोल्न नसक्ने | मानसिक असन्तुलन | हात खुट्टा नचल्ने | आँखा नदेख्न | पक्षाघात | कान नसुन्ने | जम्मा |
|----------|--------------|-----------------|-------------------|-------------|----------|-------------|-------|
| संख्या   | ५४           | ३२              | ६२                | ३२          | २५       | १४          | २१९   |

# चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

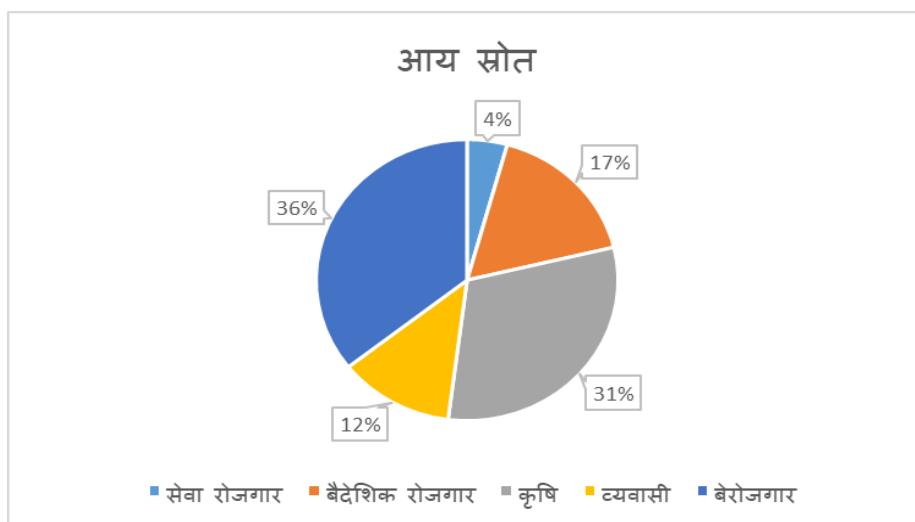
## अध्याय ३: आर्थिक

यस नगरपालिकाको आर्थिक अवस्थालाई हेर्दा यस क्षेत्र भित्रको कृषि, उद्योग धन्दा एवम् जनताहरूको रोजगारी र जीवन निर्वाहको अवस्थालाई केलाउनु अपरिहार्य हुन्छ । मुख्यत कृषि पेशा नै यहाँको आर्थिक उपार्जनको मुख्य आधार हो भने औद्योगिक क्षेत्र तर्फ हेर्दा सेरामिक्स उद्योग, ठेका भाँडा उद्योग, डोको डालो, नांगला, दाम्ला, भकारी, चाल्ने आदि बनाउने साना तथा घरेलु उद्योग मात्र भेटिन्छ भने तिनै उद्योगहरूले पनि प्रोत्साहन पाउन सकेका छैनन् । यस क्षेत्रमा सुन, कोइला तथा फलाम खानी ( वडा न .५ खानी खोलामा ) तामाखानी ( वडा न. ३ पिपलडाङ्गामा ) स्पष्ट भएको भेटिदा भेटिदै पनि त्यसलाई प्रयोगमा ल्याउन सकेको पाइदैन । आसपासका मानिसहरूले फलाम र तामा निकालेरै देखाउने गरेका छन् भने केहि पुराना आरनहरूले त्यहिको फलामको औजार बनाएको वताउने गर्दछन् । उच्च पहाडी इलाकाबाट बग्ने ज्यागदी, भुङ्गदी जस्ता खोलाबाट मल्टी प्रपोज सहित, तालको निर्माण, सिंचाई र विद्युत एकै आयोजनाबाट सम्पन्न गर्न सक्ने सम्भावना पनि यहाँ रहेको छ । यति हुँदाहुँदै पनि वैदेशिक रोजगारी नै यहाँको पछिल्लो समयको आर्थिक स्रोत बन्नु दुखद छ ।

### तालिका नं १३ : आर्थिक विवरण

| रोजगारीको प्रकार | जनसंख्या |
|------------------|----------|
| सेवा             | १२९०     |
| बैदेशिक रोजगार   | ४७७९     |
| कृषि             | ८६७८     |
| व्यवसायी         | ३४९१     |
| बेरोजगार         | १००३३    |

### चित्र नं ४: स्थानीय मानिसको आयश्रोतको विवरण



## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

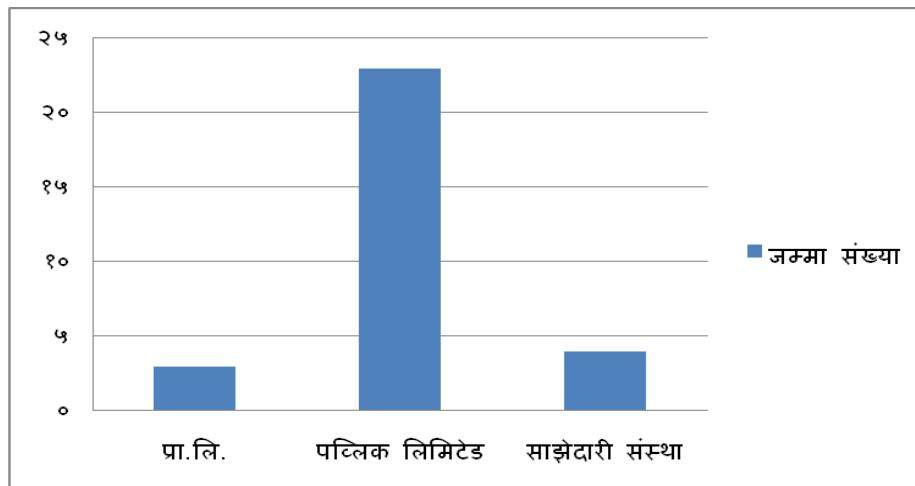
### ३.१ उद्योग धन्दा

यस नगरपालिका क्षेत्रभित्र पर्ने भुभागमा यस क्षेत्रकै बासिन्दाहरुले आफ्नो आर्थिक अवस्था सूधार ल्याई गाउँ क्षेत्रको विकासमा टेवा पूग्ने गरी साना र मभ्यौला उद्योगको रूपमा केही उद्योग धन्दाहरुको सूर्वात गरेका छन्। साना मभ्यौला उद्योग अन्तर्गत कुखुरा पालन फार्म, मैनबत्ती निर्माण गर्ने घरेलू उद्योग, गलैचा कारखाना, वनस्पती घ्यू उद्योग, सिमेन्टको ब्लक, रिड कारखाना सञ्चालित छन् भने ठुला उद्योग अन्तर्गत अन्न बाली भण्डार गर्ने शीतभण्डार, औषधि निर्माण उद्योग, हिम पाइप निर्माण उद्योग आदि सञ्चालनमा रहेका एवम सञ्चालनमा आउने अवस्थामा रहेको देखिन्छ। यी उद्योग धन्दाहरुको सञ्चालनबाट ग्रामीण क्षेत्रका केही जनसङ्ख्याले स्थानिय स्तरमा रोजगारी सृजना गराइ जीवन निर्वाहमा सहयोग गरेका छन् भने उद्योग सञ्चालकहरुले पनि आफ्नो क्षेत्रको विकासमा सघाउ पूऱ्याउनुका साथै केही मूनाफा गरी आर्थिक उपलब्धि हासिल गरेका छन्।

**तालिका नं १४ : दर्ता भएका कुल कम्पनी**

| करदाता प्रकार   | जम्मा संख्या |
|-----------------|--------------|
| प्रा.लि.        | ३            |
| पब्लिक लिमिटेड  | २३           |
| साझेदारी संस्था | ४            |

**चित्र नं ५: दर्ता भएका कुल कम्पनी**



## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### ३.२. कृषि

मूलुकमा दूई तिहाइ जनसंख्या कृषिमा आश्रित छन् । कुल ग्राहस्थ्य उत्पादनको २८ प्रतिशत योगदान रहे पनि यो क्षेत्र उपेक्षित छ । अन्न उत्पादन गरी निकासी गर्न सक्ने अवस्थाको मुलक आयातमा निर्भर बन्न पुगेको छ । हरेक समाजले विकास र समृद्धिको लक्ष्य बोकेको हुन्छ । जसका लागी उत्पादन पहिलो शर्त र आधार हो । नेपालको उत्पादनको मुख्य आधार नै कृषि हो । कृषिजन्य उत्पादनमा जोड नदिकन समृद्धि हासिल गर्न सकिएन । कृषिजन्य उत्पादनमा आधारीत उद्योग मात्र हाम्रो विकास, समृद्धिका आधार बन्न सक्छन् । त्ससैले हरेक नगरले कृषिलाई विशेष प्राथमिकतामा राख्न आवश्यक देखिन्छ ।

कृषिको उत्पादत्व मात्रै बढाएर हुदैन । कृषि उत्पादन भण्डारण र बजार नपाएर करोडौ रूपैयाको कृषि उपज बारीमै कुहिएर खेर गएको पनि पाइन्छ । किसानले उत्पादन गरेको तरकारी विचौलियाबाट जोगाउन र उपभोक्तालाई सस्तो मुल्यमा उपलब्ध गराउन स्थानीय निकायले तरकारी उत्पादन हुने पकेट क्षेत्रमा उत्पादक किसान सम्मिलित सहकारी गठन गरिदिनुपर्छ । किसानको खेतमै पुगेर सहकारीले सिधै तरकारी संकलन गरिदिन्छ । किसानको उत्पादन बजारसम्म पुऱ्याएर किसानले नै तोकेको मुल्यमा विकिगर्ने प्रणाली स्थापित गर्न आवश्यक छ । स्थानीयस्तरले यस्तो सहकारीलाई केहि सर्तसहित कम्तिमा एकप्रकारको तरकारीको लागी ढुवानीको एक साधन उपलब्ध गराइदिनुपर्छ । ढुवानी साधन प्रयोग गरेबापत यस्तो सहकारीले किसानबाट सक्दो न्यूनतम सेवा शुल्क लिन सक्ने मापदण्ड तयार गरिदिनु पर्छ । साथै किसानलाई लघुकर्जाका साथै मल, उच्च गुणस्तरको वित्तविजन, प्रविधि विशेष अनुदानमा उपलब्ध गराउन पर्दछ । कृषि उपजको सुरक्षित भण्डारण र ओसारपसारका लागी भौतिक संरचना तयार गर्न कृषि सहकारीलाई सहयोग गरे किसानको वाली नोक्सान हुनबाट जोगिने र किसानले पनि बढी आय आर्जन गर्ने संभावना रहन्छ ।

चापाकोटको समथर भुभाग तथा कृषि खेति योग्य जमिन बाँझो नरहने हो भने खाद्यान्नको परनिर्भरताको अन्त्य हुन्छ र कृषि उपज निर्यात गर्न सक्ने बन्दछ । यसका लागी भएका सिंचाइ आयोजनाहरू व्यवस्थित बनाउँदा मात्रै हुने देखिन्छ । सिंचाइलाई विशेष योगदान दिन सक्ने ज्यागदी खोला नै प्रमुख खोला हो । मैदी खोला, केलादी खोला, छीते खोला, मुकुन्दे खोला, भुइँदी खोला, खानी खोला, लमस्याड खोला आदि सिंचाइका लागी उपयोगमा आइरहेको खोलाहरू हुन । करड खोलाको दोभानमा बाध बादी जलासय युक्त ताल एवम सुरुङ्ग खनी चापाकोट वडा नं ८ र २ मा भराली सिंचाई तथा विद्युत उत्पादन गर्न सकेमा यस क्षेत्रको भविष्य उज्ज्वल हुनेछ । भुइँदी खोला बाट पनि नहर बनाई त्यसबाट छाँगो बनाई विद्युत निकाल्ने प्रयत्न गरेमा भन्डै ५ मेगावाट सम्म उत्पादन हुन सक्ने देखिन्छ ।

समथर क्षेत्रमा आँप, कटहर, लीची, भुइँकटर आदि उत्पादन गर्न सकिन्छ भने पहाडी क्षेत्रमा अम्बा, नासपाती, सुन्तला आदि फलफुल पाईन्छ । खाद्यबालीमा विशेष गरि धान, मकै, गहुँ, कोदो, मुख्य रूपमा उत्पादन हुन्छ । नगदे बालीमा उखु, अदुवा, तोरी, तरकारी खेति प्रशस्त मात्रामा उत्पादन गर्न सकिन्छ । वैदेशिक रोजगारीलाई आधार मान्दा खाद्यबाली एवम नगदे बालि प्रशस्त मात्रामा उत्पादन गर्न सक्ने हुदाँ हुदै पनि जग्गा बाँझो रही उत्पादन बिहिन हुन थालेको छ । आत्मनिर्भर हुने ठाउँमा पर निर्भरता बढ़दै गएको छ । अभ आम जनमानसमा सचेतना फैलाउनु आवश्यक छ ।

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### तालिका नं १६: बाली पात्रो

| क्र सं | बाली                       | रोप्ने वा छर्ने समय                     | काट्ने वा टिन्ने समय     |
|--------|----------------------------|---|--------------------------|
| १      | धान                        | जेठ , असार , श्रावण                     | असोज , कार्तिक , मंसिर   |
| २      | चैते धान                   | फागुन , चैत्र                           | असार                     |
| ३      | गहुँ                       | असोज , कार्तिक                          | फागुन , चैत्र            |
| ४      | मकै                        | फागुन देखि बैशाख                        | असार देखि भाद्र          |
| ५      | जौ                         | असोज , कार्तिक                          | फागुन , चैत्र            |
| ६      | कोदो                       | श्रावण , भाद्र                          | कार्तिक , मंसिर          |
| ७      | तोरी                       | असोज , कार्तिक                          | फागुन , चैत्र            |
| ८      | मुसुरो                     | असोज , कार्तिक                          | चैत्र , बैशाख            |
| ९      | मास , सिल्ट'म , गहत        | असार , श्रावण                           | कार्तिक                  |
| १०     | तरकारी (काउली बन्दा समूह ) | भाद्र , पौष                             | कार्तिक देखि चैत्र बैशाख |
| ११     | लहरे तरकारी समूह           | फागुन , चैत्र , बैशाख<br>देखि असार सम्म | बैशाख देखि असोज सम्म     |
| १२     | चौमासे सिमि                | वर्षभरि                                 | वर्षभरि                  |
| १३     | सिमि बोडी                  | चैत्र , असार                            | जेठ , कार्तिक            |
| १४     | टमाटर                      | वर्षभरि                                 | वर्षभरि                  |
| १५     | अन्य भन्टा खुर्सानी आदि    | वर्षभरि                                 | वर्षभरि ५ आंसिक सिजन     |
| १६     | आलु                        | असोज - माइसर                            | माघ - चैत्र              |
| १७     | पिङालु , तरुल              | फाल्गुण , चैत्र                         | कार्तिक - माघ            |

### तालिका नं १६: फलफुल उत्पादन

| क्र. सं. | नाम       | फलफुल उत्पादन(वोट) |
|----------|-----------|--------------------|
| १        | आप        | ४६१७               |
| २        | केरा      | १३२८६              |
| ३        | लिची      | १२१३               |
| ४        | भुइँ कटूर | १५३०४              |
| ५        | कटूर      | १४९१               |
| ६        | सुन्तला   | १२३२               |
| ७        | कागती     | १५३४               |

### तालिका नं १७ : तरकारी उत्पादन

| क्र. सं. | नाम   | तरकारी उत्पादन(के.जी) |
|----------|-------|-----------------------|
| १        | आलु   | २९७३६                 |
| २        | काउली | ५३७४                  |
| ३        | बन्दा | ५४३७                  |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### तालिका नं १८: कृषि सेवा केन्द्र

| क्र. सं. | कृषि सेवा केन्द्र          | स्थानहरु           |
|----------|----------------------------|--------------------|
| १        | मल्यांकोट कृ. से . केन्द्र | वडा न. ४, दार्सिंग |
| २        | चापाकोट सम्पर्क स्थल       | वडा न. ९, चापाकोट  |
|          |                            |                    |

### तालिका नं २० : सिंचाई योजना

#### १ नं वडामा सञ्चालित सिंचाई योजना

| क्र सं | सिंचाई योजनाको नाम             | ठेगाना(साविक गा.वि.स) |
|--------|--------------------------------|-----------------------|
| १      | पाटन कुलो                      | कुवाकोट               |
| २      | तेउनास कुलो, बदरे कुलो         | कुवाकोट               |
| ३      | जलवीरे कुलो, जगाटे कुलो        | कुवाकोट               |
| ४      | सार्कीडाँडा कुलो, मकैबारी कुलो | कुवाकोट               |
| ५      | एकलडाँडा कुलो, धाकरेवास कुलो   | कुवाकोट               |

#### २ नं वडामा सञ्चालित सिंचाई योजना

| क्र सं | सिंचाई योजनाको नाम            | ठेगाना(साविक गा.वि.स) |
|--------|-------------------------------|-----------------------|
| १      | सिसेखोला धुर्कोट सिंचाई योजना | धुर्कोट, चापाकोट      |

#### ३ नं वडामा सञ्चालित सिंचाई योजना

| क्र सं | सिंचाई योजनाको नाम | ठेगाना(साविक गा.वि.स) |
|--------|--------------------|-----------------------|
| १      | वाहुडी सिंचाइ      | मल्याडकोट             |

#### ४ नं वडामा सञ्चालित सिंचाई योजना

| क्र सं | सिंचाई योजनाको नाम        | ठेगाना(साविक गा.वि.स) |
|--------|---------------------------|-----------------------|
| १      | दोलैचे दासिड सिंचाइ योजना | दासिड रमालिगाउ        |
| २      | पिपलबाँध सिंचाइ           | दासिड चाहारे          |
| ३      | माभकुलो सिंचाइ            | दासिड चाहारे          |
| ४      | तल्लोकुलो सिंचाइ          | दासिड चाहारे          |
| ५      | कालीआँप सिंचाइ            | जदुवाखोला पिपलस्वारी  |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### ५ नं वडामा सञ्चालित सिंचाई योजना

| क्र सं | सिंचाई योजनाको नाम | ठेगाना(साविक गा.वि) |
|--------|--------------------|---------------------|
| १      | ज्यागदी फाँट       | सेखाम               |
| २      | काम्ती कुलो        | सेखाम               |
| ३      | वटाड़ कुलो         | सेखाम               |

### ६ नं वडामा सञ्चालित सिंचाई योजना

| क्र सं | सिंचाई योजनाको नाम              | ठेगाना(साविक गा.वि.स) |
|--------|---------------------------------|-----------------------|
| १      | साखर फाट सिंचाई(माथिल्लो कुलो ) | साखर                  |
| २      | साखर फाट सिंचाई(तल्लो कुलो )    | साखर                  |
| ३      | ज्ञानीचौर सिंचाई                | साखर                  |
| ४      | खार्दी खोला सिंचाई              | साखर                  |
| ५      | विसमुरे कुलो                    | साखर                  |
| ६      | नेप्टारी कुलो                   | साखर                  |
| ७      | खोलेवेसी कुलो                   | साखर                  |
| ८      | खाके खोला सिंचाई                | साखर                  |
| ९      | चप्लेरी खोला सिंचाई             | साखर                  |
| १०     | अलैचे खोला सिंचाई               | साखर                  |

### ७ नं वडामा सञ्चालित सिंचाई योजना

| क्र सं | सिंचाई योजनाको नाम      | ठेगाना(साविक गा.वि.स) |
|--------|-------------------------|-----------------------|
| १      | माथिल्लो कुलो           | साखर                  |
| २      | एक्ले कुलो, भुरचौर कुलो | साखर                  |

### ८ नं वडामा सञ्चालित सिंचाई योजना

| क्र सं | सिंचाई योजनाको नाम    | ठेगाना(साविक गा.वि.स) |
|--------|-----------------------|-----------------------|
| १      | अमृटे खोल्सी          | कृष्णपुर, रत्नपुर     |
| २      | खास्दी खोला सिंचाई    | छिपछाप, रत्नपुर       |
| ३      | ठाकेबास खोल्सा सिंचाई | क्वामी, रत्नपुर       |
| ४      | थरेपती                | दामाचौर, रत्नपुर      |
| ५      | रिठठे खोला            | गैहे गाउँ, रत्नपुर    |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### ९ नं वडामा सञ्चालित सिंचाई योजना

| क्र सं | सिंचाई योजनाको नाम     | ठेगाना(साविक गा.वि.स) |
|--------|------------------------|-----------------------|
| १      | चापाकोट टार (१००० हे.) | रत्नपुर चापाकोट       |
| २      | रैकर कुलो              | चापाकोट- १            |
| ३      | पट्टिया कुलो           | चापाकोट- १            |
| ४      | बत्रा कुलो             | चापाकोट- ४            |
| ५      | सेरा कुलो              | चापाकोट- ४            |
| ६      | बलौटे कुलो             | चापाकोट- ४            |
| ७      | भर्ले कुलो             | चापाकोट- ४            |

### १० नं वडामा सञ्चालित सिंचाई योजना

| क्र सं | सिंचाई योजनाको नाम           | ठेगाना(साविक गा.वि.स) |
|--------|------------------------------|-----------------------|
| १      | आदीघाट किसान सिंचाई परियोजना | कुवाकोट-३/४           |
| २      | बान्द्रे कुलो                | किसान -४              |
| ३      | ठूलो कुलो                    | आदीघाट                |
| ४      | उटक कुलो                     | किसान कुवाकोट-४       |
| ५      | चिलाउसा कुलो                 | किसान कुवाकोट-४       |
| ६      | माथिल्लो टारी कुलो           | किसान कुवाकोट-४       |

### ३.३. पशुपंक्षी पालन

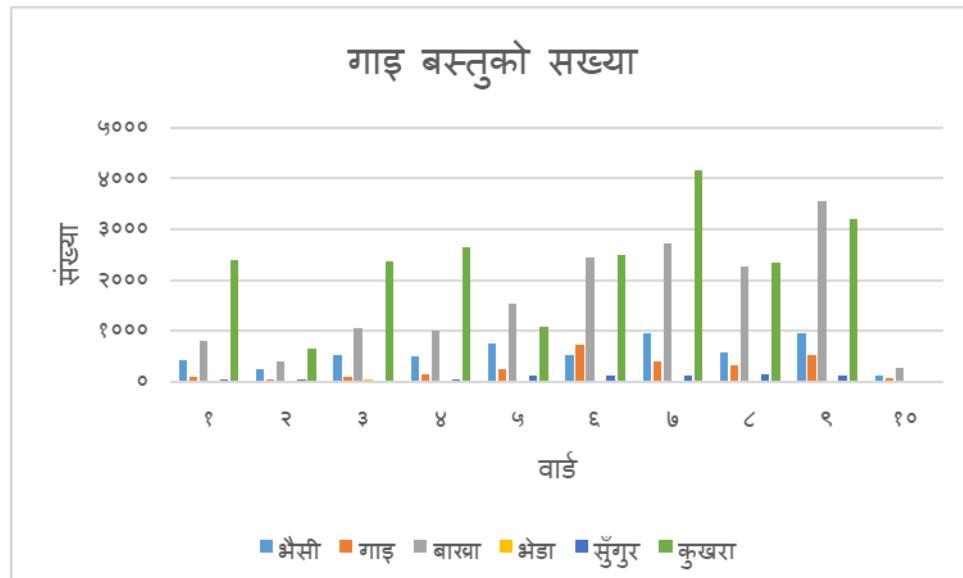
यस नगरपालिकाको धेरैजसो मानिसहरु कृषि, पशुपालनमा संलग्न भएकाले पशुपंक्षीहरबाट प्राप्त हुने फाइदामा अधिकांश कृषकहरुले आफ्नो र परिवारको दैनिक जीवनयापन सजिलो तरिकाले निर्वाह गरेको देखिन्छ । काठमाडौं, सहरको नजिक भएको र हाल यातायातको सूचिधा भएकाले दुध तथा दुग्धजन्य पदार्थ बिक्री गरी मनग्ये आय आर्जन गर्ने गरेका छन् । यसबाट विशेष गरी महिलाहरुलाई आंशिक रोजगारी प्राप्त भएको देखिन्छ । गाई, भैसी, बाखा, सुँगूर कूखूरा पालनमा आकर्षण रहेको छ ।

### तालिका नं २१ : वडागत पशुपंक्षी विवरण

| वडा    | १    | २   | ३    | ४    | ५    | ६    | ७    | ८    | ९    | १०  |
|--------|------|-----|------|------|------|------|------|------|------|-----|
| भैसी   | ४२७  | २४९ | ५१६  | ५०२  | ७४५  | ५३१  | ९५८  | ५७०  | ९६३  | १०७ |
| गाइ    | ८५   | ३५  | १०५  | १३४  | २३४  | ७३६  | ४००  | ३२७  | ५२९  | ६०  |
| बाखा   | ८१०  | ३९९ | १०६२ | १००७ | १५३५ | २४५१ | २७१६ | २२६८ | ३५६५ | २७६ |
| भेडा   | ०    | १९  | ४५   | ०    | ०    | ०    | २    | ०    | २    | ०   |
| सुँगूर | ४१   | ३४  | २२   | ४१   | १३०  | ११४  | ११४  | १३५  | ११७  | ०   |
| कुखरा  | २३८५ | ६६१ | २३६० | २६५२ | १०७४ | २४८४ | ४१७५ | २३८८ | ३२०२ | २७  |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### चित्र नं ६: वडा गत पशुपक्षिको विवरण



### ३.४ रोजगारी

धेरैजसो मानिसहरु कृषिमा आश्रित यस नगरपालिकाका थोरै मात्र मानिसहरु निजामती कर्मचारी, शिक्षक, सेना, प्रहरीतिर आदि क्षेत्रमा रोजगारी गर्दछन्। १००३३ जना बेरोजगार रहेको यस नगरपालिकाका ४७९१ जना मानिसहरु रोजगारको सिलसिलामा विदेश पूर्गेको तथ्यांक छ। कृषि तथा पशुपालनले पनि आंशिक रोजगारी उपलब्ध गराएका छन्। तालिका नं. १४ मा रोजगारी सम्बन्धी जानकारी दिएको छ।

### तालिका नं २२ : रोजगारीको विवरण

| रोजगारीको प्रकार | जनसंख्या |
|------------------|----------|
| सेवा             | १२१०     |
| बैदेशिक रोजगार   | ४७७९     |
| कृषि             | ८६७८     |
| व्यवसायी         | ३४९१     |
| बेरोजगार         | १००३३    |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### ३. ५ बैंक, सहकारी तथा अन्य वित्तीय संस्था सम्बन्धी विवरण

**तालिका नं २३ :** बैंक, सहकारी तथा अन्य वित्तीय संस्थाहरुको सूची

१ नं.वडामा रहेका वैंक, सहकारी तथा अन्य वित्तीय संस्थाहरु

| क्र सं | वैंक को नाम                            | ठेगाना, स्थान | सम्पर्क नंबर |
|--------|--|---------------|--------------|
| १      | श्री रामेदी ठाँटी बचत तथा ऋण सहकारी लि | चा न पा १     | ९८५६०५०७७९   |
| २      | श्री सन्जिवनि कृषी सहकारी लि           | चा न पा १     | ९८१५१२४४९३   |

४ नं.वडामा रहेका वैंक, सहकारी तथा अन्य वित्तीय संस्थाहरु :

| क्र सं | सहकारी तथा अन्य वित्तीय संस्थाहरुको नाम     | ठेगाना, स्थान | सम्पर्क नंबर |
|--------|---|---------------|--------------|
| १      | श्री ज्यागदी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था       | दार्सिङ       | ९८०९३५०९५९   |
| २      | श्री लक्ष्मी महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था | दार्सिङ       | ९८०४९५९५३५   |
| ३      | श्री कृषि उपज वजार व्यावसायी संघ            | दार्सिङ       | ९८०६६८५७५५   |

५ नं.वडामा रहेका वैंक, सहकारी तथा अन्य वित्तीय संस्थाहरु :

| क्र सं | सहकारी तथा अन्य वित्तीय संस्थाहरुको नाम | ठेगाना, स्थान | सम्पर्क नंबर |
|--------|---|---------------|--------------|
| १      | महिला सहकारी                            | वितडाडा       |              |

६ नं.वडामा रहेका वैंक, सहकारी तथा अन्य वित्तीय संस्थाहरु :

| क्र सं | वैंक को नाम                         | ठेगाना, स्थान     | सम्पर्क नंबर |
|--------|-------------------------------------|-------------------|--------------|
| १      | वोमी माइक्रो फाइनान्स               | चा. न. पा ६ मजुवा |              |
| २      | युनाइटेड बचत तथा कृषि सहकारी संस्था | चा. न. पा ६ मजुवा |              |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

७ नं वडामा रहेका वैक, सहकारी तथा अन्य वित्तिय संस्थाहरु :

| क्र सं | सहकारी तथा अन्य वित्तिय संस्थाहरुको नाम     | ठेगाना, स्थान | सम्पर्क नंबर |
|--------|---|---------------|--------------|
| १      | साना किसान सहकारी संस्था प्रा. ली           | चा.न.पा ७     |              |
| २      | जनकल्याण बहुउद्देश्य सहकारी संस्था प्रा. ली | चा.न.पा ७     |              |

८ नं वडामा रहेकावैक, सहकारी तथा अन्य वित्तिय संस्थाहरु :

| क्र सं | वैक को नाम                        | ठेगाना, स्थान | सम्पर्क नंबर |
|--------|-----------------------------------|---------------|--------------|
| १      | उपकार सहकारी वैक                  | दामाचौर       |              |
| २      | रत्नपुर बहुउद्देश्य सहकारी संस्था | क्वामी        |              |

९ नं वडामा रहेका वैक, सहकारी तथा अन्य वित्तिय संस्थाहरु :

| क्र सं | वैक को नाम                  | ठेगाना, स्थान | सम्पर्क नंबर |
|--------|-----------------------------|---------------|--------------|
| १      | नेपाल वैक लिमिटेड           | चापाकोट- ९    | ०६३-४९९९३५   |
| २      | कृषि विकास वैक लिमिटेड      | चापाकोट- ९    | ०६३-४९९९२६   |
| ३      | गरीमा विकास वैक लिमिटेड     | चापाकोट- ९    | ०६३-४९९९३०   |
| ४      | मुक्तीनाथ विकास वैक लिमिटेड | चापाकोट- ९    | ०६३-४९९०८७   |

| क्र सं | सहकारी तथा अन्य वित्तिय संस्थाहरुको नाम      | ठेगाना, स्थान | सम्पर्क नंबर |
|--------|--|---------------|--------------|
| १      | गण्डकी वेशी सहकारी संस्था लिमिटेड            | चापाकोट- ९    | ९८५६०५५६८३   |
| २      | चापाकोट बहुउद्देश्य तथा ऋण सहकारी लिमिटेड    | चापाकोट- ९    |              |
| ३      | फुलबारी बहुउद्देश्य तथा ऋण सहकारी लिमिटेड    | चापाकोट- ९    |              |
| ४      | साना किसान बहुउद्देश्य तथा ऋण सहकारी लिमिटेड | चापाकोट- ९    |              |
| ५      | बैडी बचत तथा ऋण सहकारी लिमिटेड               | चापाकोट- ९    |              |
| ६      | कालिका माइक्रो फाइनान्स                      | चापाकोट- ९    |              |
| ७      | NESDO नेपाल                                  | चापाकोट- ९    |              |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

१० नं वडामा रहेका वैक, सहकारी तथा अन्य वित्तिय संस्थाहरु :

| क्र सं | सहकारी तथा अन्य वित्तिय संस्थाहरुको नाम      | ठेगाना, स्थान     | सम्पर्क नंबर |
|--------|--|-------------------|--------------|
| १      | साना किसान बहुउद्देश्य तथा ऋण सहकारी लिमिटेड | वोटेटार कुवाकोट-३ |              |
| २      | सामुदायीक कृषी सहकारी                        | वोटेटार कुवाकोट-३ |              |
| ३      | उत्तर गंगा बचत तथा ऋण सहकारी लिमिटेड         | किसान कुवाकोट-४   |              |
| ४      | किसान सहकारी संस्था                          | किसान कुवाकोट-४   |              |
| ५      | चौतारी लघुवित्त संस्था                       | वोटेटार           |              |

### तालिका नं २३: गैरसरकारी संघ संस्थाको विवरण

१ नं वडामा रहेका गैरसरकारी संस्थाहरुको नाम :

| क्र सं | सहकारी तथा अन्य वित्तिय संस्थाहरुको नाम | ठेगाना, स्थान | सम्पर्क नंबर |
|--------|---|---------------|--------------|
| १      | जनजागरण युवा क्लब                       | कुवाकोट       | ९८२५१६६३४९   |
| २      | दर्गामाता आमा समह                       | आधिगाउँ       |              |
| ३      | सञ्जिवनि युवा क्लब                      | कुवाकोट       | ९८१५१२४४९३   |
| ४      | गढ्हो कालिका युवा क्लब                  | चौधेरा        | ९८२५१६८९२२   |

२ नं वडामा रहेका गैरसरकारी संस्थाहरुको नाम :

| क्र सं | गैरसरकारी संस्थाहरुको नाम   | ठेगाना, स्थान | कार्यक्षेत्र (कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य) | सम्पर्क नंबर |
|--------|-----------------------------|---------------|--|--------------|
| १      | फेन्सी युवा क्लब            | धुर्कोट       | खेलकुद                                 |              |
| २      | नवज्योति युवा क्लब          | चपाकोट ठाँटी  | खेलकुद                                 | ९८४६१६०५१७   |
| ३      | समाजसेवी लाङ्घालि युवा क्लब | फोकसिङ छाप    | खेलकुद                                 | ९८१६६१०३७९   |
| ४      | नव दृष्टि युवा क्लब         | वाटुल चौर     | खेलकुद                                 |              |
| ५      | लाली गुराँस युवा क्लब       | धुर्कोट वेसी  | खेलकुद                                 |              |
| ६      | क्वीन पार्क क्लब            | बुढीपिपल      | खेलकुद                                 |              |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

३ नं वडामा रहेका गैरसरकारी संस्थाहरुको नाम :

| क्र सं | गैरसरकारी संस्थाहरुको नाम | ठेगाना, स्थान | कार्यक्षेत्र (कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य) | सम्पर्क नंबर |
|--------|---------------------------|---------------|--|--------------|
| १      | मल्याडकोट स्वास्थ्य       | चापकोट ३      | स्वास्थ्य                              |              |
| २      | महेन्द्र मा वि            | चापकोट ३      | शिक्षा                                 |              |
| ३      | दिसिङ्कोट आधारभुत         | चापकोट ३      | शिक्षा                                 |              |
| ४      | मण्डली आधारभुत            | चापकोट ३      | शिक्षा                                 |              |
| ५      | चण्डी आधारभुत             | चापकोट ३      | शिक्षा                                 |              |

४) वडामा रहेका गैरसरकारी संस्थाहरुको नाम :

| क्र सं | गैरसरकारी संस्थाहरुको नाम | ठेगाना, स्थान | कार्यक्षेत्र (कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य) | सम्पर्क नंबर |
|--------|---------------------------|---------------|--|--------------|
| १      | ज्यारादी सिकाइ केन्द्र    | दार्सिङ       |  |              |
| २      | कोपिला नेपाल              | दार्सिङ       |  |              |

५ नं वडामा रहेका गैरसरकारी संस्थाहरुको नाम :

| क्र सं | गैरसरकारी संस्थाहरुको नाम | ठेगाना, स्थान | कार्यक्षेत्र (कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य) | सम्पर्क नंबर |
|--------|---------------------------|---------------|--|--------------|
| १      | सिर्जना क्लव              | रामडाडा       | पर्यटन                                 | ९८९६९९७३९९   |
| २      | जलदेवी युवा क्लव          | मकैडाडा       | खेलकुद                                 | ९८९६६६४५४९   |
| ३      | जनप्रिय युवा क्लव         | सिम           | खेलकुद                                 | ९८०५८९८९२९   |
| ४      | कालिका युवा क्लव          | हिलामराड      | खेलकुद                                 |              |

६ नं वडामा रहेका गैरसरकारी संस्थाहरुको नाम :

| क्र सं | गैरसरकारी संस्थाहरुको नाम | ठेगाना, स्थान   | कार्यक्षेत्र (कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य) | सम्पर्क नंबर |
|--------|---------------------------|-----------------|--|--------------|
| १      | नारीउत्थान आमा समुह       | छिपछाप कृष्णपुर |  |              |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

|   |                           |                 |  |  |
|---|---------------------------|-----------------|--|--|
| २ | समाज सुधार युवा कल्ब      | छिपछाप कृष्णपुर |  |  |
| ३ | नव जागारण आमा समुह        | क्वामी          |  |  |
| ४ | दृयदयीत कल्ब              | क्वामी          |  |  |
| ५ | युथ कल्ब                  | दामाचौर         |  |  |
| ६ | प्रगतीसिल आमा समुह        | दामाचौर         |  |  |
| ७ | दामाचौर चर्केटार आमा समुह | दामाचौर         |  |  |
| ८ | मिलनसार आमा समुह          | माडी            |  |  |
| ९ | न्यु जेनरेसन युवा कल्ब    | माडी            |  |  |

९ नं वडामा रहेका गैरसरकारी संस्थाहरुको नाम :

| क्र सं | गैरसरकारी संस्थाहरुको नाम       | ठेगाना, स्थान | कार्यक्षेत्र (कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य) | सम्पर्क नंबर |
|--------|---------------------------------|---------------|--|--------------|
| १      | सुआहारा                         | चापाकोट- ९    | स्वास्थ्य                              |              |
| २      | चापाकोट सामुदायीक सिकाइ केन्द्र | चापाकोट- ९    | शिक्षा                                 |              |
| ३      | रिभरसाइड युवा क्लब              | चापाकोट- ९    | सामाजिक                                |              |
| ४      | जनसेवा युवा क्लब                | चापाकोट- ९    | सामाजिक                                |              |
| ५      | न्यू जेनरेसन युवा क्लब          | चापाकोट- ९    | सामाजिक                                |              |
| ६      | कालिगण्डकी पुस्तकालय            | चापाकोट- ९    | शिक्षा                                 |              |

१० नं वडामा रहेका गैरसरकारी संस्थाहरुको नाम :

| क्र सं | गैरसरकारी संस्थाहरुको नाम | ठेगाना, स्थान | कार्यक्षेत्र (कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य) | सम्पर्क नंबर |
|--------|---------------------------|---------------|--|--------------|
| १      | कान्छी बजार युवा कल्ब     | वोटेटार ३     | सामाजिक                                |              |
| २      | बलचेतना कार्यक्रम         | आदीघाट ३      | सामाजिक                                |              |
| ३      | कालीगण्डकी युवा कल्ब      | किसान ४       | सामाजिक                                |              |
| ४      | दुर्गा माता युवा कल्ब     | वोटेटार ३     | सामाजिक                                |              |
| ५      | सुर्योदय युवा कल्ब        | छाप ५         | सामाजिक                                |              |
| ६      | मिलिजुली युवा कल्ब        | वोटेटार       | सामाजिक                                |              |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### अध्याय ४: शिक्षा

समाज मानिसहरुको पञ्जा हो। मानीसहरुको पञ्जा नै समाज भएकाले समाज बनाउन शिक्षा चाहिन्छ। शिक्षित र सक्षम मानवीय शक्ति चाहिन्छ। मानिसहरुको चेतना तहलाई उठाउन शिक्षा चाहिन्छ। गुणस्तरीय जीवनका लागी मात्रै नभएर समाज र राष्ट्रलाई उन्नति प्रगतिको पथमा लैजान शिक्षा आवश्यक छ। त्यहि भएर प्राय सबै देशले विकास र समृद्धिको महालक्ष्य पुरा गर्ने क्रममा शिक्षालाई पहिलो प्राथमिकतामा राख्दछन्। मानिसको वौदिक, सांस्कृतिक, संवेगात्मक, नैतिक, शारीरिक, मानसीक, मनोवैज्ञानिक, आध्यात्मिक विकासको लागी शिक्षा आधारशीलाको रूपमा शिक्षालाई हेर्ने गरिएको छ। यसैले शिक्षमा सबैको पहुँच हुनुपर्छ भनेर सर्वप्रथम सन् १९८४ मा मानवअधिकारको संयुक्त राष्ट्र संघीय घोषणाले जोड दिएको हो। यसै अनुसार धेरैजसो मुलुक र अन्तरराष्ट्रिय संघसंस्थाले समेत सबै बालबालकिका लागी कमितमा प्राथमिक शिक्षामा पहुँच सुनिश्चित गर्ने प्रतिवद्धता प्रकट गरेका छन्। साथै नेपालको संविधान २०७२ ले आधारभूत तहको शिक्षा अनिवार्य तथा निशुल्क र माध्यमिक तहको शिक्षा निशुल्क पाउने हकको व्यवस्था गरेको छ। यसको मतलब, राज्यले पनि शिक्षालाई विशेष प्राथमिकतामा राखेको छ। यति मात्रै हैन, शिक्षा स्थानीय तहको पनि विशेष प्राथमिकतामा परेको देखिन्छ। शिक्षा क्षेत्र स्थानीय निकाय अन्तर्गत सञ्चालन भएदेखि नै शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्नका लागी विभिन्न प्रयासहरु भइरहेको पाइन्छ। भनिन्छ, समाजको र समग्र राष्ट्रको भविष्य कस्तो बनाउने भन्ने चिन्ता गर्ने नेतृत्ववर्गले नै शिक्षामा विशेष जोड दिन्छन्। स्थानीय स्तरमा गुणस्तरीय शिक्षालाई सबैको पहुँचमा पन्याएर शैक्षिक र सक्षम जनशक्ति तयार गर्ने र ती जनशक्तिलाई समाजको विकास र समृद्धिमा लगाउने मुख्य दायित्व स्थानीय सरकारको हुन्छ।

एउटा लोकप्रिय चिनिया उखानले भन्छ, एक वर्षको योजना बनाइरहेका छौ भने धान रोप, दशकको योजना गरिरहेका छौ भने विरुद्ध रोप, जिवनभरिको योजना बनाइरहेका छौ भने नागरिकलाई शिक्षित बनाऊ॥

शैक्षिक क्षेत्रमा हेदा चापाकोट क्याम्पस तथा राधा दमोधर संस्कृत क्याम्पस गरि २ क्याम्पस स्नातक तहको लागि र जोड दुईको लागि, भानु, जनज्योति, गंगालाल, जनहित, महेन्द्र, राममन्दिर, र राधा दमोधर गरि ७ वटा माद्यमिक विद्यालयहरु छन्। पाँच वटा निजि क्षेत्रमा संचालित संस्थागत विद्यालयहरूले चेतना भरिरहेका छन्। क्याम्पसलाई अग्रिक बनाउने सबै मा.बि. मा नियमानुसार विषयगत दरबन्दी ल्याउन सकेमा शिक्षिक जगत अत्यन्तै राम्रो हुने देखिन्छ।

यस नगरपालिकाको साक्षरता प्रतिशत ८४.६५५ रहेको छ।

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

तालिका नं. २४: शैक्षिक संस्थाहरूको विवरण

वडा नं १ को विद्यालयको विवरण

| स्थान  | नाम                      | वडा | वर्ग      | निजी वा सामुदायीक |
|--------|--------------------------|-----|-----------|-------------------|
| चौघेरा | भानु माध्यामिक विद्यालय  | १   | उ.मा.वि.  | सामुदाहिक         |
|        | जात्या प्रथामिक विद्यालय | १   | प्रा.वि.  | सरकारी            |
| रौदी   | रौदीठाटी प्रा.वी.        | १   | प्रा.वी.  | सरकारी            |
| रौदी   | रोकदी ठाँटी विद्यालय     | १   | शिक्षा    | ९८४६२०००५८        |
|        | भक्टेश्वर शिश स्याहार    | १   | शिक्षा    | ९८४६९८६७६४        |
|        | गढौ कालिका शिश स्याहार   | १   | शिक्षा    | ९८२४९३९४८०        |
| चौघेरा | चौघेरा स्वास्थ्य चौकि    | १   | स्वास्थ्य | ९८६७३५९४९६        |

वडा नं २ को विद्यालयको विवरण

| स्थान            | नाम                                    | वडा | वर्ग                | निजी वा सामुदायीक |
|------------------|--|-----|---------------------|-------------------|
| माथिल्लो फ'लवारी | आमा निम्न माध्यामिक विद्यालय           | २   | नि.मा.वि.           | सरकारी            |
|                  | बालहित प्रा.वि.                        | २   | प्रा.वि.            | सरकारी            |
|                  | जन जागृति निम्न माध्यामिक विद्यालय     | २   | मा.वि. (प्रस्तावित) | सरकारी            |
|                  | भावागन प्रथामिक विद्यालय               | २   | प्रा.वि.            | सरकारी            |
|                  | कालिका प्रथामिक विद्यालय               | २   | प्रा.वि.            | सरकारी            |
|                  | भू.पू. सैनिक कालिगण्डकी बोर्डिंग स्कूल | २   | मा.वि.              | निजि              |

वडा नं ३ को विद्यालयको विवरण

| स्थान      | नाम                             | वडा | वर्ग     | निजी वा सामुदायीक |
|------------|---------------------------------|-----|----------|-------------------|
| मल्याङ्गोट | महेन्द्र माध्यामिक विद्यालय     | ३   | उ.मा.वि. | सरकारी            |
| मल्याङ्गोट | बिनदी मण्डली प्राथामिक विद्यालय | ३   | प्रा.वि. | सरकारी            |
| मल्याङ्गोट | मायरस्थान प्राथामिक विद्यालय    | ३   | प्रा.वि. | सरकारी            |
| मल्याङ्गोट | चण्डी प्रथामिक विद्यालय         | ३   | प्रा.वि. | सरकारी            |
| मल्याङ्गोट | दिसिम्कोट प्रा.वि.              | ३   | प्रा.वि. | सरकारी            |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### वडा नं ४ को विद्यालयको विवरण

| स्थान      | नाम                               | वडा | वर्ग      | निजी वा सामुदायीक |
|------------|-----------------------------------|-----|-----------|-------------------|
| मल्याङ्गोट | चन्द्रकला प्राथामिक विद्यालय      | ४   | प्रा.वि.  | सरकारी            |
| मल्याङ्गोट | राममन्दिर माध्यामिक विद्यालय      | ४   | उ.मा.वि.  | सरकारी            |
| मल्याङ्गोट | जनस्वामी प्राथामिक विद्यालय       | ४   | प्रा.वि.  | सरकारी            |
| मल्याङ्गोट | खड्गकाली माध्यामिक विद्यालय       | ४   | मा.वि.    | सरकारी            |
| सेखाम      | वालकल्याण माध्यामिक विद्यालय      | ४   | मा.वि.    | सरकारी            |
| सेखाम      | दिल दयाल निम्न माध्यामिक विद्यालय | ४   | नि.मा.वि. | सरकारी            |

### वडा नं ५ को विद्यालयको विवरण

| स्थान | नाम                              | वडा | वर्ग      | निजी वा सामुदायीक |
|-------|----------------------------------|-----|-----------|-------------------|
| सेखाम | चण्डी कालीका प्राथामिक विद्यालय  | ५   | प्रा.वि.  | सरकारी            |
| सेखाम | चौरासी देवी प्राथामिक विद्यालय   | ५   | प्रा.वि.  | सरकारी            |
| सेखाम | जलदेवी प्राथामिक विद्यालय        | ५   | प्रा.वि.  | सरकारी            |
| सेखाम | जन सकिय निम्न माध्यामिक विद्यालय | ५   | नि.मा.वि. | सरकारी            |
| सेखाम | कोर कालिका प्राथामिक विद्यालय    | ५   | प्रा.वि.  | सरकारी            |
| सेखाम | राम प्राथामिक विद्यालय           | ५   | प्रा.वि.  | सरकारी            |
| सेखाम | सरस्वती विद्या मन्दिर            | ५   | मा.वि     | सरकारी            |

### वडा नं ६ को विद्यालयको विवरण

| स्थान | नाम                            | वडा | वर्ग     | निजी वा सामुदायीक |
|-------|--------------------------------|-----|----------|-------------------|
| साँखर | गण्डकी प्राथामिक विद्यालय      | ६   | प्रा.वि. | सरकारी            |
| साँखर | कला प्राथामिक विद्यालय         | ६   | प्रा.वि. | सरकारी            |
| साँखर | मनकामना प्राथामिक विद्यालय     | ६   | प्रा.वि. | सरकारी            |
| साँखर | साँखर मोहमी माध्यामिक विद्यालय | ६   | मा.वि.   | सरकारी            |
| साँखर | साँखर प्राथामिक विद्यालय       | ६   | प्रा.वि. | सरकारी            |
| साँखर | शिव शक्ति प्राथामिक विद्यालय   | ६   | प्रा.वि. | सरकारी            |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### वडा नं ७ को विद्यालयको विवरण

| स्थान | नाम                            | वडा | वर्ग      | निजी वा सामुदायीक |
|-------|--------------------------------|-----|-----------|-------------------|
| सेखाम | मनकामना प्राथामिक विद्यालय     | ७   | प्रा.वि.  | सरकारी सामुदाहिक  |
| सेखाम | सरस्वती प्राथामिक विद्यालय     | ७   | प्रा.वि.  | सरकारी            |
| साँखर | आदर्श माध्यामिक विद्यालय       | ७   | मा.वि.    | सरकारी            |
| साँखर | ज्ञानोदय प्राथामिक विद्यालय    | ७   | प्रा.वि.  | सरकारी            |
| साँखर | राधा दामोदर माध्यामिक विद्यालय | ७   | उ.मा.वि.  | सरकारी            |
| साँखर | सरस्वति प्राथामिक विद्यालय     | ७   | प्रा.वि.  | सरकारी            |
| साँखर | साँखर समुदाहिक बोर्डिङ स्कूल   | ७   | नि.मा.वि. | निजी              |

### वडा नं ८ को विद्यालयको विवरण

| स्थान   | नाम                                       | वडा | वर्ग      | निजी वा सामुदायीक |
|---------|---|-----|-----------|-------------------|
| रत्नपुर | अकला देवी प्राथामिक विद्यालय              | ८   | प्रा.वि.  | सरकारी            |
| रत्नपुर | जन कल्याण माध्यामिक विद्यालय              | ८   | मा.वि.    | सरकारी            |
| रत्नपुर | जनहित माध्यामिक विद्यालय                  | ८   | उ.मा.वि.  | सरकारी            |
| रत्नपुर | सरस्वती प्राथामिक विद्यालय                | ८   | प्रा.वि.  | सरकारी            |
| रत्नपुर | मणि मुकुन्देश्वर निम्न माध्यामिक विद्यालय | ८   | नि.मा.वि. | समुदाहिक गुठी     |
| रत्नपुर | गंगा पूर्ण एकेडेमी                        | ८   | प्रा.वि.  | निजी              |
| रत्नपुर | गोल्डेन सुपर भिजन एकेडेमी                 | ८   | मा.वि.    | निजी              |
| रत्नपुर | गण्डकी ब्राईट फ्यूचर बोर्डिङ स्कूल        | ८   | प्रा.वि.  | निजी              |

### वडा नं ९ को विद्यालयको विवरण

| स्थान       | नाम                                    | वडा | वर्ग      | निजी वा सामुदायीक |
|-------------|--|-----|-----------|-------------------|
| बैडी        | चपाकोट क्याम्पस                        | ९   | क्याम्पस  | सरकारी            |
| बैडी        | बैडी माध्यामिक विद्यालय                | ९   | मा.वि.    | सरकारी            |
| निर्दिम     | गण्डकी निम्न माध्यामिक विद्यालय        | ९   | नि.मा.वि. | सरकारी            |
| सुन्तौलिटार | गंगालाल माध्यामिक विद्यालय             | ९   | उ.मा.वि.  | सरकारी            |
| बेलचौर      | कृष्ण प्राथामिक विद्यालय               | ९   | प्रा.वि.  | सरकारी            |
| सुन्तौलिटार | बुद्ध सामुदाहिक अंग्रेजी बोर्डिङ स्कूल | ९   | मा.वि.    | निजी              |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

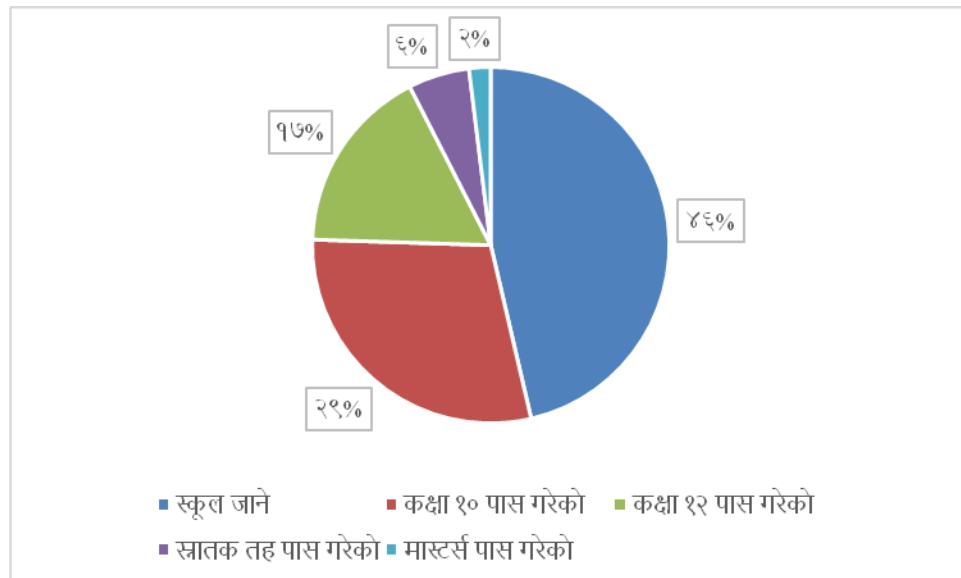
### वडा नं १० को विद्यालयको विवरण

| स्थान   | नाम                                 | वडा | वर्ग      | निजी वा सामुदायिक |
|---------|-------------------------------------|-----|-----------|-------------------|
| कुवाकोट | जनज्योती माध्यामिक विद्यालय         | १०  | उ.मा.वी.  | सरकारी            |
| कुवाकोट | वाल कल्याण प्राथामिक विद्यालय       | १०  | प्रा.वि.  | सरकारी            |
| कुवाकोट | जन सामुहिक निम्न माध्यामिक विद्यालय | १०  | नि.मा.वि. | सरकारी            |

### तालिका नं २५: शैक्षिक योग्यता अनुसारको विवरण : जनसंख्या

| विद्यालय भर्ना भएका (एस.एल.सी. मुनिका) | एस.एल.सी. पास | प्लस २ पास | स्नातक पास | मास्टर्स पास |
|--|---------------|------------|------------|--------------|
| ७०३६                                   | ४४२४          | २५७७       | ८४४        | २९८          |

**चित्र नं ३: शैक्षिक योग्यता**

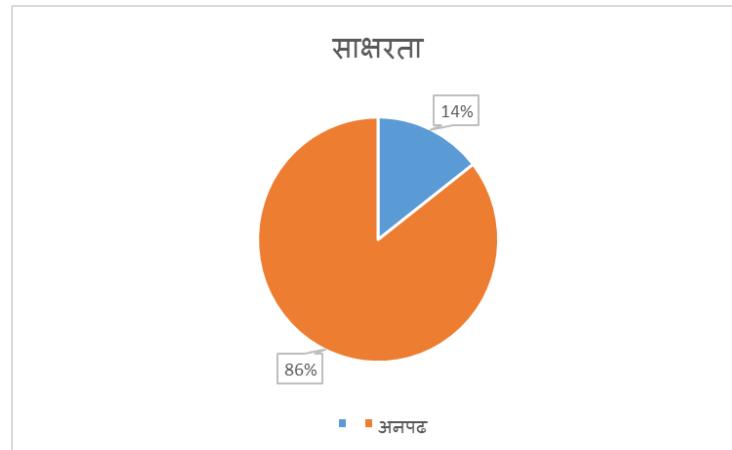


### तालिका नं २६: साक्षर र निरक्षर जनसंख्या

| साक्षर जनसंख्या | निरक्षर जनसंख्या | शिक्षीत जनसंख्या SLC Pass |
|-----------------|------------------|---------------------------|
| २४११३           | ४०७८             | ४४२४                      |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### चित्र नं द: शैक्षिक योग्यता



# चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

## अध्याय ५: स्वास्थ्य

मानिस जन्मेदेखि मृत्यु नभएसम्म जीवनको हरेक पल र पक्षमा स्वास्थ्य जोडिएको हुन्छ । मानिसको जीवनमा प्राप्त हुने सम्पूर्ण उन्नति, प्रगति, समृद्धि सबै राम्रो स्वास्थ्यको प्रतिफल हो । राम्रो स्वास्थ्यले नै मानिसको भविष्य सुन्दर, सफल, सुखी र सुरक्षित बनाउछ । त्यहि भएर स्वास्थ्य नै धन हो भनेर भनिन्छ । स्वस्थ व्यक्तिले नै आफ्नो लागी, परिवारको लागी, समाजको लागी र समग्र राष्ट्रको समुन्नतिको लागी केहि गर्न सक्छ । स्वस्थ नागरिक स्वस्थ समाज विकसित राष्ट्रको लागी एउटा आधार हो । हरेक नागरिक स्वस्थ भए मात्रै समाज स्वस्थ हुन्छ । स्वस्थ मानवीय शक्तिको अत्याधिक उपयोगबाट मात्रै समाज विकास र समृद्धिको पथमा अग्रसर हुनसक्छ । त्यहि भएर राज्यले हरेक जनतालाई स्वास्थ्यसेवा उपलब्ध गराउनका लागी प्रायजसो प्रत्येक गाउँमा स्वास्थ्य संस्थाहरु स्थापना गरेको पाइन्छ । ग्रामीणभेगमा प्राथमिक स्वास्थ्यसेवा उपलब्ध गराउने सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरुको सञ्जाल फैलिरहेको छ । राष्ट्रिय स्वास्थ्य नीति २०७१ ले गरीब, सिमान्तकृत र जोखिममा रहेका समुदायलाई गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने लक्ष्य राखेको छ । साथै संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई राज्यबाट आधारभुत स्वास्थ्यसेवा निशुल्क प्राप्त गर्ने एवम स्वास्थ्य सेवामा समान पहुँच प्राप्त हुने विषयलाई मौलिक हकको रूपमा प्रत्याभुत गरेको छ ।

नागरिकलाई स्वस्थ बनाउन राज्यले स्वास्थ्य क्षेत्रमा लगानी अभिवृदि गर्ने एवम् गुणस्तरीय, सहज सुलभ स्वास्थ्यमा समान पहुँच सुनिश्चित गर्दै सबै नागरिकाको स्वस्थ जीवनको कल्यान संविधानले नै गरेको छ । यसै अनुरूप, निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुले हरेक नागरिकलाई छिटोछरितो, निशुल्क, गुणस्तरीय स्वास्थ्यसेवा प्रदान गर्नका लागी प्रयासहरु गरिरहेका छन् ।

स्वस्थ नगरपालिका निर्माण गर्न सबै नागरिकको जीवन स्वस्थ हुन आवश्यक छ । साथै प्रत्येक नागरिकले बिरामी भएको बेला छिटो, छरितो, सस्तो, सर्वसुलभ ढंगले स्वास्थ्यसेवा तथा उपचार पाउन नागरिको नैसर्गिक अधिकार पनि हो । स्वास्थ्यसंवन्धि नागरिकको हकअधिकारको सुनिश्चितता गर्न सरकारको दायित्व पनि हो । स्थानीय निकायको पुनसंरचना पछि जिल्लामा रहेका सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरु स्थानीय निकायकै मातहत रहने व्यवस्था भएको छ । जसले गर्दा स्थानीय निकायले नागरिकहरुलाई प्रत्यक्षरूपमा स्वास्थ्यसेवा सुविधा प्रदान गरिरहेको छ । नगरपालिकाले पनि जनस्वास्थ्य लाई विशेष प्राथमिकतामा राखेको छ । चापाकोट नगरपालीकाले पनि स्थानीयस्तरमै रहेका स्वास्थ्यकेन्द्रहरु मार्फत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरिरहेको छ । तैपनि जनताहरु विविध कारणबस छिटोछरितो रूपमा स्वास्थ्यसेवा पाउन वैचित भैरहेका छन् । उदाहरणको लागी, वडा नं २ का जनता स्वास्थ्य उपचारका लागी अर्को नगरपालिका वालिंग जाने गरेका छन् । साविक मल्यांग्कोटको स्वास्थ्य चौकि वडा नं ३ मा भएकोले उपचारको लागी स्वास्थ्य चौकि भौगोलिकरूपमा टाढा भएको पाइन्छ । जसका कारण, दरीका हिसावले वार्डका सबैले लाभ लिन सकेका छैनन् । त्यसैले, यस वडाका मानिसहरु उपचारका लागी वालिंग जान्छन् । सहज यातायातको दृष्टिकोणले पनि वालिंग नै जाने गरेको पाइन्छ । वालिंगको लागी दैनिक ३ वटा नीजि जीप सञ्चालन भैरहेको छ । यसबाट के देखिन्छ भने, यातायातको सुविधा भए मात्रै टाढाटाढाका जनताहरुले अहिलेका स्वास्थ्यसेवा केन्द्रहरु मार्फत सेवा सुविधा पाउने रहेछन् ।

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### ५.१ स्वास्थ्यको अवस्था

यस नगरभित्र एउटा अस्पताल पाँच वटा स्वास्थ्य चौकी रहेको छ । त्यस्तै यसमा दुई वटा आयूर्वेदिक औषधालय छन् । यि औषधालयको स्तर उन्नति गर्नसके यस क्षेत्रमा जडिबुटी खेतीगरी थप आय आर्जन तथा आयूर्वेदिक औषधी उत्पादन र प्रयोगमा आकर्षण गर्न सकिन्छ ।

#### ५.१.१ नगरपालिकाका अस्पताल र स्वास्थ्य चौकीहरूको विवरण :

तालिका नं. २७ अस्पताल र स्वास्थ्य चौकी विवरण

| क.स. | अस्पतालस्वास्थ्य चौकी   | वडा |
|------|-------------------------|-----|
| १    | चापाकोट अस्पताल         | ९   |
| २    | मल्याङ्कोट स्वा. चौ.    | ४   |
| ३    | साँखर स्वा. चौ.         | ६   |
| ४    | सेखाम स्वा. चौ.         | ५   |
| ५    | कुवाकोट स्वा. चौ.       | १   |
| ६    | रतनपुर स्वा. चौ.        | ८   |
| ७    | कुवाकोट आयूर्वेद औषधालय | १०  |
| ८    | रतनपुर आयूर्वेद औषधालय  | ८   |
| ९    | साँखर औषधालय            | ६   |

### ५.२ खानेपानी

हावासंगसंगै सजिव प्राणीलाई वाँच्नको लागी पानीको आवश्यकता पर्दछ । मानिसलाई मात्रै नभएर वनस्पतिलाई पनि हुर्किन, बढनको लागी, प्राकृतिक र पारिस्थितिक प्रणाली सञ्चालन गर्न पानी चाहिन्छ । पानीको उपयोग नै मानिसको जीवन रक्षाका लागी गरिने भएकोले पर्याप्त सफा खानेपानीको पहुँचलाई मानव अधिकारको रूपमा व्याख्या गरिएको पाइन्छ । नेपाल जलस्रोतको धनी भएता पनि सबैजनताको पहुँचसम्म न्यूनतम मात्रामा खानेपानीको सुविधा पनि पुग्न सकेको छैन । जसका कारण अनेकौ मानवीय तथा सामाजीक समस्याहरु देखापरिहेका छन् । खानेपानीका अभावका कारण बसाइ नै सर्नपरेको, एक गाग्री पानीका लागी रातभर जागाराम बस्न परेको, घण्टौघण्टा उकाली हिडेर पानी संकलन गर्नुपर्ने, पानीकै अभावमा शौचालयहरु फोहोर र दुषित र उपयोगहिन भएर सरसफाइमा समस्या भएको इत्यादि समस्याहरु प्राय जसो ग्रामीण भेगमा देख्न पाइन्छ ।

नेपालको संविधानले पनि प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी र सरसफाइमा पहुँचको हकको प्रत्याभुत गरेको छ । तथ्यांकअनुसार, नेपालमा हालसम्म ८५ प्रतिशत जनतामा खानेपानीको पहुँच र ९० प्रतिशत जनतामा सरसफाइको पहुँच भएको देखाउछ । तथ्यांकलाई केलाएर हर्ने हो भने खानेपानीको ८५ प्रतिशत पहुँचले स्वच्छ खानेपानीको पहुँच जनाउदैन । त्यसैले, ग्रामीणभेगमा प्रायजसो नागरिकहरु खानेपानीसंग संवन्धित भेगका कारण पीडित भइरहेका छन् । खानेपानीसंगै सरसफाइ पनि जोडिएर

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

आउनाले खानेपानीको विषयलाई जनस्वास्थ्यसंग जोडेर हेरिन्छ । नेपालीहरुलाई लाग्ने ८० प्रतिशत भन्दा बढी सरुवा रोग स्वच्छ खानेपानीको अभाव र सरसफाईको कमीले लाग्दछ ।

खानेपानी र सरसफाई जनताको आधारभुत अधिकारको रूपमा स्थापित भइसकेकाले सबै नागरिकमा विशेषगरी स्थानीय सरकारले स्वच्छ, सफा खानेपानीको पहुँच र न्यायोचित वितरणको लागी विशेष नीति तथा कार्यक्रमहरु लागु गर्न पर्ने देखिन्छ ।

### पिउने पानीको समस्या

६० प्रतिशतभन्दा बढी रोग पिउने पानीका कारण हुन्छ, त्यसैले आम जनताको पर्याप्त सफा पिउने पानीमा पहुँच गराउन सरकारको प्रमुख दायित्व हुन जान्छ । चापाकोट नगरपालिकाको १० वटै वडाका विभिन्न गाउँस्तीहरुमा पर्याप्त पिउने पानीको व्यवस्था अझै हुन सकेको छैन । उदाहरणका लागी, चापाकोट ४ लग्दा भन्ने गाउँमा खानेपानीको एकदमै समस्या देखिएको छ । लगदावासीहरुले २४ घण्टामा एकपटक मात्रै पानी खान पाउछन् । अहिले त्यहाँका जनतालाई लग्दा बाट ३ किलोमिटर टाढा हषेडाँडा भन्ने ठाउँबाट पानी ल्याएर खानुपरेको छ । ठलोमल (डमार लसन) बाट लिफ्टिङ गरेर थानापोखरीमा पानी ल्याएर त्यहाँ दृयांकी बनाएर पानीको सप्लाई र वितरण गर्ने हो भने लगदावासीले २४ सै घण्टा पानी खान पाउनेछन् ।

साथै, वडा नं ४ मा करिब ५२ घरपरिवार भएको ९० प्रतिशत भन्दा बढी दलित परिवार भएको एकदमै रमणीय गाउँ मल्यांग्कोट (कोटगाउँ) मा पनि खानेपानीको समस्या देखियो । हाल धारा भएको ठाउँमा पानीको दृयांकी बनाएर त्यहाँबाट पानी लिफ्ट गरेर मन्दिरमा भएको दृयांकीमा जम्मा गरी मल्यांग्कोट बासीलाई वितरण गर्न सकिने संभावना छ ।

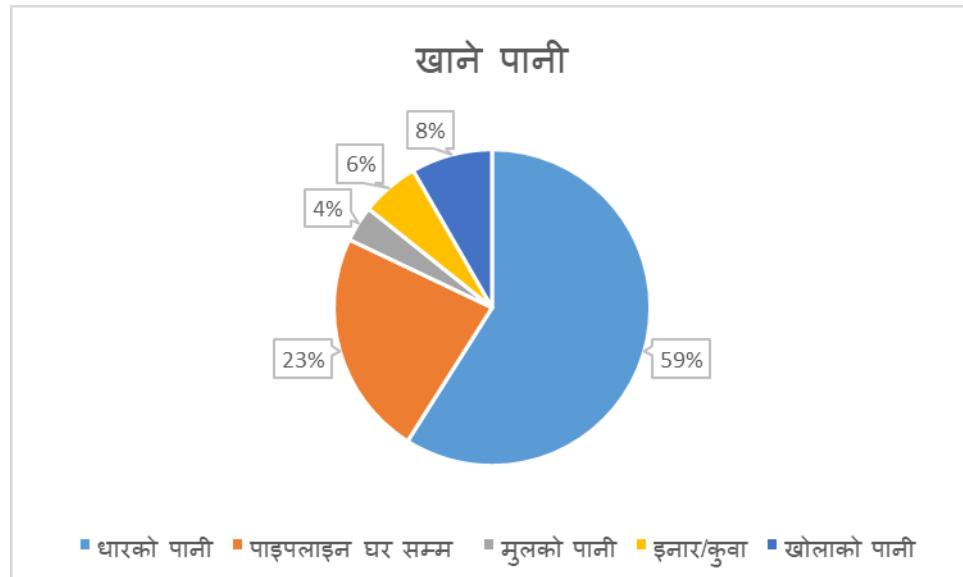
नगरपालिकाको मुटु या केन्द्रिय क्षेत्र मानीने वडा नं ९ र १० मा पनि खानेपानीको वितरण सिमित मात्रामा भएको पाइन्छ । खानेपानी व्यवस्थापनको लागी हरेक टोल टोलमा टके योजनाहरु धेरै भएको र योजना पिच्छे मान्छे भएकोले, वडा नं ९ र १० मा खानेपानीको व्यवस्थापन गर्न अग्लोठाउँ या डाँडामा रिजरभोयर दृयांकी बनाएर बगादी खोला (पुरानो कुवाकोट अहिलेको १०), भौदीखोला जस्ता सतही पानीको स्रोतहरुबाट पानी पम्पिंग गरेर त्यहाँबाट टोलको धाराहरु मार्फत खानेपानी वितरण गर्न सकिने संभावना छ । साथै नगरपालिकाले नगरपालिकाको प्रत्येक घरमा स्वच्छ, र पर्याप्त पानी वितरण गर्ने योजना तथा कार्यक्रम बनाइ लागु गर्नुपर्ने हुन्छ ।

नगरपालिका क्षेत्रको स्थापनाको न्युनतम पुर्वाधारको रूपमा त्यस क्षेत्रका बासिन्दाहरुले स्वच्छ, सफा र पिउन लायक खानेपानीको सेवा पाउने छन् भनि राज्यले अठोट गरेको छ । यस क्षेत्रका जनताहरुले अहिलेसम्म स्थानीय स्रोत र साधनकै प्रयोग गरी स्थानीय सरकारसंगको समन्वयमा निजिकैका मूहान र खोलाबाट खानेपानीको प्रयोग गरिरहनु परेको छ । आधुनिक प्रविधियुक्त तवरले प्रशोधन गरी स्वच्छ, र सफा खानेपानी वितरण गर्न अब ढिलाई गर्न नहुने अवस्था आइसकेको छ ।

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### ५.२.१ खानेपानीको विवरण

चित्र नं. ९ खानेपानीको विवरण



तालिका नं २८: खानेपानीको विवरण

| खानेपानीको मुख्य श्रोतहरु | संख्या |
|---------------------------|--------|
| धाराको पानी               | २४४१   |
| पाइपलाइन घर सम्म          | ९५६    |
| मुलको पानी                | १५२    |
| इनाररकुवा                 | २४६    |
| खोलाको पानी               | ३४४    |

### ५.३ चर्पिको विवरण :

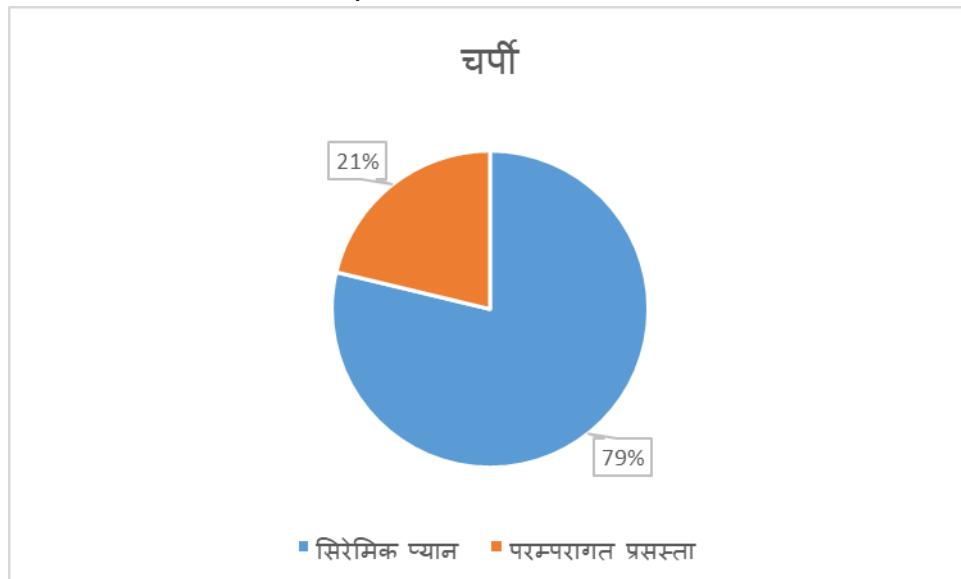
यो नगरपालिका सचेत व्यक्तिहरु बसोबास गरेको नगरपालिका भएकाले बिगत देखि नै स्वास्थ्य तथा सरसफाइमा पुर्याएको देखिन्छ । नगरपालिकाको सबै घरहरुमा आ-आफ्नै स्तर अनुसारका चर्पि बनाउने गरेकामा हाल नयाँ घरहरु बन्ने क्रम भएकाले घर अनुसारका व्यवस्थित सौचालय निर्माण भएका छन् । यसबाट जनताहरुको स्वास्थ्यमा सकारात्मक प्रभाव परेको छ । यद्यपि सार्वजनिक स्थानहरुमा शौचालयको भने व्यवस्था गर्नुपर्ने आवश्यकता महसूस गरिएको छ ।

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### तालिका नं २९: शैचालयको विवरण

| जम्मा घरधुरी (संख्या) | शैचालयको सुविधा नभएका घरधुरी(संख्या) | शैचालयको सुविधा भएका घरधुरी(संख्या) |        |
|-----------------------|--------------------------------------|-------------------------------------|--------|
|                       |                                      | आधुनिक                              | साधारण |
| ४६४४                  | ०                                    | ३६५७                                | ९८७    |

### चित्र नं १०: व्यक्तिगत चर्पिको विवरण



#### ५.४. वातावरण र फोहोरमैला व्यवस्थापन

स्वच्छ वातावरण र हरियाली युक्त नगर आज सबैको लागि आवश्यक भएको छ। यसको लागि थोरै मात्र प्रयास यस नगरपालिका र यहाँका वासिन्दाहरूले गरेको खन्डमा सम्भव देखिन्छ। घरधुरी नक्सा पास गर्दा प्रत्येक घरले एक एक वटा रुख अनिवार्य हर्काउनुपर्ने, सडक किनारमा अनिवार्य रुख बिरुवा सहितको पार्कको स्थापना अबको नगरपालिकाको नीति बनाउनु पर्ने देखिन्छ। साथै यसलाई कठोरतापुर्वक नै कार्यान्वयन गरिन् पर्दछ। यसो गर्नसकेमा वातावरणीय सन्तुलन धेरै हदसम्म कायम हूनसक्छ।

तथ्यांकले बताए अनुसार यस क्षेत्रका प्राय मानिसहरूले फोहोर व्यवस्थापनका लागि पूर्ने, जलाउने, तथा खोलामा लगेर फाल्ने गेरको पाईयो जून दिर्धकालिन रूपमा राम्रो मानिदैन। फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि फोहोर संकलन र थूपार्ने केन्द्र (डिप्पड साइट)को व्यवस्था अविलम्ब कार्यान्वयनमा त्याउनु आवश्यक रहेको छ। व्यवस्थित बसोबास अर्थात् शहरीकरणको आवश्यकतालाई सबैले महसूस गरेर व्यवहारमा उतार्नु पर्ने देखिन्छ। यसको लागि अनेक स्वार्थका कारणले चेतनाको कमी देखिन्छ। यस

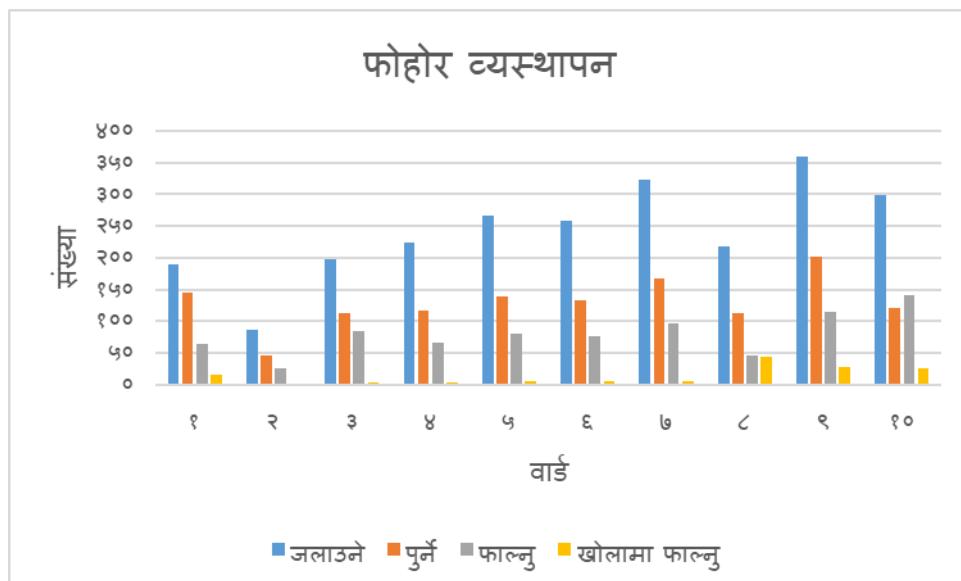
## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

तर्फ सम्बन्धित निकायबाट कडाईका साथ सार्वजनिक स्थलहरुमा, बाटोघाटोमा फोहोर फाल्न नदिने, फोहोरबाट मोहोर निकाल्ने तरिका कार्यान्वयनमा ल्याउने, फोहोर एक फाइदा अनेकलाई कार्यान्वयन ल्याउन सक्छ, वातावरण र हरियालीयूक्त नगरको सपना साकार हून सक्छ।

### तालिका नं ३०: फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि विवरण

| वडा           | १   | २  | ३   | ४   | ५   | ६   | ७   | ८   | ९   | १०  |
|---------------|-----|----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|
| जलाउने        | १९० | ८७ | १९८ | २२४ | २६७ | २५८ | ३२२ | २१८ | ३५९ | २९८ |
| पुर्ने        | १४४ | ४५ | ११३ | ११६ | १३८ | १३४ | १६७ | ११३ | २०१ | १२० |
| फाल्नु        | ६५  | २६ | ८५  | ६६  | ७९  | ७७  | ९६  | ४५  | ११५ | १४० |
| खोलामा फाल्नु | १५  | २  | ४   | ४   | ५   | ५   | ६   | ४३  | २८  | २६  |

### चित्र नं ११: फोहोरमैला व्यवस्थापन



## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### अध्याय ६: भौतिक पुर्वाधार

विकसित मुलुकमा सडक, खानेपानी, पुल, स्वास्थ्य, शिक्षा र विद्युत जस्ता भौतिक पुर्वाधारलाई विकासको सुचक मात्रै हैन, आधारभूत आवश्यकताकै रूपमा लिइन्छ । भौतिक पुर्वाधारको विकासले मानवीय विकास संगसंगै विकासका अन्य आयामहरूलाई प्रवर्द्धन गर्दछ । सामाजीक आर्थिक विकासका लागी भौतिक पुर्वाधारको विकास अनिवार्य र पहिलो शर्त हो । किनकि सडक पुर्वाधारको पनि पुर्वाधार हो । त्यसैले, विकासको शुरुवाती दिनमा प्राय जसो सबै विकसित मुलुकले भौतिक पुर्वाधारलाई पहिलो र विशेष प्राथमिकता राखेर विकासनिर्माणको कार्य अघि बढाउछन् ।

शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, विद्युत संग संबन्धित भौतिक पुर्वाधारको विकास संगसंगै गुणस्तरीय सडकको विकास महत्वपूर्ण हुन्छ । राम्रा सडक सम्पन्नताको सुचक हो । सडक विस्तार भौतिक विकासको न्यूनतम आधार मात्रै नभएर नागरिक नागरिक विच एकता र भावनात्मक सम्बन्धको स्रोत पनि हो । तर आजभोलि जथाभावी तवरले निश्चित मापदण्ड विना अवैज्ञानीक तवरले सडक निर्माण हुनाले वातावरणीय विनाश र प्राकृतिक प्रकोपले थुपै धनजनको क्षति भएको पाइन्छ । त्यसैले सडक निर्माण गर्दा कहाँ सडक बनाउने, कस्तो र कत्रो सडक बनाउने भन्ने विषयमा स्पष्ट सोच र वैज्ञानीक मार्गाचित्र र योजना हुन आवश्यक छ । मापदण्ड विना जहाँ पायो त्यहि सडक बनाउदा प्रतिफल भन्दा जोखिम र असर बढी हुन्छ ।

#### ६.१ सडक सम्बन्धी विवरण :

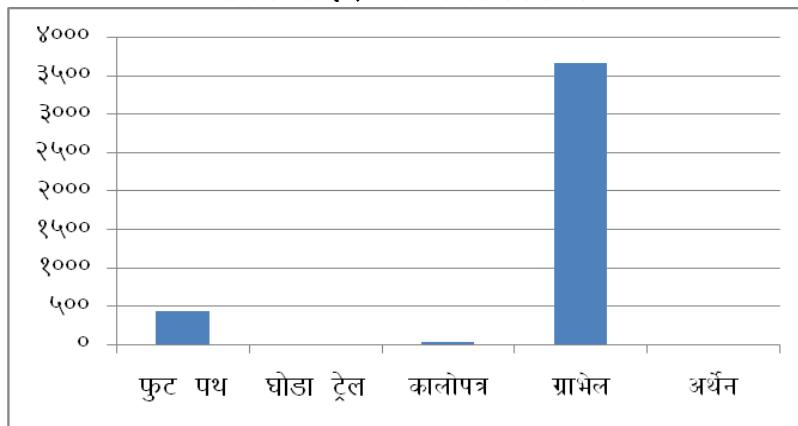
यस चापाकोट नगरपालिका भित्र रहेका सडकको विवरण यस प्रकार रहेका छन् ।

#### तालिका नं ३१: जिल्ला सडकको विवरण

| क्र सं | सडक प्रकार | कि.मी |
|--------|------------|-------|
| १      | गोरेटो     | ४.३९  |
| २      | घोडा ट्रेल | १     |
| ३      | कालोपत्र   | २.७   |
| ४      | ग्रामेल    | ३६.५९ |
| ५      | अर्थेन     | १     |

# चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

## चित्र नं १२: सडकको विवरण



### ६.२ यातायात

नागरिकको सहज, स्वतन्त्र र सुरक्षित आवागमनका लागी यातायात क्षेत्रको प्रमुख भुमिका हुन्छ । दैनिक उपभोग्य वस्तुको आयात निर्यात त्यति मात्रै हैन, कृषकले उत्पादन गरेको कृषि उपजलाई बजार या उपभोक्ता सम्म लैजान, व्यापार व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गर्न र नागरिकले सेवासुविधा सहज र सुलभरूपमा लिनको लागी पनि यातायात क्षेत्रको भुमिका रहन्छ । यातायात सेवालाई सहज, सर्वसुलभ, भरपर्दा, आरामदायी र सुरक्षित बनाए मात्रै नागरिकको जीवनयापन सहज हुन्छ । सुरक्षित यातायातको लागी वैज्ञानिक मापदण्ड अनुसार बनाइएको फराकिलो र सुरक्षित सडक पहिलो शर्त हो । जसका अभावले गर्दा यातायात क्षेत्र असहज, कष्टकर र असुरक्षित पनि हुदै गइरहेको छ । सार्वजनिक यातायातमा यात्रा गर्दा यात्रीहरूले अनेकौ सास्ती, दुख र समस्या भोग्न परेको छ भने दिनप्रतिदिन सडक दुर्घटनामा मानिसको अकालमै ज्यान गइरहेको छ । यातायात क्षेत्र सुधार गरी जनतालाई राम्रो यातायात सेवा सुविधा प्रदान गर्नका लागी स्थानीय निकाय लगायत निजीक्षेत्रको पनि उत्तिकै भुमिका, योगदान र सहभागीता हुन पर्छ ।

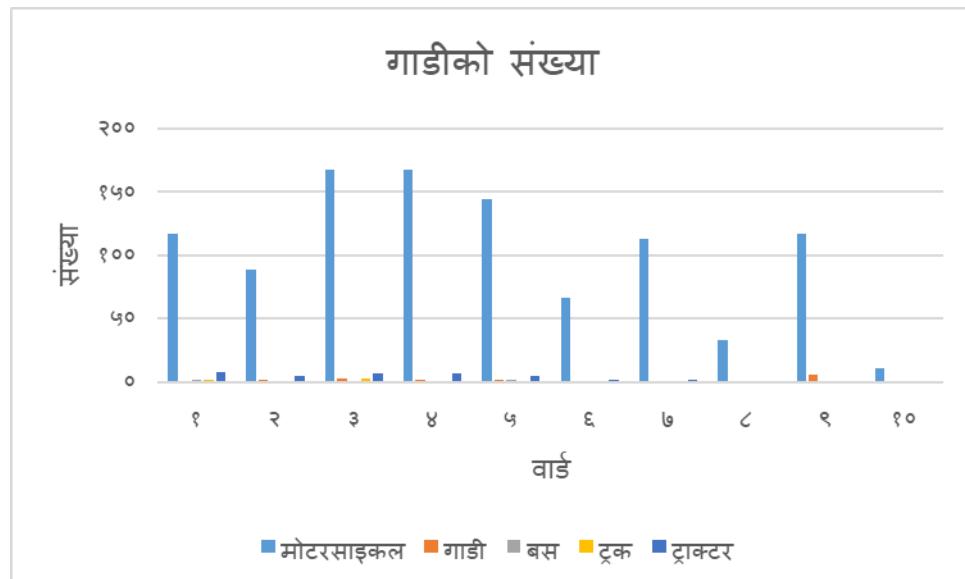
यस नगरपालिकाका मानिसहरूले उपभोग गर्ने अर्थात उनीहरूसँग उपलब्धरहेको यातायतका साधनहरूको विवरण तलको तालिकामा देख्न सकिन्छ ।

#### ६.२.१ यातायताका साधनको विवरण

तालिका नं. ३२: यातायताका साधनको उपलब्धता

| वार्ड     | १  | २  | ३  | ४   | ५  | ६  | ७  | ८   | ९   | १०  | जम्मा |
|-----------|----|----|----|-----|----|----|----|-----|-----|-----|-------|
| मोटरसाइकल | ८७ | ८९ | ३० | ११३ | ८४ | ६६ | ३३ | १३३ | २१७ | ११० | ९६२   |
| जीप       | ३  | ०  | ४  | ४   | ३  | ०  | ०  | ०   | १२  | २   | २८    |
| बस        | ०  | ०  | ०  | ०   | ०  | ०  | ०  | २   | १   | ०   | ३     |
| ट्रक      | ०  | ०  | ०  | ०   | ०  | ०  | ०  | २   | ४   | १   | ७     |
| ट्राक्टर  | ८  | ५  | ७  | ७   | ५  | ४  | ५  | १३  | २०  | ६   | ८०    |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५



### ६.३ घरको विवरण

मानिसलाई वाँचनका लागी खानेकुरा, हावापानी, लत्ताकपडा मात्रै भएर पुग्दैन। वस्तुका लागी घर पनि चाहिन्छ। चाहे धनीको होस् चाहे भुपडीमा बस्ने गरीबकै किन नहोस्, एउटा राम्रो चिटिक्क परेको घर बनाउने जिन्दगीमा सबैको सपना हुन्छ। प्रायजसो धेरैले जिन्दगीमा मिहिनेत गरेर कमाएको पैसाले घर नै बनाउछन्। तर अधिकांशले घर बनाउदा आफ्नै डिजाइन र शैली अनुसार बनाउछन्। इन्जिनियरिङ डिजाइन र निश्चित वैज्ञानिक मापदण्ड अनुसार घरहरु कमै मात्रामा बन्छन्। त्यहि भएर २०७२ सालको भूकम्पले धेरै घरहरुको क्षति गरेर मानवीय र धनजनको क्षति समेत गयो। त्यसैले अब घर बनाउदा भुकम्पीय दृष्टिकोणले सुरक्षित बनाउन आवश्यक छ। सस्तो, गुणस्तरीय र सुरक्षित घर निर्माणका लागी स्थानीय निकायले निश्चित मापदण्ड तोक्ने र प्राविधिकरूपमा सहयोग गर्ने कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न सक्छ।

यस चापागाउँ नगरपालिकामा जम्मा ४१३९ रहेका छन् जसमध्ये १०२६ घरधुरी कंक्रिट ईटा, २५६८ ढुँगा माटो, प्रबलित सिमेन्ट कंक्रिटका ४०१ घर तथा १४४ ईटा माटोको घर रहेका छन्। घरहरुको अवस्थालाई हेर्दा माटो ढुँगाको घरहरु बढी देखिन्छ जुन भूकम्पको हिसाबले जोखिमयुक्त रहेको हुन्छ।

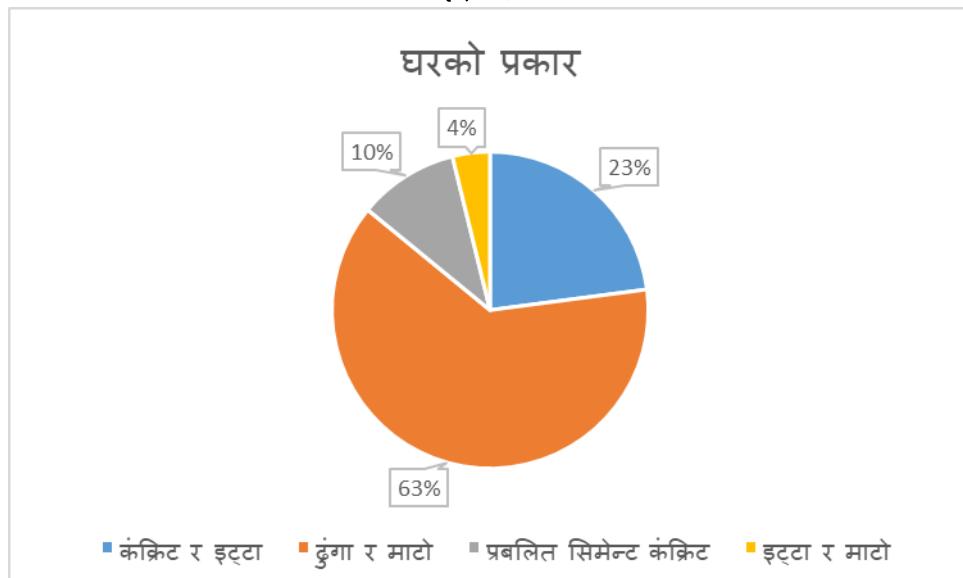
### तालिका नं. ३३ घरको प्रकार सम्बन्धी विवरण

| वडा / घरको प्रकार       | १   | २  | ३   | ४   | ५   | ६   | ७   | ८   | ९   | १०  |
|-------------------------|-----|----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|
| कंक्रिट र इट्टा         | १८५ | ६६ | १३४ | ८६  | ९५  | ३०  | २५५ | १०७ | ७२  | ३४  |
| ढुँगा र माटो            | १२९ | ५८ | १३६ | २०७ | ३३१ | ४२७ | ३१५ | २९७ | ६१४ | ४१२ |
| प्रबलित सिमेन्ट कंक्रिट | ७२  | ७  | ९७  | ९४  | ५१  | १८  | १८  | १   | २७  | ९१  |
| इट्टा र माटो            | ०   | २७ | ३७  | ३२  | १७  | ४   | ८   | ०   | २   | ५१  |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

| गाविस/नगरपालिका | जम्मा घरधुरी | घरको प्रकार |               |             |                         |
|-----------------|--------------|-------------|---------------|-------------|-------------------------|
|                 |              |             | कंक्रिट र ईटा | दुङ्गा माटो | प्रबलित सिमेन्ट कंक्रिट |
| चापाकोट         | ४६४४         | १०६४        | २९२६          | ४७६         | १७२                     |

**चित्र नं १३ घरको प्रकार**



## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### तालिका नं ३४ नगरपालिका भित्रका सम्पुर्ण सार्वजनिक भवनहरूको विवरण

**१ नं. वडामा रहेका सार्वजनिक भवनहरूको नाम**

| क्र सं | सार्वजनिक भवनहरूको नाम | ठेगाना, स्थान |
|--------|------------------------|---------------|
| १      | कृषि भवन               | कुवाकोट       |
| २      | चौधेरा सामदायीक भवन    | कुवाकोट       |
| ३      | खोलेगाउ सामदायीक भवन   | कुवाकोट       |
| ४      | विरडाडा युवा क्लब      | कुवाकोट       |
| ५      | मैदान युवा क्लब        | कुवाकोट       |

**२ नं वडामा रहेका सार्वजनिक भवनहरूको नाम**

| क्र सं | सार्वजनिक भवनहरूको नाम | ठेगाना, स्थान |
|--------|------------------------|---------------|
| १      | नारी सचेतना भवन        | तिनपिप्ले     |
| २      | स्वास्थ्य चौकि         | तिनपिप्ले     |
| ३      | आमा समुह               | भक्टीपुर      |
| ४      | आमा समुह               | कान्तिपुर     |

**३ नं वडामा रहेका सार्वजनिक भवनहरूको नाम**

| क्र सं | सार्वजनिक भवनहरूको नाम | ठेगाना, स्थान       |
|--------|------------------------|---------------------|
| १      | दिसिङ्कोट आमा समुह भवन | चापाकोट ३ दिसिङ्कोट |
| २      | इनास्कोट भवन           | चापाकोट ३ इनास्कोट  |
| ३      | बजेदि भवन              | चापाकोट ३ बजेदि     |

**४ नं वडामा रहेका सार्वजनिक भवनहरूको नाम**

| क्र सं | सार्वजनिक भवनहरूको नाम | ठेगाना, स्थान |
|--------|------------------------|---------------|
| १      | गाउडि सामुदायीक भवन    | रमालीगाउ      |
| २      | धुनिचौर सामुदायीक वन   | तल्लो धुनिचौर |
| ३      | भन्टावारी सामुदायीक वन | भन्टावारी     |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

५ नं वडामा रहेका सार्वजनिक भवनहरुको नाम

| क्र सं | सार्वजनिक भवनहरुको नाम | ठेगाना, स्थान |
|--------|------------------------|---------------|
| १      | वडा कार्यालयको भवन     | रामडाडा       |
| २      | स्वास्थ्य चौकी         | सातदोवारी     |
| ३      | हुलाक कार्यालय         | धुर्पाल       |

७ नं वडामा रहेका सार्वजनिक भवनहरुको नाम

| क्र सं | सार्वजनिक भवनहरुको नाम | ठेगाना, स्थान |
|--------|------------------------|---------------|
| १      | ज्यारदी पौवा           |               |
| २      | रामघाट पौवा            |               |

८ नं वडामा रहेका सार्वजनिक भवनहरुको नाम

| क्र सं | सार्वजनिक भवनहरुको नाम | ठेगाना, स्थान |
|--------|------------------------|---------------|
| १      | आर्युवेद अस्पताल       | क्वामी        |
| २      | चपाकोट टार सिंचाई अफिस | बेल्टारी      |
| ३      | इलाका प्रहरी कार्यालय  | क्वामी        |
| ४      | बृद्धा आश्रम           | खोरिया घाट    |
| ५      | वडा भवन                | क्वामी        |
| ६      | माझी संग्रालय          | खोरिया घाट    |
| ७      | कुमाल संग्रालय         | दामाचौर       |

९ नं वडामा रहेका सार्वजनिक भवनहरुको नाम

| क्र सं | सार्वजनिक भवनहरुको नाम            | ठेगाना, स्थान         |
|--------|-----------------------------------|-----------------------|
| १      | चापाकोट नगरकार्यपालिकाको कार्यालय | सुन्तलीटार            |
| २      | चापाकोट इलाका हुलाक कार्यालय      | सुन्तलीटार            |
| ३      | वडा भवन                           | निर्दिम चापाकोट- १    |
| ४      | कृषि थोक संकलन भवन                | बेल्चौर चापाकोट- ३    |
| ५      | महिला सामुदायीक भवन               | सुन्तलीटार चापाकोट- ६ |
| ६      | गुप्त स्मृति प्रतिष्ठान           | चापाकोट- ४            |
| ७      | मगर समाज घर                       | पकरी चापाकोट- ६       |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

१० नं वडामा रहेका सार्वजनिक भवनहरुको नाम

|        |                        |                    |
|--------|------------------------|--------------------|
| क्र सं | सार्वजनिक भवनहरुको नाम | ठेगाना, स्थान      |
| १      | रातमाटा आमा समुह भवन   | पाइटार कुवाकोट ३   |
| २      | बल चेतना कार्यक्रम भवन | आदीघाट कुवाकोट ३   |
| ३      | छाप सामुदायीक भवन      | छाप कुवाकोट ५      |
| ४      | नेवार सामुदायीक भवन    | वायडाङा कुवाकोट २  |
| ५      | मीसने सामुदायीक भवन    | भुमदीघाट कुवाकोट ४ |

नगरपालिकाका भित्रका पूलहरुको विवरण

तालिका नं. ३५

१ नं वडामा रहेका पुलहरुको नाम

|        |              |                            |                |
|--------|--------------|----------------------------|----------------|
| क्र सं | पुलहरुको नाम | प्रकार (पक्की/निर्माणाधीन) | टोल, ठेगाना    |
| १      | तेउनास पल    | भलुडगे                     | तेउनास कुवाकोट |

२ नं वडामा रहेका पुलहरुको नाम

|        |                  |                            |              |
|--------|------------------|----------------------------|--------------|
| क्र सं | पुलहरुको नाम     | प्रकार (पक्की/निर्माणाधीन) | टोल, ठेगाना  |
| १      | ज्यागदी खोला     | फलामे, भलुडगे              | धुर्कोट वेसी |
| २      | ज्यागदी खोला पुल | फलामे                      | ज्यादि खोला  |
| ३      | ज्यागदी खोला     | फलामे                      | ज्यादि खोला  |

३ नंवडामा रहेका पुलहरुको नाम

|        |              |                            |             |
|--------|--------------|----------------------------|-------------|
| क्र सं | पुलहरुको नाम | प्रकार (पक्की/निर्माणाधीन) | टोल, ठेगाना |
| १      | कामि मोरे    | भलुडगे पुल                 | चापकोट ३    |
| २      | रकले         | भलुडगे पुल                 | चापकोट ३    |
| ३      | दोभान        | भलुडगे पुल                 | चापकोट ३    |

४ नं वडामा रहेका पुलहरुको नाम

|        |                |                            |                 |
|--------|----------------|----------------------------|-----------------|
| क्र सं | पुलहरुको नाम   | प्रकार (पक्की/निर्माणाधीन) | टोल, ठेगाना     |
| १      | सरोवरे घाट पुल | पक्की                      | दार्सिङ         |
| २      | लुम्दी दोभान   | पक्की                      | नरेसेवा दार्सिङ |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### ५ नं वडामा रहेका पुलहरुको नाम

| क्र.सं | पुलहरुको नाम   | प्रकार ( पक्की / निर्माणाधीन ) | टोल, ठेगाना   |
|--------|----------------|--------------------------------|---------------|
| १      | दार्सिङ        | पक्की                          | दार्सिङ सोखाम |
| २      | दार्सिङ        | भलुडगे                         | दार्सिङ सोखाम |
| ३      | काम्ती         | भलुडगे                         | काम्ती सेखाम  |
| ४      | काम्ती पक्की   | निर्माणाधीन                    | सेखाम         |
| ५      | काइमुरे        | भलुडगे                         | सेखाम         |
| ६      | एक्लो खोला पुल | भलुडगे                         | सेखाम         |
| ७      | डोडे           | भलुडगे                         | सेखाम         |
| ८      | फलेटाधार       | भलुडगे                         | सेखाम         |
| ९      | धकेघाट         | पक्की                          | सेखाम         |
| १०     | धकेघाट         | भलुडगे                         | सेखाम         |

### ६ नं वडामा रहेकापुलहरुको नाम

| क्र.सं | पुलहरुको नाम     | प्रकार ( पक्की / निर्माणाधीन ) | टोल, ठेगाना |
|--------|------------------|--------------------------------|-------------|
| १      | केलादी पक्का पुल | पक्की                          | केलादी      |
| २      | खोलेवेसी पुल     | भोलुङ्गे                       | खोलेवेसी    |
| ३      | मैदी पुल         | भोलुङ्गे                       | सोल्टी      |
| ४      | मैदी पुल         | पक्की निर्माणाधीन              | सोल्टी      |
| ५      | वर्खेघाट पुल     | भोलुङ्गे                       | वर्खेघाट    |

### ७ नं वडामा रहेकापुलहरुको नाम

| क्र.सं | पुलहरुको नाम   | प्रकार ( पक्की / निर्माणाधीन ) | टोल, ठेगाना |
|--------|----------------|--------------------------------|-------------|
| १      | तिलपुर र एक्ले | पक्की निर्माणाधीन              | वनकट्टा     |
| २      | वनकट्टा        | भोलुङ्गे                       | वनकट्टा     |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

८ नं वडामा रहेकापुलहरुको नाम

| क्र सं | पुलहरुको नाम      | प्रकार ( पक्की / निर्माणाधीन ) | टोल, ठेगाना |
|--------|-------------------|--------------------------------|-------------|
| १      | भोलुङ्गे पुल      | भोलुङ्गे                       | खोरियाघाट   |
| २      | भोलुङ्गे पुल      | भोलुङ्गे                       | दामाचौर     |
| ३      | दामाचौर पुल       | निर्माणाधीन                    | दामाचौर     |
| ४      | ज्यागदी घाट पुल   | पक्की                          | दामाचौर     |
| ५      | द्यामाचौर सिम पुल | पक्की                          | दामाचौर     |
| ६      | ढाके पक्की पुल    | पक्की                          | ढाके घाट    |

९ नं वडामा रहेका पुलहरुको नाम

| क्र सं | पुलहरुको नाम | प्रकार ( पक्की / निर्माणाधीन ) | टोल, ठेगाना         |
|--------|--------------|--------------------------------|---------------------|
| १      | निर्दिम      | पक्की, निर्माणाधीन             | निर्दिम चापाकोट- ९  |
| २      | बत्राघाट     | भोलुङ्गे                       | बत्राघाट चापाकोट- ९ |
| ३      | निर्दिम      | भोलुङ्गे                       | निर्दिम चापाकोट- ९  |
| ४      | पाकरी        | पक्की                          | चापाकोट- ९          |

१० नं वडामा रहेका पुलहरुको नाम

| क्र सं | पुलहरुको नाम               | प्रकार ( पक्की / निर्माणाधीन ) | टोल, ठेगाना         |
|--------|----------------------------|--------------------------------|---------------------|
| १      | ठूलोखोला पुल               | कच्ची (काठको)                  | आदीघाट कुवाकोट ३    |
| २      | बत्रा पुल छितेखोला         | कच्ची (काठको)                  | किसान कुवाकोट छाप ५ |
| ३      | छितेखोला पुल               | कच्ची (काठको)                  | किसान कुवाकोट ४     |
| ४      | छितेघाट कालीगण्डकी पुल     | निर्माणाधीन                    | किसान कुवाकोट ४     |
| ५      | जैकुटी कालीगण्डकी पुल      | पक्की फलामको                   | आदीघाट कुवाकोट ३    |
| ६      | जैकुटी कालीगण्डकी मोटर पुल | पक्की( निर्माणाधीन)            | आदीघाट कुवाकोट ३    |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### अध्याय ७: विद्युत

नेपालमा जलविद्युतको प्रवल संभावना छ, भन्ने तथ्यलाई कसैले नकार्न सक्दैन। सदाबाहार नदि र भिरले बनेको भुवनावनोटले गर्दा संसारकै ठुला मध्येका जलविद्युत आयोजनाहरूको विकास नेपालमा गर्न सकिने संभावना छ। आर्थिक हिसावले विकास गर्न संभावना भएको नेपालको जलविद्युत करिव ४० हजार मेगावाट हो। यस्तो अपार जलविद्युतको संभावना भएता पनि नेपाल उर्जासंकट बाट मुक्ति पाउन सकेको छैन। र सबै नागरिकलाई उर्जा उपलब्ध गराउन सकेको छैन। अझै पनि भारतबाटै उर्जा आयात गर्न परेको छ। केवल ४० प्रतिशत जनताको मात्रै विजुलीवत्तिमा पहुँच पुगेको छ। नेपालको विद्युत उत्पादनमा जलविद्युतको योगदान भएपनि सम्पुर्ण उर्जा उपयोगको सन्दर्भमा विद्युत उर्जाको उपयोग नगर्न्य हुन आउछ। अजै खपतको ठुलो हिस्सामा दाउराको, फोहोरमैलाको, गाइभैसीको गोवरको, आयातीत खनीज तेलको पनि निश्चित प्रतिशत योगदान रहेको छ। जलविद्युतको विकास गरी सबै नागरिकलाई पर्याप्त उर्जामा पहुँच पुर्याउन सके वनजंगल विनाश, भुक्षय र बाढीपहिरो जस्ता प्रकोपको रोकथाम गर्न सकिन्छ। जलविद्युत बाहेक नेपालमा सौर्य उर्जा र वायु उर्जाको पनि प्रचुर संभावना छ। वर्षभरी करिव करिव बाहै महिना घाम लाग्ने मधेश तथा पहाडका धेरै जसो स्थानमा सौर्य उर्जा विकल्प बन्न सक्छ। सौर्यउर्जालाई ताप र विद्युत दुवैरूपमा बढीभन्दा बढी उपयोग गर्न सके विशेषगरी ग्रामीण भेगमा नागरिकहरूले उर्जासंकटबाट मुक्ति पाउन सक्छन्। र नागरिकहरूको जीवनयापन सहज बन्न सक्छ।

#### ७.१ विद्युतको श्रोत

बुटवल पावर कम्पनीको क्षेत्रभित्र पर्ने यस क्षेत्रका ३९५० घरधुरीका मानिसले त्यस कम्पनीको विद्युत सेवा उपभोग गर्दै आएका छन् भने १८९ घरधुरीले भने सोलार पावर प्रयोग गरि विद्युतिय सेवा उपभोग गरिएको देखिन्छ।

#### तालिका नं ३६ विद्युत उपभोगको स्रोत सम्बन्धी विवरण

| क्र.सं. | विद्युतको श्रोत   | घरधुरी |
|---------|-------------------|--------|
| १       | बुटवल पावर कम्पनी | ३९५०   |
| २       | सोलार             | १८९    |

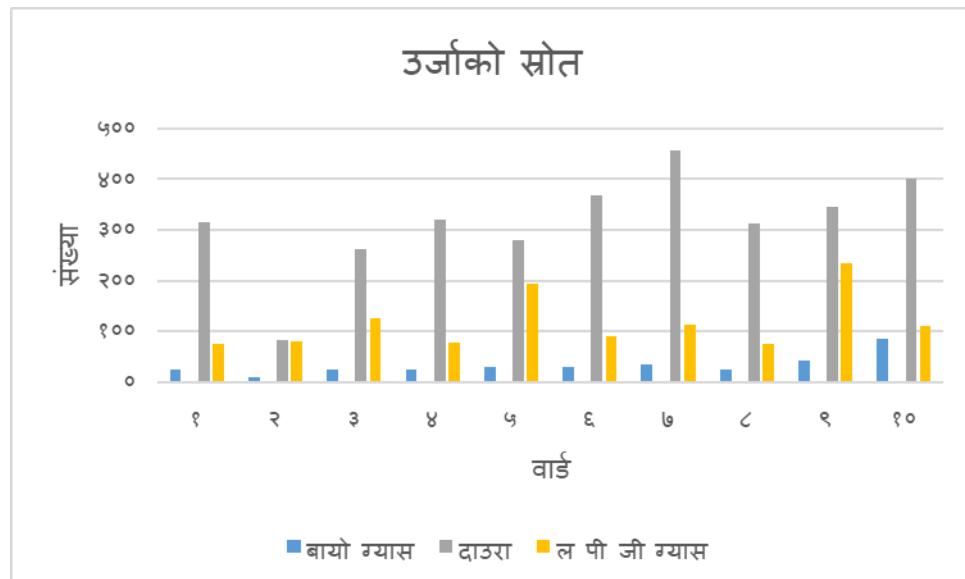
#### ७.१ खाना पकाउने इन्धन

#### तालिका नं ३६ वडागत खाना पकाउने इन्धनको प्रयोगकर्ता सम्बन्धी विवरण

|                | १   | २  | ३   | ४   | ५   | ६   | ७   | ८   | ९   | १०  |
|----------------|-----|----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|
| बायो र्यास     | २४  | १० | २४  | २५  | २९  | २९  | ३६  | २४  | ४३  | ८५  |
| दाउरा          | ३१५ | ८३ | २६२ | ३२० | २८० | ३६८ | ४५६ | ३१२ | ३४६ | ४०० |
| एल.पी.जी र्यास | ७६  | ८० | १२५ | ७८  | १९३ | ९०  | ११२ | ७६  | २३५ | ११० |

#### चित्र नं १४ इन्धनको प्रयोगकर्ता सम्बन्धी विवरण

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५



## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

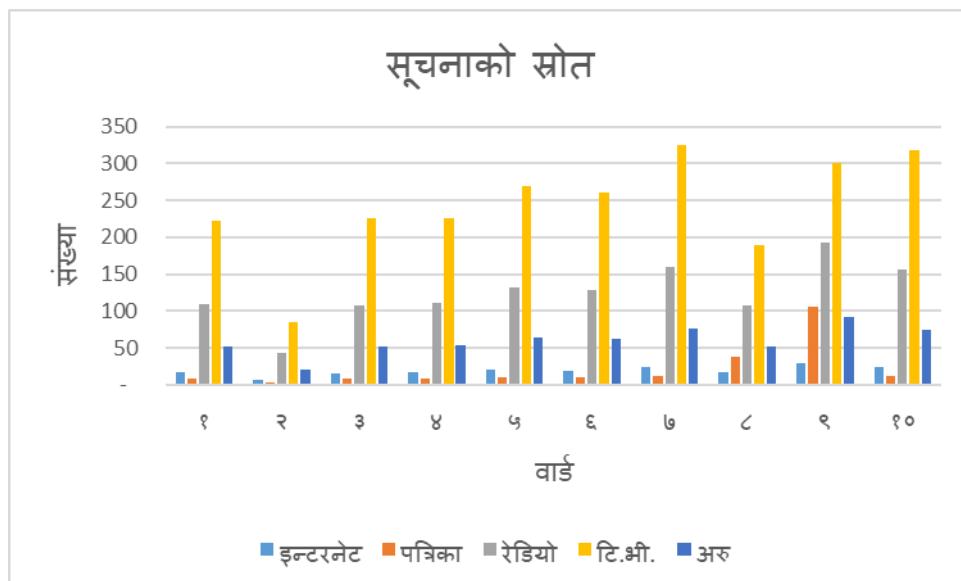
### अध्याय ८: सञ्चार प्रणाली

यस नगरपालिकाका बासिन्दाहरुको सुचना तथा सञ्चार प्रणालीको प्रयोग सम्बन्धी विवरण यस प्रकार रहेको छ।

#### तालिका नं ३८ सुचना तथा सञ्चारको प्रयोग सम्बन्धी विवरण

| वार्ड    | १   | २  | ३   | ४   | ५   | ६   | ७   | ८   | ९   | १० |
|----------|-----|----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|----|
| इन्टरनेट | १६  | ६  | १६  | १६  | २०  | १९  | २४  | १६  | २८  | ४  |
| पत्रिका  | ८   | ३  | ८   | ८   | १०  | ९   | १२  | ३८  | १०५ | २  |
| रेडियो   | १०९ | ४३ | १०८ | १११ | १३२ | १२८ | १६० | १०८ | १९२ | २८ |
| टि.भी.   | २२२ | ८४ | २२५ | २२६ | २७० | २६१ | ३२५ | १९० | ३०० | ५६ |
| अरु      | ५२  | २१ | ५२  | ५३  | ६४  | ६२  | ७७  | ५२  | ९२  | १३ |

#### चित्र नं १५ सुचना तथा सञ्चारको प्रयोग



# चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

## अध्याय ९ : प्राकृतिक सम्पदा

प्राकृतिक श्रोत-साधन तथा सम्पदा भन्नाले जैविक विविधता, बनजंगल, जीव तथा वन्यजन्तु, जमिन, हिमाल, नदीनाला, तालतलैया, हावा, पानी र पानीको श्रोत, खनीजपदार्थ, सुर्यको प्रकाश, सांस्कृतिक सम्पदा तथा धरोहर, कला, धर्म, संस्कृति, धार्मिक तथा पुरातात्त्विक महत्वका स्थलहरु बुझाउदछ।

नेपाल प्राकृतिक स्रोत साधनका हिसावले एकदमै धनी राष्ट्र हा। कुनै पनि देशको समृद्धिमा प्राकृतिक स्रोतको महत्वपुर्ण योगदान हुन्छ। यी अमुल्य स्रोत साधन तथा सम्पदाको उचित सदुपयोग हुन सकिरहेको छैन। त्यसैले, देशलाई विकास र समृद्धिको चरमविन्दुमा पुऱ्याउनका लागी यी प्राकृतिक स्रोत साधानको भरपुर उपयोग गर्न आवश्यक छ।

जमिनको वैज्ञानिकढंगले व्यवस्थापन गरी कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व बढाएर देशलाई खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर बनाउन सकिन्छ। नदीनाला तथा जलश्रोतबाट अत्याधिक मात्रामा उर्जा उत्पादन गरी र सौर्यशक्ति र वायुशक्तिलाई नविकरणीय उर्जा उत्पादन उर्जासंकट हटाउन सकिन्छ। बनजंगल, बनसम्पदा तथा जडीबुटीलाई आर्थिक विकासको लागि प्रयोग गर्न सकिन्छ, हिमाल, हरियाली वातावरण लगायत प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरुलाई दीगो पर्याप्त विकास गर्न सकिन्छ। साथै यी प्राकृतिक स्रोतहरु अत्याधिक दोहन र प्रयोगले गर्दा यी स्रोतहरु विनाश भइरहेका छन्, घटिरहेका छन्। त्यसैले प्राकृतिक स्रोतको उपयोग मात्रै हैन, संरक्षण पनि त्यक्तिकै आवश्यक छ।

### ९.१ वन सम्पदा

#### तालिका नं . ४८ : वनजंगलको विवरण

##### १ नं वडामा रहेका वनजंगलहरुको विवरण

| क्र सं | वनजंगलहरुको नाम           | वनको प्रकार | टोल, ठेगाना | क्षेत्रफल |
|--------|---------------------------|-------------|-------------|-----------|
| १      | तुफानडाडा<br>सामुदायिक वन | सा.व        | किम्बा      |           |
| २      | बउदिपारी सामदायीक<br>वन   | सा.व        | सिसिडाडा    |           |

##### २ नं वडामा रहेका वनजंगलहरुको विवरण

| क्र सं | वनजंगलहरुको नाम                   | वनको प्रकार | टोल, ठेगाना   | क्षेत्रफल |
|--------|-----------------------------------|-------------|---------------|-----------|
| १      | वासिडाडा पाखापानि<br>रामडाडा सा.व | सा.व        | ठाटी भञ्ज्याड | ८५ हेक्टर |
| २      | चापपानि सा.व                      | सा.व        | चिर्के थुम्का | २७.५      |
| ३      | भुजुडगे मार्के खोरिया<br>सा.व     | सा.व        | तिन पिप्ले    | ७२        |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

|   |           |  |                |     |
|---|-----------|--|----------------|-----|
| ५ | रानी सा व |  | धुरकोट वाग्खोर | १८९ |
| ६ | मधु वन    |  | कान्तिपुर      |     |

### ३ नं वडामा रहेका वनजंगलहरुको विवरण

| क्र.सं | वनजंगलहरुको नाम | वनको प्रकार | टोल, ठेगाना | क्षेत्रफल |
|--------|-----------------|-------------|-------------|-----------|
| १      | कमिरे सा व      | साल को काठ  | चापाकोट ३   |           |
| २      | थुम डाडा        | सा व        | कमिरे       |           |
| ३      | जमुने           | सा व        | कमिरे       |           |
| ४      | जवुने           | सा व        | कमिरे       |           |

### ४ नं वडामा रहेका वनजंगलहरुको विवरण

| क्र.सं | वनजंगलहरुको नाम | वनको प्रकार | टोल, ठेगाना | क्षेत्रफल |
|--------|-----------------|-------------|-------------|-----------|
| १      | ओडेका सा व      | सा व        | दासिंड      | २६२ हे    |
| २      | रिपाखा सा व     | सा व        | कोटगाउ      |           |
| ३      | रिपाखा सा व     | सा व        | लमाडाडा     |           |
| ४      | रिपाखा सा व     | सा व        | धुनिचौर     |           |
| ५      | धैरेनि सा व     | सा व        | कोटगाउ      |           |
| ६      | धैरेनि सा व     | सा व        | भन्टाबारी   |           |
| ७      | हरीयालि सा व    | सा व        | लगदा योगदी  |           |
| ८      | पुरी गाउ सा व   | सा व        | पुरी गाउ    |           |

### ५ नं वडामा रहेका वनजंगलहरुको विवरण

| क्र.सं | वनजंगलहरुको नाम | वनको प्रकार | टोल, ठेगाना | क्षेत्रफल |
|--------|-----------------|-------------|-------------|-----------|
| १      | गञ्जर सा व      | सामुदायीक   | सेखम ,सिम   |           |
| २      | मगरेडाडा सा व   | सामुदायीक   | सेखम काम्ती |           |
| ३      | कोहलडाडा सा व   | सामुदायीक   | हिलामराड    |           |
| ४      | पिपलडाडा सा व   | सामुदायीक   | खासा        |           |
| ५      | ठुलो पहिरो सा व | सामुदायीक   | साम्दी      |           |

### ६ नं वडामा रहेका वनजंगलहरुको विवरण

| क्र.सं | वनजंगलहरुको नाम     | वनको प्रकार | टोल, ठेगाना          | क्षेत्रफल |
|--------|---------------------|-------------|----------------------|-----------|
| १      | केलादी सामुदायीक वन | सामुदायीक   | डौडा, सर्लाही, मजुवा |           |
| २      | हलेसी भञ्घ्याङ्ग,   | सामुदायीक   | मानचौर               |           |
| ३      | डुम्पी डाँडा        | सामुदायीक   | डुम्पी डाँडा         |           |
| ४      | मनकामना             | सामुदायीक   | ताडले                |           |
| ५      | गहते                | सामुदायीक   | गहते                 |           |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### ७ नं. वडामा रहेका वनजंगलहरुको विवरण

| क्र.सं | वनजंगलहरुको नाम | वनको प्रकार | टोल, ठेगाना | क्षेत्रफल |
|--------|-----------------|-------------|-------------|-----------|
| १      | सोहोदी साडखोला  | सामुदायीक   | सोहोदी      |           |
| २      | पिपलछाप साडखोला | सामुदायीक   | पिपलछाप     |           |
| ३      | भुर्सीड, भडराती | सामुदायीक   | भुर्सीड     |           |

### ८ नं. वडामा रहेका वनजंगलहरुको विवरण

| क्र.सं | वनजंगलहरुको नाम      | वनको प्रकार | टोल, ठेगाना     | क्षेत्रफल |
|--------|----------------------|-------------|-----------------|-----------|
| १      | पालेको वन            | सामुदायीक   | छिपछाप कृष्णपुर |           |
| २      | पिटचनो वन            | सामुदायीक   | क्वामी          |           |
| ३      | अलैची सामुदायीक वन   | सामुदायीक   | दामाचौर         |           |
| ४      | कुमाल सामुदायीक वन   | सामुदायीक   | दामाचौर         |           |
| ५      | मनकामना सामुदायीक वन | सामुदायीक   | माडी            |           |

### ९ नं. वडामा रहेका वनजंगलहरुको विवरण

| क्र.सं | वनजंगलहरुको नाम          | वनको प्रकार | टोल, ठेगाना        | क्षेत्रफल |
|--------|--------------------------|-------------|--------------------|-----------|
| १      | बड डाँडा सामुदायीक वन    | सामुदायीक   | निर्दिम चापाकोट- ९ | ८ हेक्टर  |
| २      | मजुवा सामुदायीक वन       | सामुदायीक   | मजुवा चापाकोट- ९   | ५ हेक्टर  |
| ३      | कर्लुग सामुदायीक वन      | सामुदायीक   | कुर्लड चापाकोट- ९  | २० हेक्टर |
| ४      | चमेरो डाँडा सामुदायीक वन | सामुदायीक   | चमेरो चापाकोट- ९   | २२ हेक्टर |
| ५      | मधुवन सामुदायीक वन       | सामुदायीक   | पोकरी चापाकोट- ९   | १५ हेक्टर |

### १० नं. वडामा रहेका वनजंगलहरुको विवरण

| क्र.सं | वनजंगलहरुको नाम    | वनको प्रकार | टोल, ठेगाना     | क्षेत्रफल |
|--------|--------------------|-------------|-----------------|-----------|
| १      | किसान सामुदायीक वन | सामुदायीक   | किसान कुवाकोट ४ |           |
| २      | छाप सामुदायीक वन   | सामुदायीक   | छाप कुवाकोट ५   |           |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

|   |                     |           |                |   |
|---|---------------------|-----------|----------------|---|
| ३ | आदीघाट सामुदायीक वन | सामुदायीक | आदीघाट कुवाकोट | ३ |
|---|---------------------|-----------|----------------|---|

### ९.२ खोला र भरना सम्बन्धी विवरण

१ नं. वडामा रहेका जलश्रोत (नदि, खोला, पानीको मुहान, धारा, छाँगा, भरनाहरुको विवरण

|        |  |             |
|--------|--|-------------|
| क्र.सं | नदि, खोला, पानीको महान, धारा, छाँगा, भरनाहरुको नाम | टोल, ठेगाना |
| १      | ठलो खोला   | जोगि नाम्सा |
| २      | कालि गण्डकि  | जोगि नाम्सा |
| ३      | रोगदी खोला   | रोगदी       |
| ४      | पैदी खोला  | गुहेश्वरी   |

२ नं. वडामा रहेका जलश्रोत (नदि, खोला, पानीको मुहान, धारा, छाँगा, भरनाहरु)को विवरण

|        |  |                |
|--------|--|----------------|
| क्र.सं | नदि, खोला, पानीको महान, धारा, छाँगा, भरनाहरुको नाम | टोल, ठेगाना    |
| १      | करड खोला   | कमिरे          |
| २      | ज्यागदी खोला                                       | सेखाम          |
| ३      | दोभान खोला   | वडा १०-२ विचमा |

३ नं. वडामा रहेका जलश्रोत (नदि, खोला, पानीको मुहान, धारा, छाँगा, भरनाहरु)को विवरण

|        |  |             |
|--------|--|-------------|
| क्र.सं | नदि, खोला, पानीको महान, धारा, छाँगा, भरनाहरुको नाम | टोल, ठेगाना |
| १      | करड खोला   | चापाकोट ३   |
| २      | मतलाडि खोला  | चापाकोट ३   |
| ३      | भुम्दी खोला  | चापाकोट ३   |
| ४      | पाखुरी खोला  | चापाकोट ३   |
| ५      | पाहार्दी खोला                                      | चापाकोट ३   |
| ६      | नाहच्छी खोला                                       | चापाकोट ३   |
| ७      | लुम्दी खोला  | चापाकोट ३   |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

**४ नं. वडामा रहेका जलश्रोत (नदि, खोला, पानीको मुहान, धारा, छाँगा, झरनाहरु)को विवरण**

|        |  |                 |
|--------|--|-----------------|
| क्र सं | नदि, खोला, पानीको महान, धारा, छाँगा, झरनाहरुको नाम | टोल, ठेगाना     |
| १      | ज्यागदी खोला                                       | दार्सिङ         |
| २      | लुम्दी खोला  | जदुवाखोला चाहरे |
| ३      | दोलचे खोला   | लामाडाडा        |

**५ नं. वडामा रहेका जलश्रोत (नदि, खोला, पानीको मुहान, धारा, छाँगा, झरनाहरु)को विवरण**

|        |  |             |
|--------|--|-------------|
| क्र सं | नदि, खोला, पानीको महान, धारा, छाँगा, झरनाहरुको नाम | टोल, ठेगाना |
| १      | ज्यागदी खोला                                       | सेखाम       |
| २      | वटाड खोला  | हिलामराड    |
| ३      | गिन्धोरी गैरा झरना                                 | गिलाड       |

**६ नं. वडामा रहेकाजलश्रोत (नदि, खोला, पानीको मुहान, धारा, छाँगा, झरनाहरु)को विवरण**

|        |  |             |
|--------|--|-------------|
| क्र सं | नदि, खोला, पानीको महान, धारा, छाँगा, झरनाहरुको नाम | टोल, ठेगाना |
| १      | खाके खोला  | कुसुन्डे    |
| २      | खार्दी खौला  | खार्दी      |
| ३      | केलादी   | सवै टोल     |
| ४      | खोलेवेसी   | खोलेवेसी    |
| ५      | रहखोला   | रहखोला      |
| ६      | चवादी कुवा   | चवादी       |
| ७      | मगरपानी कुवा                                       | मेहामी      |
| ८      | भ्यागुते कुवा                                      | डाँडा       |

**७ नं. वडामा रहेकाजलश्रोत (नदि, खोला, पानीको मुहान, धारा, छाँगा, झरनाहरु)को विवरण**

|        |  |                             |
|--------|--|-----------------------------|
| क्र सं | नदि, खोला, पानीको महान, धारा, छाँगा, झरनाहरुको नाम | टोल, ठेगाना                 |
| १      | केलादी खोला, साड़खोला                              |                             |
| २      | बटाड खोला  | सेखाम- ३ हाल हाल चापाकोट- ७ |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

**८ नं. वडामा रहेकाजलश्रोत (नदि, खोला,पानीको मुहान,धारा, छाँगा, झरनाहरु)को विवरण**

|        |  |             |
|--------|--|-------------|
| क्र सं | नदि, खोला, पानीको मुहान,धारा, छाँगा, झरनाहरुको नाम | टोल, ठेगाना |
| १      | खास्दो खोला  | छिपछाप      |
| २      | अमुरे खोला   | कट्टपुर     |
| ३      | रिठे खोला  | कवामी       |
| ४      | मुकुन्दे खोला                                      | बेलडाँडा    |

**९ नं. वडामा रहेकाजलश्रोत (नदि, खोला,पानीको मुहान,धारा, छाँगा, झरनाहरु)को विवरण**

|        |  |                |
|--------|--|----------------|
| क्र सं | नदि, खोला, पानीको मुहान,धारा, छाँगा, झरनाहरुको नाम | टोल, ठेगाना    |
| क      | मुकुण्डे खोला                                      | बैडी , निर्दिम |
| २      | छिते खोला  | फुलबारी        |
| ३      | सुखौरे खोला  | मजुवा          |
| ४      | काली गण्डकी नदि                                    | सेरा, निर्दिम  |

**१० नं. वडामा रहेकाजलश्रोत (नदि, खोला,पानीको मुहान,धारा, छाँगा, झरनाहरु)को विवरण**

|        |  |                   |
|--------|--|-------------------|
| क्र सं | नदि, खोला, पानीको मुहान,धारा, छाँगा, झरनाहरुको नाम | टोल, ठेगाना       |
| क      | धाबु खोला झरना                                     | वोटेटार कुवाकोट-३ |
| २      | दुडे खोला  | आदीघाट कुवाकोट ३  |
| ३      | ठूलो खोला  | आदीघाट कुवाकोट ३  |
| ४      | किसान खानेपानी                                     | किसान कुवाकोट ४   |
| ५      | वायडाडा खानेपानी मुहान,                            | वायडाडा कुवाकोट २ |
| ६      | रिखण्डे खोला मुहान,                                | आदीघाट कुवाकोट ३  |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### अध्याय १० : पर्यटन

सामान्यतया पर्यटक भन्नाले एक ठाउँ वाट अर्को ठाउँमा भ्रमण गर्नेलाई पर्यटन भन्ने भनिन्छ। विश्व पर्यटन संगठनको परिभाषा अनुसार आफ्नो नियमित वासस्थानबाट विदा मनाउने, व्यापार गर्ने वा त्यस्तै अन्य कुनै उद्देश्यले २४ घण्टा भन्दा बढी समय र लगातारको एक वर्षभन्दा कम समय बाहिर बिताउन निस्कने व्यक्तिलाई पर्यटक भनिन्छ। पर्यटकको यात्रालाई प्रवर्द्धन र सहयोग गर्ने कार्य नै पर्यटन का रूपमा बुझिन्छ। पर्यटक भन्ने शब्द सन् १७७२ र पर्यटन भन्ने शब्द १८११ मा प्रयोग मा आएको भन्ने छ। थोमस कुक (**Thomas Cook**) ले ट्राभल एजेन्सी मार्फत समुहगतरूपमा पाहुनालाई घुमाउन थालेपछि यो व्यावसायीक रूपमा विकसित हुन थालेको हो।

नेपाल प्राकृतिक स्रोतको मात्रै नभएर अद्भुत प्राकृतिक सौन्दर्यको पनि खानी हो। मनोरम हिमश्रृंखला, हरियाली घना वनजंगल, डाँडापाखा, नदीनाला, तालतलैया, छागाछ्हरा, वन्यजन्तु, ऐतिहासीक, धार्मिक तथा पुरातात्त्विक सम्पदाहरु, हिमाल, पहाड तराइको संगमले गर्दा पनि नेपाल पर्यटकीय दृष्टिकोणले विशेष स्थलको रूपमा स्थापित छ। जैविक विविधता मात्रै नभएर भाषा, जातजाती, चालचलन, रितिरिवाज, कला, धर्म, संस्कृतिमा पनि विविधताले गर्दा नेपालमा विश्वभरीबाट वर्षेनी भ्रमण गर्ने लाखौ पर्यटकहरुको आकर्षणको केन्द्र भएको छ। नेपाल संसारमै थोरै क्षेत्रमा धेरै विविधता भएको देश हो। त्यतिमात्रै नभएर ट्रैकिङ (पैदल यात्रा), वन्जिजम्प, च्याफ्टिंग, प्यारागलाइडिंग, अल्ट्रालाइट, जीपलाइन, हातीपोलो जस्ता खेलकुदका लागी पनि नेपाल उपयुक्त देश हो। नेपालमा विश्व सम्पदा सुचिमा परेका १० वटा सम्पदा, द हजार मिटर माथीका द वटा हिमाल, विश्वमै दुर्लभ एकसिंगे गैडा, पाटे बाघ जस्ता संकटापन्न वन्यजन्तहरु, भगवान गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनी, पशुपतिनाथ, मुक्तिनाथ, दामोदरकण्ड जस्ता धार्मिकस्थलहरुले पनि नेपाल पर्यटकीय दृष्टिले अपार संभावना भएको मुलुक हो। अतिथी देवो भव प्रत्येक नेपालीको हृदयमा संस्कारका रूपमा स्थापित भएर वसेको छ। यहि संस्कार र जीवनशैली अनुसार नेपालीहरुले पर्यटनहरुको स्वागत सत्कार गर्ने भएकाले नेपालीको पाहुनालाई आदर सत्कार गर्ने चलन विश्वभरी तै प्रशंसनीय छ। जसका कारण पनि वाह्य पर्यटकको लागी नेपाल भ्रमण प्राथमिकतामा पर्ने गरेको पाइन्छ। त्यतिमात्रै नभएर आन्तरिक पर्यटन प्रवर्द्धन मार्फत ग्रामीण भेगको विकासको पनि उक्तिकै संभावना रहेको छ। घलेगाउँ, चितवनको सौराहा, पोखरा लगायतका थुप्रै ठाउँमा आन्तरिक पर्यटनको अत्याधिक मात्रामा प्रवर्द्धन भएको पाइन्छ। जसले गर्दा व्यापार व्यवसायमा वृद्धि भई स्थानीयस्तरमै रोजगारी सिर्जना भएको र नागरिकको आयआर्जन पनि वृद्धि भएको पाइन्छ। त्यसैले पर्यटन क्षेत्रले गरिबी निवारण, रोजगार सिर्जनामा मात्रै नभएर वातावरणमैत्री दिगो सामाजीक आर्थिक विकासको एउटा महत्वपूर्ण पक्षको रूपमा भुमिका निर्वाह गर्न सक्छ।

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

१ नं वडामा रहेका पर्यटनका संभावना वोकेका स्थलहरुको विवरण

| क्र.सं | नाम              | टोल, ठेगाना | पर्यटन प्रकार (धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक, वन्यजन्ति, जलपर्यटन, साहसिक, कृषि पर्यटन, वनभोज) |
|--------|------------------|-------------|---|
| १      | जेगिनाम्सा बगैचा | जेगिनाम्सा  | धार्मिक   |
| २      | जेगिनाम्सा पौवा  | जेगिनाम्सा  | धार्मिक   |
| ३      | महारुद्र मन्दीर  | आधिगाउँ     | धार्मिक   |
| ४      | कोट घर           | आधिगाउँ     | धार्मिक   |
| ५      | चिया भञ्ज्याङ्ग  |             | धार्मिक   |

२ नं वडामा रहेका पर्यटनका संभावना वोकेका स्थलहरुको विवरण

| क्र.सं | नाम           | टोल, ठेगाना               | पर्यटन प्रकार (धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक, वन्यजन्ति, जलपर्यटन, साहसिक, कृषि पर्यटन, वनभोज) |
|--------|---------------|---------------------------|---|
| १      | कालिका मन्दिर | ठकुरी गाउँ धुकोट नेपाडाडा | धर्मिक, पिकनिक  |
| २      | वनक्षेत्र     | ठकुरी गाउँ धुकोट नेपाडाडा | वन्यजन्तु<br>खाद्य, मृग, दुम्स, खरायो। खाद्य, मृग, दुम्स, खरायो, कालिज वनकुखुरा ओडार।           |

३ नं वडामा रहेका पर्यटनका संभावना वोकेका स्थलहरुको विवरण

| क्र.सं | नाम                   | टोल, ठेगाना | पर्यटन प्रकार (धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक, वन्यजन्ति, जलपर्यटन, साहसिक, कृषि पर्यटन, वनभोज) |
|--------|-----------------------|-------------|---|
| १      | इनासकोट प्यारागलाइडिङ | इनासकोट     | पर्यटन  |
| २      | पिपलडाडा              | पिपलडाडा    | वनभोज   |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

४ नं वडामा रहेका पर्यटनका संभावना बोकेका स्थलहरुको विवरण

|        |         |             |  |
|--------|---------|-------------|--|
| क्र.सं | नाम     | टोल, ठेगाना | पर्यटन प्रकार (धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक, वन्यजन्त, जलपर्यटन, साहसिक, कृषि पर्यटन, वनभोज) |
| १      | कोटगाउँ | कोटगाउँ     | धार्मिक, प्राकृतिक   |
| २      | दार्सिङ | दार्सिङ     | जल पर्यटन  |

५ नं वडामा रहेका पर्यटनका संभावना बोकेका स्थलहरुको विवरण

|        |                  |             |  |
|--------|------------------|-------------|--|
| क्र.सं | नाम              | टोल, ठेगाना | पर्यटन प्रकार (धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक, वन्यजन्त, जलपर्यटन, साहसिक, कृषि पर्यटन, वनभोज) |
| १      | रामडाडा          | रामडाडा     | धार्मिक, प्राकृतिक, सांस्कृतिक,  |
| २      | कोटकालिका मन्दिर | मैदान       | धार्मिक  |

६ नं वडामा रहेकापर्यटनका संभावना बोकेका स्थलहरुको विवरण

|        |                     |             |  |
|--------|---------------------|-------------|--|
| क्र.सं | नाम                 | टोल, ठेगाना | पर्यटन प्रकार (धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक, वन्यजन्त, जलपर्यटन, साहसिक, कृषि पर्यटन, वनभोज) |
| १      | श्री राधा दामोदर    | केलादीघाट   | धार्मिक सांस्कृतिक   |
| २      | चमेरे गुफा          | कुसुन्धरी   | प्राकृतिक  |
| ३      | सिमरिङ कोट          | सामाकोट     | प्राकृतिक  |
| ४      | चतुर्भुज मन्दिर     | केलादी      | धार्मिक सांस्कृतिक   |
| ५      | राधाकृष्ण मन्दिर    | सोहटी       | धार्मिक सांस्कृतिक   |
| ६      | छत्तिसा देवि मन्दिर | देविथान     | धार्मिक सांस्कृतिक   |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

८ नं वडामा रहेकापर्यटनका संभावना वोकेका स्थलहरुको विवरण

|        |                  |             |  |
|--------|------------------|-------------|--|
| क्र.सं | नम               | टोल, ठेगाना | पर्यटन प्रकार (धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक, वन्यजन्तु, जलपर्यटन, साहसिक, कृषिपर्यटन, वनभोज) |
| १      | रत्नपुर          | रत्नपुर     | वनभोज  |
| २      | मणी मुकुन्देश्वर | दिम्पा      | धार्मिक  |
| ३      | खोरिया घाट       | माडी        | धार्मिक  |
| ४      | दामाचौर          | दामाचौर     | जलपर्यटन   |

९ नं वडामा रहेका पर्यटनका संभावना वोकेका स्थलहरुको विवरण

|        |                           |                     |  |
|--------|---------------------------|---------------------|--|
| क्र.सं | नाम                       | टोल, ठेगाना         | पर्यटन प्रकार (धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक, वन्यजन्तु, जलपर्यटन, साहसिक, कृषिपर्यटन, वनभोज) |
| १      | उत्तरगंगा                 | नँया गाँउ           | धार्मिक पर्यटन   |
| २      | सेरा छिते घाट<br>रयाफ्टिङ | निर्दिम, कालीगण्डकी | जलपर्यटन   |
| ३      | लाखेनाच                   | सुन्तलीटार          | सांस्कृतिक   |
| ४      | मोइनी नाच                 | सुन्तलीटार          | सांस्कृतिक   |
| ५      | बडेडाँडा                  | निर्दिम             | वनभोज  |
| ६      | शितलटार                   | बेल्चौर             | पार्क उत्थान   |

१० नं वडामा रहेका पर्यटनका संभावना वोकेका स्थलहरुको विवरण

|        |                     |                   |  |
|--------|---------------------|-------------------|--|
| क्र.सं | नाम                 | टोल, ठेगाना       | पर्यटन प्रकार (धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक, वन्यजन्तु, जलपर्यटन, साहसिक, कृषिपर्यटन, वनभोज) |
| १      | भिउ टावर<br>वायडाडा | वायडाडा कुवाकोट २ | वनभोज, पर्यटन स्थल   |
| २      | कालीगण्डकी          | वोटेटार कुवाकोट-३ | वनभोज जलपर्यटन   |
| ३      | बान्द्रे किसान      | किसान कुवाकोट ४   | प्राकृतिक, वन्यजन्तु   |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

### अध्याय ११ : शान्ति सुरक्षा

तालिका नं. ५६ : प्रहरी निकाय नामावली

| क्र.स. | प्रहरी निकायको नाम              | नगरभित्र कार्यक्षेत्र | फोन नं.    |
|--------|---------------------------------|-----------------------|------------|
| १      | इलाका प्रहरी कार्यालय<br>क्वामी | च.न.पा                | ९८५६०८०३१० |
| २      | चापाकोट प्रहरी चौकी             | वडा नं २,९,१०,१       | ९८५६०९०४५८ |
| ३      | साखर प्रहरी चौकी                | वडा नं ६८ ७           | ९८५६०९०४५६ |
| ४      | दार्सिङ प्रहरी चौकी             | वडा नं ३,४,५          | ९८५६०९०४५७ |
| ५      | दामाचौर अस्थायी प्रहरी<br>विट   | वडा नं ८              |            |

### अध्याय १२ : अत्यावश्यक टेलिफोन नं.

तालिका नं. ५७ : स्वास्थ्य संस्था

| क्र.स. | कार्यालयको नाम           | फोन नं.                   |
|--------|--------------------------|---------------------------|
| १      | चापाकोट अस्पताल          | ०६३ ४९९०७४                |
| २      | गण्डकी सामुदायिक अस्पताल | ०६३<br>४९९०४८, ९८६०८८४२६८ |
| ३      | सेखाम स्वास्थ्य चौकी     |                           |

तालिका नं. ५९ : एम्बुलेन्स सेवा

| क्र.स. | कार्यालयको नाम       | फोन नं.    |
|--------|----------------------|------------|
| १      | राधाकृष्ण वृद्धाश्रम | ९८५६०४४४४८ |

तालिका नं. ५६ : प्रहरी निकाय नामावली

| क्र.स. | प्रहरी निकायको नाम              | नगरभित्र कार्यक्षेत्र | फोन नं.    |
|--------|---------------------------------|-----------------------|------------|
| १      | इलाका प्रहरी कार्यालय<br>क्वामी | च.न.पा                | ९८५६०८०३१० |
| २      | चापाकोट प्रहरी चौकी             | वडा नं २,९,१०,१       | ९८५६०९०४५८ |
| ३      | साखर प्रहरी चौकी                | वडा नं ६८ ७           | ९८५६०९०४५६ |
| ४      | दार्सिङ प्रहरी चौकी             | वडा नं ३,४,५          | ९८५६०९०४५७ |

तालिका नं. ६० : नगरपालिका अन्तर्गतका वडा कार्यालय

| क्र.स. | कार्यालयको नाम    | फोन नं.    |
|--------|-------------------|------------|
| १      | १ नं वडा कार्यालय | ९८५६०५०७७९ |
| २      | २ नं वडा कार्यालय | ९८४६२२२८४८ |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

|    |                             |            |
|----|-----------------------------|------------|
| ३  | ३ नं वडा कार्यालय           | ९८४६०७१६५६ |
| ४  | ४ नं वडा कार्यालय           | ९८०५८८६२८७ |
| ५  | ५ नं वडा कार्यालय           | ९८१६१२७५४० |
| ६  | ६ नं वडा कार्यालय           | ९८५६०५०००७ |
| ७  | ७ नं वडा कार्यालय           | ९८४६२९०३२९ |
| ८  | ८ नं वडा कार्यालय           | ९८४६१७६६२० |
| ९  | ९ नं वडा कार्यालय           | ९८५६०५४९६३ |
| १० | १० नं वडा कार्यालय          | ९८५६०५५०९८ |
| ११ | चपाकोट नगरपालिकाको कार्यालय | ०६३४११०८०  |

### १३: जिल्लाका नगरपालिका तथा गाउँपालिकाहरूको सम्पर्क विवरण

तालिका नं. ६१ : जिल्लाका गाउँपालिका/नगरपालिकाहरूको सम्पर्क विवरण

| क्र.सं. | न.पा./गा.पा.को नाम | न.पा.मा समावेश वडा संख्या | केन्द्र      | अध्यक्ष वा प्रमुख   |
|---------|--------------------|---------------------------|--------------|---------------------|
| १       | गल्याङ् न.पा       | ११                        | गल्याङ्      | भुपराज अधिकारी      |
| २       | चापाकोट न.पा       | १०                        | चापाकोट      | शिव कुमार गिरी      |
| ३       | पुतलीवजार न.पा     | १४                        | पुतलीवजार    | सिमा क्षेत्री       |
| ४       | भिरकोट न.पा        | ९                         | भिरकोट       | छायाराम खनाल        |
| ५       | वालिङ् न.पा        | १४                        | वालिङ्       | दिलिप प्रताप खाँण   |
| ६       | अजुर्नचौपारी गा.पा | ६                         | अजुर्नचौपारी | दिर्घ नारायण अर्याल |
| ७       | आधिखोला गा.पा      | ६                         | सेतिदोभान    | सुधिर पौडेल         |
| ८       | कालिगण्डकी गा.पा   | ७                         | मिर्मि       | खिम थापा मगर        |

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

|    |                   |   |              |                    |
|----|-------------------|---|--------------|--------------------|
| ९  | फेदिखोला<br>गा.पा | ५ | फेदिखोला     | घनश्याम सुवेदी     |
| १० | विरुवा गा.पा      | ६ | विरुवा       | चुन प्रसाद शर्मा   |
| ११ | हरिनास गा.पा      | ७ | चित्रेभन्जाङ | खिम नारायण मानन्धर |

### १४: जिल्लास्तरीय कार्यालयहरुको टेलिफोन विवरण

#### तालिका नं. ६२ : जिल्लास्तरीय कार्यालयहरुको टेलिफोन विवरण

| क्र.स. | कार्यालयको नाम          | स्थान     | फोन नं.    |
|--------|-------------------------|-----------|------------|
| १      | जिल्ला समन्वय समिती     | पुतलीवजार | ०६३ ४२०४५८ |
| २      | जिल्ला प्रसाशन कार्यालय | पुतलीवजार | ०६३ ४२०१३३ |
| ३      | जि. अदालत               | पुतलीवजार | ०६३ ४२०    |

### प्रस्तावना(रिकमेन्डेसन )

चापाकोट नगरपालिकाको समग्र विकासका लागि नगरपालिकाले आगामी दिनमा चाल्नुपर्ने कदमहरूका बारेमा प्रोफाइल टिमको प्रस्तावना र सल्लाह सुभाव यस प्रकार छ ।

- चापाकोट नगरपालिकालाई भावी पुस्ताका लागि भविष्यमा कस्तो बनाउने भन्ने विषयमा र नगरको योजनावद्व विकासको लागि दीर्घकालीन भिजनसहितको शहरी रणनीतिक योजना र खाका तयार गर्नुपर्ने । जनताको आवश्यकता, चाहना, समस्याको प्राथमिकीकरण गरी कार्यक्रमहरु बनाई लागू गर्नुपर्ने ।
- चापाकोट नगरपालिकालाई भौतिक संरचनागतरूपमा (कलात्मक आर्किटेक्चर डिजाइनमार्फत), धार्मिक तथा सांस्कृतिकरूपमा, रमणीय पर्यटनस्थलका रूपमा (रामडाँडा), कृषि (अर्गानिक सिटी) का रूपमा मौलिक पहिचान बोकेको शहर बनाउनुपर्ने । जस्तो भारतको चन्डीगढ शहरले आर्किटेक्चर डिजाइन र राम्रो शहरी योजनाले गर्दा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमै मौलिक पहिचान बनाएको छ । दार्जिलिङ्गलाई टी सिटी (चियाको शहर) भनेर चिनिन्छ । सिक्किमलाई अर्गानिक सिटी भनेर संसारभर चिनिन्छ । हाम्रै नेपालमा पनि, भक्तपुरलाई मन्दिरैमन्दिरको शहर भनिन्छ । सफाको नमूना शहर भनेर धनकुटालाई चिनिन्छ । पोखरालाई तालैतालको सिटी भनेर चिनिन्छ ।
- चापाकोट नगरपालिकालाई अर्गानिक-सिटीको रूपमा विकास गर्ने निर्णय र घोषणा गर्ने र मेयरको अध्यक्षतामा अर्गानिक सिटी महा-अभियान सञ्चालन गर्ने । जसका लागि अर्गानिक सिटी विकास योजना, नीति-नियम र कार्यक्रमहरु बनाई सञ्चालन गर्नुपर्ने ।
- रामडाँडालाई विशेष पर्यटनक्षेत्रको रूपमा योजना र खाका बनाई विकास गर्नुपर्ने ।
- राधाकृष्ण मन्दिर, शिव-मन्दिर, मणिमुकुन्देश्वर यी सबै धार्मिकस्थलहरूलाई समेटेर उत्तरगांगाधामको रूपमा विकास गरी प्रचार-प्रसार र प्रवर्द्धन गर्नुपर्ने । साथै धर्म, संस्कृति, मठ-मन्दिर तथा धार्मिकस्थलहरूको संरक्षण गरी चापाकोटलाई टेम्पल सिटीको रूपमा प्रवर्द्धन गर्नुपर्ने ।

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

- पार्नीका स्रोतहरु जस्तै- कुवा, मूलहरु, पोखरीहरु, धाराहरुलाई संरक्षण गर्नुपर्ने । ज्यागदीखोलालाई माछापालन, जलपर्यटन, सिमसारक्षेत्र (कृत्रिम ताल, पोखरी) निर्माण, सिंचाइ र बिजुली उत्पादनको लागि सदुपयोग गर्नुपर्ने । साथै कालीगण्डकी नदीलाई जल-यातायात (चाफ्टिङ), जलपर्यटन, माछापालनको लागि उपयोग गर्नुपर्ने ।
- बाटो-घाटो, सडक किसिए फराकिलो बनाउने, कस्तो बनाउने, कहाँबाट लाने मापदण्ड बनाउनुपर्ने, मूलसडक, सहायक सडक, भित्री सडक, किसिए मिटर फराकिलो बनाउने अहिले नै मापदण्ड बनाउनुपर्ने ।
- घर तथा भवन निर्माणको लागि निश्चित डिजाइन र मापदण्ड तोक्नुपर्ने ।
- ज्यागदी नहरलगायत पुरानो नहरलाई मर्मतसम्भार तथा सुधार गर्नुपर्ने ।
- अहिलेको सडकको स्तरोन्नति गर्नुपर्ने । साथै, हरेक वडाको नगरपालिकाको कार्यालयसँग पक्की सडक तथा यातायातले जोडिनुपर्नेगरी परियोजना सञ्चालन गर्नुपर्ने । नगरबसको व्यवस्था गरी हरेक वडाको जनताको नगरपालिका कार्यालयसम्म सहज यातायातको सुविधा हुनेगरी योजना तथा बजेट विनियोजन गर्नुपर्ने । (वडा नं. ४ को घर्लेचौरदेखि नगरपालिकाको कार्यालयसम्म जान पैदल ३ दिन लाग्छ ।)
- ढल निकासलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्ने ।
- घर-घरमा स्वच्छ र पर्याप्तमात्रामा खानेपानीको सहज वितरण गर्ने योजना तथा कार्यक्रम लागू गर्नुपर्ने ।
- फोहोरमैलाको वैज्ञानिकढंगले व्यवस्थापन गरी चापाकोटलाई सफा नगर बनाउने कार्यक्रम लागू गर्नुपर्ने हुन्छ । यसका लागि फोहोरलाई घर-घरमै छुट्याउने, कुहिने फोहोरलाई कम्पोष्ट मल बनाउन सिकाउने र प्रोत्साहन गर्ने । साथै धूलो-धूवाँबाट हुने वातावरणीय प्रदूषण र सवारीसाधनबाट हुने ध्वनि-प्रदूषणलाई पनि नियन्त्रण गर्ने । बाटो-घाटो, सडकमा फोहोर फाल्ल निरुत्साहित गर्ने र सडक वारपार बोटबिरुवा रोप्न प्रोत्साहन गर्ने कार्यक्रम लागू गर्नुपर्ने ।

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

- सार्वजनिक जग्गा यकिन गरी खुलाक्षेत्र, हरियाली उद्यान र पार्कहरु बनाउने । नगरपालिकाको कार्यालय वरिपरिका गाउँका विभिन्न खाली जग्गामा फूलैफूलको पार्कहरु निर्माण गरी चापाकोटलाई फ्लावर सिटीको रूपमा विकसित गर्नुपर्ने ।
- कृषि तथा औद्योगिकक्षेत्रमा लगानीकर्तालाई आकर्षित गर्ने नीति-नियम तथा कार्यक्रमहरु बनाउनुपर्ने ।
- सुशासन कायम गरी विकास निर्माण गर्न र जनतालाई प्रभावकारीरूपमा सेवा-सुविधा प्रदान गर्ने नीति-नियम कानुन निर्माण गर्नुपर्ने ।
- मेयरको अध्यक्षतामा स्वास्थ्य बोर्ड गठन गरेर स्वास्थ्यसेवालाई सुधार गर्न विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्नुपर्ने । हरेक वडामा राम्रो स्वास्थ्यसेवा प्रदान गर्न सक्ने स्वास्थ्य संस्थाको विकास गरी जनतालाई प्रदान गरिने सेवा-सुविधाको नियमित अनुगमन गर्नुपर्ने । जनस्वास्थ्य सुधारका लागि जनचेतना, स्वास्थ्य शिक्षा, स्वाथ्य शिविर, आँखा शिविरजस्ता कार्यक्रमहरु लागू गर्नुपर्ने ।
- नगरलाई सुरक्षित नगर बनाएर शान्ति-सुरक्षा कायम गर्न विशेष सुरक्षा रणनीति लागू गर्ने ।
- प्राकृतिक प्रकोपबाट जनधनको क्षति हुनबाट बचाउन कार्यक्रमहरु लागू गर्नुपर्ने ।
- अहिलेको खाली तथा खेतीयोग्य उर्वर जमिनलाई बचाउनका लागि नीति-नियम बनाउनुपर्ने ।
- वनजंगलको वैज्ञानिक व्यवस्थापन गरी वनसम्पदाबाट आय-आर्जन गर्नुपर्ने ।
- करिब ५२ घर-परिवार भएको ९० प्रतिशतभन्दा बढी दलित परिवार भएको एकदमै रमणीय गाउँ मल्याडकोटमा मल्याडकोट मन्दिर छ । यस क्षेत्रलाई धार्मिक पर्यटनमार्फत प्रवर्द्धन र विकास गर्नुपर्ने ।
- घरेलु, साना तथा मफौला उद्योगहरुको अभिवृद्धिको लागि प्रोत्साहन र सहयोग गर्ने नीति तथा कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने ।

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

- खानी तथा खनिज पदार्थको खोजी, अध्ययन, अनुसन्धान गरी उत्खनन गर्नुपर्ने ।
- नगरपालिकामा सीपमूलक शिक्षा प्रदान गर्ने प्राविधिक शिक्षालय स्थापना गर्नुपर्ने आवश्यकता छ । हाल शैक्षिक संस्थाहरूले प्रदान गरिरहेको शिक्षाको स्तरलाई मूल्यांकन गरी शैक्षिक गुणस्तर सुधारका लागि योजना तथा कार्यक्रमहरु लागू गर्नुपर्ने ।
- गरिबीको रेखामुनि रहेका भूमिहीन तथा सुकुम्वासीहरूलाई राम्रो र सुरक्षित आवासको व्यवस्था गर्नेगरी योजना र खाका बनाउनुपर्ने ।
- सूचना-प्रविधिमार्फत जनतालाई छिटो-छरितो सहजढांगले सेवा-सुविधा दिलाउनका लागि र विकास निर्माणकार्यलाई चुस्त-दुरुस्त बनाउनका लागि चापाकोटलाई स्मार्ट सिटीको रूपमा विकसित गराउनुपर्ने देखिन्छ । यसका लागि निजीक्षेत्र र गैर-सरकारी निकायहरूसँग साझेदारी गर्ने आवश्यक छ ।
- चापाकोट नगरको प्रायः सबै वडा कार्यालयहरूमा एन.टि.सी.को इन्टरनेट छ । तर इन्टरनेटले प्रभावकारीरूपमा काम गरेको छैन । कम्प्युटर चलाउन जान्ने, मर्मत गर्न जान्ने प्राविधिक कर्मचारीको अभाव छ । वडाप्रमुखलगायत सबै जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूलाई कम्प्युटर, नयाँ-नयाँ प्रविधिसम्बन्धी तालिम प्रदान गर्न सके डिजिटल प्रविधिमार्फत प्रत्येक वडामा काम छिटो-छरितो हुने र सबै सरकारी कामहरुको डिजिटलाइजेशन हुने देखिन्छ ।
- प्रांगारिक खेतीको महत्व, फाइदाबारे किसानस्तरमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रम राख्ने, ता कि किसानहरु आफै प्रांगारिक खेती गर्न आकर्षित, प्रोत्साहित र सहमत होउन् ।
- हरेक वडा-वडामा प्रांगारिक पाठशाला स्थापना गरी किसानस्तरमा प्रांगारिक खेतीसम्बन्धी तालिम प्रदान गर्नुपर्ने ।
- विद्यालयमा प्रांगारिक-खेती विषय अनिवार्य पाठ्यक्रमको रूपमा अध्ययन-अध्यापन गराउनुपर्ने ।

## चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण र पार्श्व चित्र २०७५

- नगरपालिकाभित्र नेपाल सरकारले निषेधित गरेको हानिकारक विषादीको आयात तथा बिक्री-वितरणलाई पूर्णरूपमा निषेध गर्ने ।
- प्लास्टिक टनेल हाउस निर्माण, थोपा सिंचाइ, जैविक विषादी, प्रांगारिक फर्टिलाइजर, आधुनिक यन्त्र, उपकरणमा नगरपालिकाले करिब ७५ प्रतिशत अनुदान दिने प्रांगारिक मल बनाउन तालिम दिने र हरेक गाउँमा प्रांगारिक मल कारखाना खोल्ने ।
- किसानलाई ज्ञान, सीप, नियमितरूपमा सरसल्लाह दिनसक्ने दक्ष र पर्याप्त प्राविधिकहरु छैनन् । त्यसैले, एक नगर एक कृषिविज्ञ, एक प्राविधिकको व्यवस्था गर्ने ।
- नगरपालिकाले सरकार-निजी-साभेदारी मोडेलमा निजीक्षेत्र र अन्य निकायहरूसँग समन्वय र साभेदारी गरी कृषिउपज संकलन केन्द्र, शीत भण्डार, रेफ्रिजरेटेड भ्यानको व्यवस्था गर्ने, उत्पादित वस्तुको सरसफाई, प्रसोधन, प्याकेजिङ, ब्रान्डिङ र आपूर्ति गर्ने प्याकिङ हाउस निर्माण गर्ने । (करिब १,४५० मेट्रिक टन (१४,०५० किव्न्टल) अट्ने क्षमताको शीतभण्डार निर्माण गर्न करिब ५ करोड रुपैयाँ लागत पर्दछ ।)
- नगरपालिकाले निजीक्षेत्र, नागरिक समाज, सरोकारवाला सरकारी तथा गैर-सरकारी निकायहरूसँग समन्वय र साभेदारी गरी नगरलाई योजनाबद्ध, व्यवस्थित, बस्नलायक, सुरक्षित, आत्मनिर्भर, राम्रो र दीगोरूपमा विकसित नगर बनाउनुपर्ने ।